

Zetl, Gerhard,

Gratia Dei Pasch. Quesnelii ... ad mentem Doctoris Joannis Duns Scoti
dogmatice inquisita

Monachium 1719

Diss. 642

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10840728-6

VD18 15138755-001

Diff. 642.

GRATIA DEI
PASCHASII QUESNELLI
PRESBYTERI PARISIENSIS

AD
MENTEM DOCTORIS
MARIANO-SUBTILIS
IOANNIS DUNS
SCOTI,

Dogmaticè Inquisita,
ET

In Conventu Monacensi FF. Min:
S. P. FRANCISCI Reform. publicæ
Disputationi subiecta.

P R Æ S I D E

P. F. GERARDO ZETL,
Præfati Ordinis SS. Theologiæ Le-
ctore Ordinario.

DEFENDENTIBUS

P. F. AURELIANO STEGMAYR | Ejusdem Ordinis
F. PANTALEONE WINTHER | ac Studij Genera-
F. MENRADO ZÄCHERL | lis.

Ad diem .vii. August. Horis ante, & Pomerid.

A N N O

QVo Casta Virgo raDICeM gratiæ
partVrlebat.

Cum Facultate Superiorum.

Typis JOANNIS LUCÆ STRAUBII.

Bayrische
Staatsbibliothek
München

SPIRITUI SANCTO

Augustissimæ, & Increatæ

Triados

Tertiæ Personæ

⁂
Patre, & Filio

Individualiter procedenti,

Ut

Patris & Filij

Sit

Individuus Amor,

Paraclete Divino

Horâ tertiâ

Post rorem matutinum descendenti,

Ut sit

Pluvia consolationum voluntaria

⁂
Patre & Filio

Segregata Hæreditati suæ.

Sacro Pneumati,

Quod

Ut crederetur,

à

Patre, & Filio

missum,

In

In linguæ specie apparuit,

nam

Pater lingua est,

Quia

Genuit Verbum

Ut

Verbum sit lingua Patris.

Igni Cælesti

Qui

Verbum iniquitatum frigore congelatum

tam ardenti charitate

dissolvit,

ut

in ipsa hyeme

Per Nativitatem liquefieret.

Simplicissimæ, ac Purissimæ

Columbæ

Quæ sola mundo naufrago

pacificam gratiæ olivam

attulit,

&

Eundem

Per baptismalis regenerationis tabulam

Ad

Securum justificationis portum

deduxit.

Nubi Lucidissimæ

Quæ

^{Quæ}
Dum Pater glorificavit filium,

^{Ipsa}
Patrem & Filium
glorificavit,

^{cum}
Utrumque candidissimo splendore
circumdedit.

Divino Flamini

^{Quod}
Inspiratum est Apostolis,
^{Ut}

Haberent potestatem solvendi & ligandi
^{ab illo ipso}

^{Qui est}
Flamen

^{in æternum}
Secundum ordinem Melchisedech.

Ignitæ linguæ

^{quæ}
Cælo lapsa est
Unacum vento vehementi,
^{ut sic}

Lapsum mundum
Visibiliter & invisibiliter
inflammaret.

Spiri-

Spiritui bonitatis

Qui

Quinquagesimo post Resurrectionem die
cum sonitu

Replevit orbem terrarum,

ut

Primum Ipse novæ legis Jubilæum

Per

Gratiosam peccatorum remissionem
institueret.

Ecclesiæ Paranymphe

Qui

Apparuit in Cænaculo,

ut

Regales nuptias adornaret

cum Sponsa,

cui

bonam dotem

attulit,

Dum in eam omnes thesauros gratiæ

effudit.

Unico

Auctori Gratia

Has

De Gratia pagellas

D.D.D.

Creatura infima Preses.

PROPOSITIO I.

ORD. I.

Quid aliud remanet animæ , quæ Deum, atque ipsius gratiam amittit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est, generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum.

§. I.

Premittuntur Hypotheses.

I.

H*ypoth. 1.* Doctrina Paschasij Quesnelli à Romana Ecclesia tanquam veritate infallibiliter divinitus proscripta, ab Illustrissimis, ac Reverendissimis Archi - Episcopis, & Episcopis Gallicæ potissimò numerò constanter rejecta, à Catholicis Universitatibus authenticè exclusà quantum virus, fraudisque quantum in se contineat, ac quàm sub dolosâ Virtutis larvâ puræ veritati Catholicæ illudat, nullus est, qui ignorat. Non est, ut diutiùs hisce immorer. Cominus disputandum cum Quesnello, ex illóque sciscitor, quàm gratiam in præallegata propositione intellexerit, an actuali

2 *Propositio 1. Ord. 1.*

lem, num habitualementem, sive sanctificantem? quæ per peccatum lethale amittitur, itque perditur. Quesnellum sanctificantem intellexisse gratiam testatur libellus, cui titulus: *Venenum centum, & annus propositionum*; impressus Colonia Anno 1714. Nec immerito: nam si germanum, & nativum verborum sensum inspicere velimus, est palam, solam gratiam sanctificantem in dicta propositione agnovisse Quesnellum: siquidem id amitti dicitur, quod possidetur, sola autem gratia justificans ab anima sancta possidetur, utpote qualitas permanens, ut probabitur contra Quesnellum Proposit. 5. At gratia actualis, & auxiliatrix, cum sit qualitas transiens, possideri non potest, indeque nec amitti. Et demus P. Paschasio, gratiam, quæ per mortale peccatum amittitur, esse actualementem, haud tamen Ipsius Propositio Scholæ Subtili justa videtur, ita ut seclusâ tam gratiâ sanctificante, quam actuali homo generalem impotentiam contrahat ad omne opus bonum.

2. *Hypoth. 2.* Errores, qui in allegata Propositione continentur, & damnati sunt, sequentes numero, alios in subsequentibus Propositionibus tractaturus. *Primò* sequitur ex his verbis: *nisi peccatum, & peccati consecutiones*: quod amissio Deo, & gratiâ sanctificante amittantur & reliquæ virtutes Theologicæ, nimirum Fides & Spes, cum cæteris virtutibus moralibus, si quæ in anima peccante acquisitæ præcesserint. Porro quis ambigere potest, quia tacite insinuet Quesnellus, omnes

§. I. *Premittuntur Hypotheses.*

Virtutes tam Theologicas, quam morales necessario nexu, vinculoque indissolubili esse conjunctas gratiæ justificanti, ita ut hac pereunte, reliquæ peccant, & Eâ subsistente subsistant cæteræ. Verum enimvero si in anima, quæ Deum, atque Ipsius gratiam infelici lapsu perdidit, nil aliud supersit, quam peccatum, & peccati consecutiones, indubitate habetur, quod quovis peccato mortali fiat totalis resolutio, seu privatio omnium virtutum tum Theologicarum, tum moralium, cum hæ nec peccatum, nec peccati consecutiones abque hæresi dici possint. *Secundo* sequitur ex verbis : *Impotentia generalis ad omne opus bonum* : quod sola gratia sanctificans sit ea forma, quæ in operante efficit Opus bonum, adeo ut nullus mortalium sine gratia sanctificante, & absque charitate opus bonum sive naturale sive supernaturale exercere valeat. De bono opere naturali morali dicentur plura Proposit. 8. Et quamvis gratiæ sanctificanti id debeamus, quod sine ea nullum opus bonum supernaturale vitæ æternæ de condigno meritorium fieri possit, nihilominus dicere, quod nullum opus absque gratia justificante supernaturaliter fieri aut effici possit, est manifestè concludere cum Jansenistis, qui tenent, omne opus bonum etiam minimum, si non ex gratia sanctificante, aut ex motivo perfectæ charitatis processerit, veti peccati contaminatione esse pollutum, quod ut erroneum ostendetur Proposit. 9.

3. *Hypoth. 3.* Ex citatis mox verbis sequitur *Tersio*, hominem in statu peccati mortalis consti-

Propositio I. Ord. I.

tutum esse simpliciter, & absolute impotentem non tantum quoad impletionem cujusvis operis præcepti, sed etiam quoad resistendum cuilibet tentationi levi. Equidem adimplere præcepta, resistere tentationibus bona opera sunt, atque virtuosa: proinde, si amissò Deò, & ipsius gratiâ homo generalem habeat impotentiam ad omne opus bonum, legitime deducitur, non esse potentem in statu peccati mortalis ad quodcunque præceptum adimplendum, nec ad resistendum tentationibus quibuscunque; ab universali enim ad particulare hucusque semper fuit bona argumentatio. Igitur rectâ viâ deflectit Quesnellus in Jansenismum, & Bajanismum. Propositio Jansenij prima ab Innocentio X. damnata docuit: *Aliqua præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentem, quas habent, vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.* Si ex eo Jansenius à Romana Sede infallibili rejectus, damnatus, & proscriptus est, quòd docuerit, justis, & in gratia Dei constitutis nonnulla præcepta esse observatu impossibilia, à fortiori Jansenij damnationem meretur doctrina Quesnelliana, quæ tradit, peccatoribus, & justificante gratiâ destitutis ne unum quidem præceptum esse possibile observatu. Michaël Baius à Pio V. Gregorio XIII. Urbano VIII. Anathemate percussus eò, quò tenuit Propos. 30. fures esse eos & latrones, qui dicunt, tentationi ulli sinè gratia ipsius (Christi) adiutorio resistere hominem posse, sic, ut in eam non inducatur, aut ab ea superetur.

§. I. Premittuntur Hypotheses.

4. Hypothesis 4. Extra omnem controversiam est, quod omni animæ rationali per Sacramentum Baptismatis à macula peccati originalis emundata juxta Trident. Sess. 6. c. 7. infundantur dona supernaturalia, videlicet Fides, Spes, & Charitas, sive gratia sanctificans. Dona hæc spiritualia vocantur virtutes Theologicæ juxta Scotum q. 1. Prologi. quia animam rationalem elevant, & perficiunt tam ex parte intellectûs, quàm voluntatis in ordine ad attingendum Deum sub ratione illa Divina, & infinita, secundum quam est supernaturaliter attingibilis, seu acquisibilis. *Ex parte intellectûs* quidem, quatenus elevat potentiam intellectivam, ut cognoscat, quis sit ultimus noster finis in linea & ordine supernaturali; idque præstat *fides*. *Ex parte voluntatis* autem, cum hæc supernaturaliter dupliciter possit perfici, videlicet tum affectione commodi, cum affectione justitiæ, *Spes* suum agit officium secundum affectionem commodi, & *Charitas* secundum affectionem justitiæ. Has præter virtutes Theologicas Scotus 3. dist. 36. q. un. vix non per totam subtiliter propugnat *virtutes morales*, quæ non immediatè, & directè ordinant, ac perficiunt creaturam rationalem in Deum tanquam finem ultimum supernaturaliter attingendum, sed directè & immediatè movent hominem ad ea, quæ sunt ad finem creatum, ordinando scilicet facultates & vires inferiores ipsius animæ, ut parti superiori debitè subijciantur, atque quodammodo civilis partem inferiorem inter & superiorem ani-

inæ observetur Politia. Sic *Prudentia* rectam reddit facultatem rationalem in eligendis, & præcavendis: *Fortitudo* vim irascibilem in tolerandis, & perferendis molestijs: *Temperantia* vim concupiscibilem in utendis, coërcendo à delectationibus pravis: *Iustitia*, ut sumitur pro virtute speciali, ordinat, & perficit hominem ad reddendum unicuique, quod suum est.

5. *Hypothesis* 5. Gratiā sanctificantem, five charitatem Theologicā ad observanda præcepta esse necessariā, inter alios docuisse scitur Catharinus super c. 3. Gen. ad ea verba: *Adam ubi es?* At quo in sensu hoc docuerit, haud facile decidero. Possunt præcepta observari duplici modo: 1. *mò*, quantum ad substantiam, ut, dum observantur & adimplentur propter bonitatem, vel honestatem ipsius actūs. 2. *dò*, quantum ad modum operantis, ut, dum observantur, & adimplentur ex fine supernaturali, utpotè ex charitate, seu eo modo, quo Legislatores Divini præscripsit. De hac distinctione non ampliùs datur locus ambigendi, quin ab Adversarijs, si Catholicè sentire velint, concedi debeat; apertè enim habetur ex Propositione Michaëlis Baij Ord. 61. damnata, quæ sonat: *Celebris illa Doctorum distinctio, Divine legis mandata bifariam impleri: altero modo, quantum ad præceptorum operum substantiam tantum: alterum, quantum ad certum quendam modum, videlicet secundum quem valeant operantem perducere ad Regnum æternum, hoc est, ad modum meritum, commentitia est, & explodenda.* Fatendum

§. 1. *Pramittuntur Hypotheses.*

hæc, disputari nunquam à nobis contra Quesnellianos de necessitate gratiæ ad observantiã præceptorum supernaturalium requisitæ; siquidem videtur esse certum, hominem in nullo statu tantarum fuisse virium, ut hujusmodi præcepta absque adjutorio Divinæ gratiæ potuisset adimplere: Ratio est; quia actus horum præceptorum adimpletivi sunt supernaturales, proindeque à solis naturæ viribus procedere non possunt, nisi vellemus admittere, dari effectus supra ordinem suæ causæ, eamque excedere. Eapropter Quesnellianistis à Schola subtili conceditur, quòd gratia sanctificans requiratur in ordine ad ea præcepta adimplenda, quæ nos Sacerdotes, & communicantes fideles ligant, & obligant quoad confectionem, administrationem, aut perceptionem Sacramentorum saltem aliquorum: dictum est enim nobis omnibus: *Sancta sanctè tractanda*: Et: *probet autem seipsum homo, virum amicum suæ Dei*, antequam conficiat, administret, aut percipiat, sumatque Sacramentum. Est igitur hæc controversia Scholam subtilem inter, & Quesnellianistas, utrùm homo, amissâ per peccatum lethale quacunque gratiâ, nullum præceptum naturale quoad substantiam observare, & adimplere valeat?

6. *Hypothesis* 6. Tentatio nil aliud est, quàm propositio alicujus boni, vel mali sensibilis, quo movetur voluntas humana ad transgressionem alicujus præcepti, quando urget, & instat ejus obligatio. Dicitur tentatio quoque inde haberi, co-

Propositio I. Ord. I.

quòd exhibeat motivum avertens animam à bono honesto, vel, quando malum est vitandum, exhibeat incentivum inducens ad illud faciendum. Recenset tentatio sua natalitia à duobus, videlicet, ab extrinseco, & ab intrinseco. *Ab extrinseco* ortum ducere dicitur tunc, quando homo ab homine verbis aut exemplis provocatur, & inducitur ad malum. *Ab intrinseco* nascitur tunc, quando una pars nostri v. g. appetitûs sensitivi inclinat aliam v. g. Spiritûs ad consensum peccaminosum. Subdividitur tentatio in levem, & gravem. *Levis* appellatur, quæ haud fortiter, sed leviter sollicitat ad malum. *Gravis* vocatur, quæ vehementer irritat passionem, & incitat ad malum, sive dem hoc malum sit grave, sive leve, eo quòd levitas, & gravitas illa non mensuretur ex gravitate objecti, sed ex vehementia & intensione intrinseca motûs, vel etiam ex duratione; enimverò tentationes, quæ diutiùs perseverant, sæpè, & non rarò sunt graviores, & molestiores, tametsi leviter moveant, quàm vehementiores, quæ citò evanescunt, quiescuntque. Non est ulla lis de tentationibus gravibus, ad has enim reprimendas ultrò admittit doctrina subtilis necessitatem auxilij Divini supernaturalis, quam doctrinam amplectitur communissima Theologorum, adeoque Scotistæ duntaxat se opponunt Quesnello quoad tentationes leves.

7. *Hypothesis 7.* Pro diversis de Divina gratia solvendis difficultatibus duplex à Theologis assignatur potentia. Physica una, moralis altera. Po-

tentia

§. I. *Pramittuntur Hypotheses.*

9

potentia Physica consideratur ex proportionem ad ob-
jectum, sive ad actum sibi proportionatum, adeò,
ut hæc potentia fundetur in viribus intrinsecis cu-
jusvis potentia naturalis, abstrahendo, & præ-
scindendo a difficultatibus & impedimentis ab ex-
trinseco provenientes. Huic potentia opponi-
tur impotentia Physica, quæ oritur ex defectu vi-
goris intrinseci potentia cujuscunque naturalis cir-
ca objectum, sive circa actum; sic in homine ex
proprijs viribus considerato existit impotentia Phy-
sica circa objectum quodcunque supernaturale.
Potentia moralis ultra Physicam proportionem ad
objectum sive actum importat promptitudinem &
facilitatem ad expeditè operandum, adeò ut hæc
potentia fundetur in exclusionem difficultatum, &
impedimentorum circa exercitium sui; sic volun-
tas hominis in statu justitiæ originalis existeret po-
tentia expedita circa omne bonum naturale. Huic
potentia opponitur impotentia moralis, quæ ena-
scitur ex difficultatibus & impedimentis, quæ im-
peditur exercitium circa objectum alioquin Physi-
cè proportionatum. Difficultates, & impedi-
ta, quæ principaliter relucet in homine, in statu
naturæ lapsæ posito, sunt sequentia: Rebello sen-
sus contra rationem: indispositio corporis corru-
ptibilis: perturbatio passionum, rationem obnu-
bilantium: debilitas sensuum: brevitæ vitæ: solli-
citus externa. Bellè gentiles Philosophi huma-
nam miseriam meditantes in hæc prorupere ver-
ba: *Ars longa: vita brevis: occasio præ-*
A 5 *ceps:*

ceps : experimentum periculosum : iudicium difficile.

§ II.

Defenduntur Theses.

Thesis 1. Ablatâ per peccatum mortale gratiâ sanctificante neque virtutes Theologicæ, Fides & Spes, neque virtutes morales, quæcunque demum illæ sint, desinunt esse in anima peccatrice, nisi peccatum, per quod destruitur, & expellitur gratia, directè pugnet contra virtutem Theologicam aut Fidei, aut Spei. Sive: neque virtutes Theologicæ, Fides, & Spes, neque virtutes morales necessariò & essentialiter connectuntur cum gratia sanctificante, aut charitate. Antequam hæc Thesis probetur, juvat animadvertere, fuisse dictum: *Nisi peccatum, per quod destruitur, & expellitur gratia, directè pugnet contra virtutem Theologicam aut Fidei, & Spei.* Nam ut docet Scotus mox allegandus, quainvis juxta veritatem Catholicam per quodcunque peccatum mortale anima privetur gratia justificante, per illud ipsum tamen non amittitur habitus Fidei & Spei, ut enim habitus isti ex animæ potentijs, intellectu & voluntate, tollantur, necesse est, ut peccatum commissum sit contra Fidem, aut contra Spem. Verba Scoti 3. dist. 33. q. un. ita habent: *Concedo, quòd fides non corrumpitur in nobis effectivè, sed demeritorie, & quidem non per quodcunque demeritum, sed per illud, quod ex ratione sua opponitur fidei, ejus-*

quomodi est infidelitas, sive error circa credibilia. Idem iudicium ex Doctore subtili fieri debet de virtute Theologica spei, nimirum quòd ista virtus non per quodcunque peccatum mortale corrumpatur in anima, sed solum per peccata desperationis, præsumptionis, &c. hæc enim ex sua formali ratione opponuntur spei.

9. *Prima pars* datæ Thesıs, præterquam quòd jam ex littera Scoti primùm cit. satis constet, adhuc contra Adversarios defenditur à Theologorum Principe Scoto 3. dist. 36. q. un. §. *Quantum ad istum actum*, ubi inter alia hæc loquitur: *dico, quòd virtutes Theologica non sunt connexæ inter se, sicut patet in Patria, ubi manebit habitus & actus charitatis sinè habitu & actu spei, & in via, ubi in peccatore manent fides & spes sinè charitate.* Hanc veritatem, & sententiam Scoti pòst secuti sunt sancti Patres Concilij Tridentini, dum Sess. 6. Can. 28. anathemate feriebant illum, *qui dixerit, amissâ per peccatum gratiâ simul & fidem semper amitti, aut fidem, qua remanet, non esse veram fidem.* Nescio, quo medio Quesnellus hoc Patrum sacri Tridentini fulmen declinare possit, cùm generaliter, & absolutè doceat, amissâ per peccatum lethale gratiâ nil remanere in anima, *nisi peccatum, & peccati consecutiones*, atque adeò animam in statu peccati mortalis vivere destitutam omni dono supernaturali, sicque etiam carere virtute Theologica fidei, carere virtute spei. Neque Quesnellus sibi Patronum spondeat S. Augustinum, tamen
de

de hoc sibi gloriatur plurimum; Is enim in Enchiridion cap. 8. liquide docet: *Quid autem sperari potest, quod non creditur? Porro etiam aliquid, quod non speratur, credi potest.* Quasi diceret, licet spes dependeat à fide tam in operando, quàm in essendo, non quidem ex connaturali exigentia, aut entitativa identitate, sed ob impossibilitatem unius actûs sine alio; sic enim necessario dependet actus spei ab actu fidei; hujus est proponere objectum supernaturale, ut possit haberi actus supernaturalis spei; attamen *credi aliquid potest, quod non speratur*; nescit enim actus fidei dependere ab actu spei, cum entitativè separabiles sint; unde etiam entitativa habituum separabilitas ex actibus dignosci potest, ita ut amissâ per peccatum desperationis spe habitus fidei salvus in anima perseveret. Ratio insuper horum dictorum est, quia quodocunque aliqua necessario, & indissolubili vinculo connexa sunt, in omni statu inseparabilia sunt. Finge ignem primum mobile transcendente, sine calore reperire non poteris, ea de causa, quia Physica inseparabilitate ignis & calor ad invicem connexi sunt: atqui fides & spes à charitate ac gratia sanctificante separabiles sunt, & separantur actu, dum status animæ miserè peregrinantis in statum animæ feliciter Divinum terminum possidentis æternum transmutatur: ergò.

10. *Secunda pars Thesis 1. mæ constat 1. mō. ex Scoto suprâ cit. ibidem concludente: Dico, virtutes morales non requirere Theologicas ad hoc, ut ipse*

ipsae morales sint perfectae in specie sua : ergo in anima virtutes morales locum obtinere possunt, etiamsi nulla virtute Theologica praedita sit. Respondent Adversarij Neg. ant. & dicunt, virtutes morales distingui solum ratione diversorum officiorum, & munerum, non autem ratione diversorum formalium objectorum, adeoque contradictionem dicere, virtutes morales esse perfectas in sua specie, & posse esse in anima absque ulla virtute Theologica, id est, charitate, seu gratia sanctificante. Explicant se ulterius, dum inferunt, charitatem varijs virtutum incumbere officijs propter Deum summè dilectum, ita tamen, ut semper eadem entitativè virtus remaneat, ac perseveret, sicuti si virtus solaris calefacit, obdurat, & liquefacit, eadem entitativè virtus solaris est, & perseverat, duntaxat secundum munia diversa, secundum officia distincta. Unde si charitas egenis succurrit propter Deum summè dilectum, appellatur *Misericordia* : si propter idem motivum colat, veneretur, & adoret Deum, vocatur *Religio* : si exhibeat Parentibus honorem, dicitur *Pietas* : si ferat mala, est *Patientia* : si superiorum se subijciat mandatis, est *Obedientia* : dummodo omnia haec propter Deum fiant, ad Deum referantur ; ut proinde juxta Adversarios unicum adinitti debeat objectum formale virtutis, nimirum Deus unice dilectus, summè amatus, & per consequens unica sit virtus, nempe charitas ; siquidem ab unitate objecti formalis desumitur unitas virtutis, ut ubique loquun-

tur Theologi. Hujus mentis, sententiæ hujus esse Quesnellum Epistolæ Abbatis Anonymi ad Episcopum incognitum testantur mihi fol. 157. dum erudito examine perstringunt Propositio: 58. quæ habet: *Nec Deus est, nec Religio, ubi non est charitas*; Contra hoc principium Jansenistarum, & Quesnellianorum.

1. Thesis posita probatur 2. dō ex Propositione Baij Ord. 25. damnata, quæ habet: *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia*: ergo dantur virtutes absque charitate. Prob. conseq. Infideles non habent virtutem charitatis; ut etiam Adversarij admittunt: sed juxta mentem Ecclesiæ virtutes infidelium fuerant veræ virtutes absque charitate; per hoc ipsum quod agnoverit, non est vitia: Ergo dantur virtutes absque charitate. Prob. 3. tiō ratione: eæ virtutes sunt realiter & specificè distinctæ, quæ habent diversa objecta formalia: sed charitas habet objectum formale diversum ab objectis formalibus aliarum virtutum moralium: ergo charitas realiter ac specificè distinguitur ab alijs virtutibus moralibus. Min. prob. objectum formale charitatis est bonitas Dei absoluta, ut pluribūs ostendit Doctor subtilis 3. dist. 27. q. un. §. *Quantum ad istum articulum*: sed hoc objectum formale non sibi vendicant virtutes morales: ergo. Prob. min. objecta formalia virtutum moralium sunt honestates propriæ, & creatæ; sic enim *fortitudo* pro objecto formali respicit honestatem, quæ reperitur in sustinendis

nendis malis, si honestum, & laudabile est mala pati, & in propulsandis malis, si convenit rectæ rationi ea repellere. Sic *Temperantia* pro motivo formali habet honestatem, quæ invenitur in moderatione appetitûs circa delectabilia, & voluptates. Sic *obedientia* pro objecto formali respicit honestatem, quæ residet in observantia mandatorum; & sic de alijs: ergo virtutes morales non sibi vendicant objectum formale charitatis. Profectò non aliter Jansenistæ cum Quesnello, sive veriùs Quesnellus cum Jansenistis discurret, dum infert: *Non est charitas, seu gratia sanctificans in homine peccatore: ergo nulla virtus*: quàm ille, qui imperfectè discurrendo concludit: *Non est aurum optimum, & purum: ergo lapis*. Enimverò sicut inter aurum optimum, & purum dantur intermedia species metallorum, ita etiam inter gratiam sanctificantem sive charitatem & peccatum sive *consecutiones peccati* dantur intermedia species virtutum; quandoquidem verum est, quòd inter optimum & malum sint multi termini intermedij, & ipsi pueri noscunt esse bonum, melius, optimum; igitur peccatores, qui carent gratia justificante, tanquam aurò optimò & puro, non eo ipso destituuntur omni virtute tam Theologica, quàm moralī.

12. *Thesis 2. da.* Gratia sanctificans non est ea forma & virtus, ut sine ea nullum opus bonum effici possit. Scotus pro hac Thesi 3. dist. 30. q. un. §. *de sermo arisicno v. potest dici.* Stat totus. Nolo textibus

textibus fatigare Lectorem. Prob. 1. *mò ex Concil. Tridentino Sess. 6. Can. 7. Si quis dixerit opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri, &c. Anathema sit.* Ex quibus verbis sic discuro: ante justificationem, sive absque gratia sanctificante homo in peccato mortali existit, nec hoc peccatum tollitur, nisi per justificationem, ut idem Concilium docet Sess. cit. cap. 7. sed peccator ante justificationem, sive antequam acceperit gratiam sanctificantem, non peccat quoad omnia opera: ergo absque gratia sanctificante dantur opera bona, adeoque gratia sanctificans non est de necessitate, ut ab homine procedant opera bona. Neque syllogismus debet disputari, cum apud Quenellum fides sit, nullum dari actum indifferentem, ut colligere est ex Propositione: 49. quæ sonat: *ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei*: ergo nullum agnoscit actum indifferentem, eò quia juxta Propositione: 45. *Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat, subindeque omnis actio peccatoris mala est, & indifferens esse nequit.* Prob. 2. *dò ratione*: sicut se habet charitas, sive gratia sanctificans ad opera hominis justii, ita se habet macula lethalis ad opera peccatoris: sed charitas, sive gratia sanctificans non necessario dignificat omnes actus ab homine justo elicitos, ita, ut omnes sint digni præmiò, alioquin justus nec posset

posset venialiter peccare, nec actus indifferentes exercere: ergo neque peccatum mortale existens in anima necessario maculat omnes actus, qui ab homine in peccato mortali existente eliciuntur, ita ut omnes sint demeritorij, & consequenter absque gratia sanctificante possunt aliquando elici actus naturæ, & rationi consentanei, qui verè virtuosij sint in sua specie.

13. *Thesis 3.tia.* Sine gratia sanctificante, imò solis naturæ viribus potest homo adimplere præcepta aliqua naturalia, & quibusdam resistere tentationibus, saltem levioribus. Pro 1.ma parte hujus Thesij verba Scoti relatu digna sunt, quæ 2. dist. 28. q. un. habent: *Si Deus præcipiens intendebat quemlibet obligare ad servandum præceptum ex charitate: ergo quicumque faciens opus præcepti (id est, opus illud, quod ex præcepto fieri debet) & non ex charitate, peccat mortaliter. Hoc dicere non videtur aliud, quàm pervertere omnes, qui semel commiserant peccatum mortale, ut nullum opus bonum ex genere postea faciant, ad quod tamen aliàs sunt adstricti.* Quid clariùs? quid subtilius contra Quesnellum loqui potuisset Scotus? Idipsum expressè sentit S. Chrysostomus Hom. 3. in 1. ad Corinth. hisce: *Philosophi ratione naturali ducti observabant legem, sive aliqua saltem præcepta legis naturalis: sed hi Philosophi (loquitur S. Pater de gentilibus Philosophis) non habebant gratiam sanctificantem; hæc enim absque fide juxta ordinariam Providentiam Dei in nullo*

subjecto invenienda est: ergo sine gratia sanctificante homo potest adimplere & observare saltem aliqua præcepta naturalia. Respondet Quesnellus dist. maj. observabant legem, sive adimplendo obediebant legi fictâ obedientiâ, & ex hypocrisi. Con. maj. ex vera & virtuosa obedientia. Neg. maj. Ita sentire Quesnellum deduco ex Propositio: 47. quæ sonat: *Obedientia legis profluere debet ex fonte, & hic fons est charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum, quod apparet exterius, alioquin non nisi hypocrisis, aut falsa justitia, ficta obedientia, & adimpletio legis ex hypocrisi proveniens. In contrâ*

14. *Argumentor 1.mò.* Dicere obedientiam legis, sive observantiam, aut impletionem legis debere præcedere ex fonte charitatis, aut gratiæ sanctificantis, immò etiam ex amore actuali Dei, est sapere Jansenisimum: sed sapere Jansenisimum est dignum Apostolica execratione: ergo. Maj. Prob. Jansenius docuit Proposit. 13. ab Alexandro VIII. damnata: *Quisquis æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit* (quomodocunque charitas sumatur, sive pro principio habituali, sive actuali) *virtus non caret, quoties, intuitu licet beatitudinis, operatur: ergo.* *Argumentor 2.dò.* Dicere obedientiam legis, sive observantiam, aut adimpletionem legis debere procedere ex fonte charitatis, aut gratiæ sanctificantis, immò etiam ex amore actuali Dei, est sapere Bajanisimum:

mum: sed sapere Bajanismum est se dignissimum reddere Apostolicò judiciò: ergo. Maj. patet ex Proposit. 16. Michaëlis Baij damnata: *Non est vera legis obedientia, quasi sine charitate, aut gratia sanctificante.* Argumentor 3.tiò: dicere obedientiã legis, sive observantiam & adimplentionem legis debere procedere ex fonte charitatis, &c. est sapere hæresin: sed sapere hæresin omnis Catholicus abhorret: ergo. Maj. prob. qui tenet absque charitate & gratia sanctificante dolorem conceptum ex metu gchennæ, si voluntatem peccandi exclusit, &c. facere hypocritam, est hæreticus, quia apertè contradicit Concilio Trident. Sess. 14. c. 4. ergo etiam Quesnellus sapit hæresin, dum dicit, obedientiam legis, sive observantiam, aut adimplentionem legis absque charitate aut gratia sanctificante non esse veram, non esse virtuosam, sed esse hypocrisin, & falsam justitiam. Argumentor 4.tò ex ratione Scoti, quam alij ex eo transcripsere: dicere obedientiam legis, sive observantiam & adimplentionem legis debere procedere ex fonte charitatis est imponere peccatoribus jugum intolerabile, & onus inevitabile peccandi: sed hoc est contra verba Christi: *Onus meum leve est, & jugum meum suave*: ergo. Seq. maj. prob. ille imponit peccatoribus jugum intolerabile, & onus inevitabile peccandi, qui peccatores eum in statum ponit, ut non possint non peccare: sed si adimpletio legis deberet procedere ex fonte charitatis, & gratiæ justificantis, peccatores constituuntur in eo statu, ut non

possint non peccare: ergo. Prob. min. juxta Quæ-
nellum, qui absque charitate, & gratia sanctifican-
te obedit legi, aut eam observat, & præceptum ali-
quod adimplet, committit hypocrisin & falsam ju-
stitiam: sed qui committit hypocrisin, & falsam ju-
stitiam, perpetrat peccatum: ergo si adimpletio le-
gis deberet procedere ex fonte charitatis, qua ca-
rent peccatores, peccatores ponuntur in eum sta-
tum, ut non possint non peccare; enimverò si pec-
catores adimpleant præceptum, peccant peccato
hypocrisis, & falsæ justitiæ; sin autem controve-
niant præcepto, peccant contra legem obligan-
tem; sicque qui est in statu peccati mortalis die
festâ aut Dominicâ sive audiat, sive omittat au-
dire sacrum, inevitabiliter peccati alicujus reus erit.
Plus ultra sequitur, peccatorem exercendo actus
religionis, reverendo superiores, servando consi-
lia, incumbendo operibus Misericordiæ, appli-
cando salutaria pro vincendis vitiosis habitibus re-
media peccare semper. Quod dicere est absur-
dum, quod audire est scandalosum, quod docere
est temerarium, imò & erroneum.

15. *Secunda pars*, videlicet, quòd homo solis
naturæ viribus possit aliqua præcepta naturalia ad-
implere, est Scoti 2. dist. 28. q. u. §. *ad questio-*
nem. quem sequitur communissima Theologorum;
ac probatur ratione: ideò homo pro hoc statu non
potest solis naturæ viribus omnia adimplere præce-
pta naturalia, sed indiget auxilio supernaturali,
quia non est sufficiens ex se pro semper vincere, &
superare

superare rebellionem appetitûs, tentationes dæmonum, corruptionem morum, &c. quæ provocant ad transgressionem præceptorum: sed ista ratio non militat pro adimplerione aliquorum præceptorum naturalium: ergo. Min. prob. non videtur ulla implicantia, quin aliquando occurrere possint aliqua præcepta ita facilia, & ijs temporibus, quæ quiescit rebellio carnis, dæmonum insidiæ repressæ, habitus vitiosi, & corruptio morum ad oppositum inclinantes remissi, &c. ergo illa ratio, quæ pugnat pro necessitate gratiæ actualis ad adimplenda omnia præcepta naturalia, non militat pro observandis aliquibus præceptis naturalibus, & per consequens amissio Deo, & gratiæ supernaturali quâcunque seclusa homo non est impotens generaliter, & indefinite ad omne opus bonum, neque in eo præcisè remanent peccatum, & peccati consecutiones.

16. *Pars tertia* in duo dividitur membra, & quoad primum de gratia sanctificante est Scoti 2. dist. 18. q. un. §. *dico*. Atque teste Suarezio Lib. 1. de necessitate gratiæ. c. 23. n. 6. Inter Catholicos extra controversiam est. Prob. ratione: si gratia sanctificans requireretur ad quamcunque tentationem etiam levem superandam, tunc sequeretur, quòd quis posset esse certus, se esse in statu gratiæ: sed nullus mortalium potest esse certus, se esse in statu gratiæ juxta illud Prov. 20. *Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato*. Et Eccli. 5. *De propitiato peccato noli esse sine metu,* &

ne dicas: miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur: ergo. Prob. seq. maj. Ille est certus, se esse in statu gratiæ, qui est certus de victoria alicujus tentationis: sed plurimi homines sunt Physicè, & experimentaliter certi, sed extitisse victores in tentationibus quibusdam: ergo. Prob. maj. qui est certus de effectu, non potest non esse certus de causa, si hæc est una & determinata: sed juxta Adversarios causa unica, & determinata victoriæ tentationum quarumcunque est gratia sanctificans; & potest quis esse certus de victoria tentationum saltem aliquarum: ergo qui est certus de victoria tentationum saltem aliquarum tanquam effectu gratiæ sanctificantis, potuit quoque esse certus de ipsa gratia sanctificante, tanquam causa victoriæ, de tentationibus aliquibus reportatæ.

17. *Secundum* membrum de gratia actuali, quòd hæc scilicet non requiratur ad vincendas tentationes leves, deducitur primò ex SS. Patribus, signanter S. Augustino lib. de corrept. & grat. cap. 11. docente: *Liberum arbitrium sufficere ex se ad malum, ad bonum autem parum valere: sed si liberum arbitrium nullam omninò posset superare tentationem, nihil prorsus valeret: ergo. Item ex S. Hieronymo Dialog. 3. contra Pelag. post medium manifestè tradente, ex potestate superandi leves tentationes non rectè colligi potestatem ad superandas graves; & quæ differentia alia, nisi hæc, quia ad vincendas graves tentationes requiritur gratia, non verò*

verò ad superandas tentationes leves. Utitur S. Pater ad se declarandum exemplis Physicis infirmi, qualem judicat esse hominem lapsum, potentis ambulare centum passus, non autem mille. Scribit itaque S. Dalmata, quòd, sicut infirmus ob debilitatam naturam ex suis viribus non possit, nisi ambulare centum passus, & si vellet ambulare mille, extrinsecò indigeret auxiliò, ita etiam, licèt homo per peccatum originale infirmatus ad graves tentationes superandas supernaturali egeat auxilio, leves tamen tentationes ex suis viribus vincere possit. Deducitur 2.dò ex ratione: quamdiu homo manet tam Physicè quàm moraliter potens, tamdiu non indiget auxiliò supernaturali ad aliquod opus exercendum: sed in ordine ad tentationes leves superandas homo manet potens tam Physicè, quàm moraliter: ergo absque actuali gratia potest homo vincere levestentationes. Maj. constat inde: quia hac de causa homo indiget auxilio supernaturali ad objectum supernaturale aut intelligendum, aut diligendum, quia Physicè impotens est ad actum supernaturalem circa objectum Divinum elicendum. Qua de re homo eget auxilio Divinæ gratiæ ad superandas graves tentationes, quia moraliter impotens est ad eas vincendas. Min. prob. homo potens, tam Physicè, quàm moraliter, censetur is, qui vix ullò impedimentò retardatur ab exercitio alicujus actûs: sed homo ad vincendas tentationes leves vix ullò impedimentò retardatur, cùm objectum vi, & virtute honestatis propriæ vivaciùs, &

efficaciùs in sui amorem trahat hominem, quàm quæcunque tentatio levis ab eodem bono posset abstrahere: ergo. *Confirmatur.* Ideò ad graviores tentationes vincendas requiritur gratia actualis, eo quòd hæ fortiori, & vivaciori modo animum à bono retrahant, quàm bonum ad se attrahat animum: ergo cùm leves tentationes non ita fortiter & vivaciter occupent animum, quàm honestas objecti, dicendum, hominem esse potentem, etiam moraliter, ad quamcunque levem tentationem vincendam.

§. III.

Solvuntur Antitheses.

18. *Notb.* *ma* Virtus Theologica tam fidei, quàm spei non potest esse in fieri, sive in infusione absque charitate: ergo neque potest esse absque charitate in facto esse. Prob. conseq. ex Scoto 3. dist. 36. q. un. *Quæcunque separari possunt in esse, potest Deus separare in fieri:* sed Deus nequit in fieri separare Charitatem à Fide & Spe: ergo neque possunt invicem separari in facto esse. R. Neg. conseq. & ejus. Prob. min. videlicet, quòd Deus secundùm suam potentiam absolutam nequeat creaturæ rationali infundere fidem absque spe, & virtutem spei absque charitate: siquidem aliud est, quod defacto fit, & aliud est, quod potest fieri. Defacto nemo punitur à Deo pænâ aternâ, nisi in peccato lethali vitam finiverit, potuisset tamen Divina voluntas hominem absque

absque peccato mortali visione beatifica privare in perpetuum : Ita & juxta modernum Dei decretum, & Providentiam Divinam una Virtus Theologica non infunditur sine altera, sed infunduntur omnes tres simul, ut loquitur Tridentin. Sess. 6. de Justific. c. 2. verbis istis : *Unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem.* Attamen hæc simultanea infusio non oritur ex connexionione necessaria, essentiali, ac entitativa, quam inter se habent, vel habere dicunt Adversarij, sed (verba Scoti sunt loc. cit.) *ex sola liberalitate Divina connectuntur, quia Deus totum hominem perficit; ita quod sicut corporaliter nullum sanavit nisi perfecte, ita etiam spiritualiter non sanat hominem, nisi perfecte sanat.* Perfecta autem sanitas est, si quantum ad intellectum habeat *Fidem, & quantum ad Voluntatem, Spem, & Charitatem.* Hucusque Doctor subtilis.

19. *Antith. 2. da.* Ubi charitas non est, Virtus nulla esse potest : sed in peccatore charitas sive gratia sanctificans non est, cum juxta fidem per peccatum mortale auferatur : ergo. Prob. maj. S. Hieronymus commentans in c. 56. Isai. hæc loquitur : *Omnes virtutes sibi coherent, & qui unam caruerit, omnibus caret; qui ergo unam habet, omnes habet;* quasi diceret S. Doctor, qui solam & unam habet charitatem, omnes virtutes secundum entitatem sibi vendicat, & solum diversas secundum diversitatem

tatem munerum & officiorum : ergo ablatâ per peccatum gratiâ sive charitate omnes tolluntur virtutes , & consequenter nil aliud remanet in anima peccatrice, nisi peccatum, & peccati consecutiones. Similia profert in medium S. Augustinus in Enchir. cap. 2. *Idem de amore (Charitate) quid dicam ? sine quo fides nihil prodest : spes verò sine amore esse non potest ; propter quod Apostolus Paulus fidem, quæ per dilectionem operatur , commendat , quæ sine spe esse non potest, proinde nec amor (Caritas) sine spe, nec spes sine amore.* Idem Sanctus Lib. cit. cap. 117. habet hæc : *Cùm enim queritur , utrum quisque homo bonus ? non queritur , quid credat, aut speret ; sed quid amet ;* quasi diceret, nil boni quærendum in homine post charitatem, seu gratiam sanctificantem per peccatum mortale amissam, quærendum solum peccatum, & peccati consecutiones , atque impotentia ad omne opus bonum. Denique hoc totum sentit, quod paucis declarat sanctus Paulus loquens de Charitate : *Omnia credit, omnia sperat.* Ergo sola charitas est virtus, & eâ amissâ in homine nil nisi peccatum, nil nisi peccati consecutiones.

20. R. Neg. maj. ad S. Hieronymum dico, Illum equidem cum alijs sanctis Patribus sensisse, charitatem esse solam illam virtutem, & vix non unicam, sine qua cæteræ aut veræ, aut certò perfectæ non sunt, non quidem eo in sensu, ut in sua linea, serie, & ordine rationem veræ virtutis, aut perfectæ sibi non vendicent, sed quòd sine charitate non deserviant

viant ad obtinendam beatitudinem æternam. Quare charitas rectè omnium virtutum forma nuncupatur, eo quòd cæteris sociata virtutibus singulas vivificet, cælesti ardore informet, ac insignem eis conferat splendorem, actusque earum ad ultimum finem dirigat, ordinet, ac perficiat. Audit & cæterarum Regina virtutum, cùm non nisi dependenter ab ipsa virtutes aliæ salutis meritum obtineant. Inde est, quòd fides sine charitate non proficit ad meritum, nec spes viva, & formata esse possit absque charitate. Inde est, quòd nec operatio fidei, nec operatio spei de condigno meritoria sit sine charitate. Inde est, quòd nullus homo sit bonus bonitate eâ, quæ proficua est ad æternam salutem, sine amore, sine charitate. Inde est, quòd charitas omnia credat, speret omnia, id est, prout operatio fidei & spei procedit ex motivo amoris Dei, imperante charitate, non eliciente, ut falsò imaginantur sibi Adversarij. Et per hæc dicta facile solvuntur auctoritates aliæ, quæ ab Adversarijs afferuntur.

21. *Antith. 3.tia.* Si præter charitatem posset admitti virtus alia in specie, & ordine suo bona, & laudabilis, tunc etiam deberet concedi, amorem sui esse bonum, & laudabilem: sed consequens est falsum: ergo. Prob. min. Illud, quod est origo omnium malorum, bonum & laudabile esse non potest: sed amor sui est origo omnium malorum, ut deducit sanctus Apostolus ad Timoth. 3. *Erunt homines se ipsos amantes; & post: cupidi, elati, superbi,*

superbi, blasphemæ, Parentibus non obedientes, &c.
 ergo. Confirm. Christus Matth. 22. non dedit
 præceptum amandi se ipsum, sed tantummodo ius-
 sit, ut proximum amemus, sicut nos ipsos dili-
 gimus: sed proximum non benè & laudabiliter dili-
 gimus, nisi propter Deum, & ex charitate Dei:
 ergo nec amor sui est bonus aut laudabilis, si non
 sit ex charitate Dei, aut propter Deum. R. Neg.
 min. ad cuius probat: dico, sanctum Paulum fuisse
 locutum de amore sui inordinato, & immoderato,
 qui à Græcis appellatur *Philautia*, & à subtili Do-
 ctore 2. dist. 6. q. 2. §. *Quantum ad secundum*
articulum dicitur *Luxuria spiritalis*, quâ vide-
 licet natura rationalis delicijs, ac voluptatibus suæ
 naturæ convenientibus inhiat, in iisdemque ulti-
 mum finem, ac beatitudinem ponit; & hunc amo-
 rem sui esse malum imò omnium malorum fontem,
 clarè exprimit Scotus loc. cit. dum tradit, primum
 peccatum Luciferi fuisse *Philautiam*, seu luxuriam
 spiritualem, sive inordinatum, ac immoderatum
 sui amorem; at verò moderatè, ac ordinatè se ipsum
 amare, quis dixerit esse inhonestum, vitiosum-
 que? Haud condemno ægrotum, si recto & sano
 rationis iudicio medicamenta adhibet, & alia me-
 dia ad sanitatem recuperandam necessaria sibi appli-
 care finit, ac permittit, ut sibi absolutè benè sit.

22. Ad Confirmat. Neg. min. Enimverò si à me
 ipso virtuosè abigere possum casus infortunij, &
 miserias corporis; quidn̄ etiam laudabiliter pro-
 ximo in similibus casibus, & miserijs constituto
 potero

potero subvenire ? non quidem propter Deum, & ex charitate Dei ; sed quia honestum est amare proximum, proximum sublevare. Si mihi metipsi possum virtuosè velle bona tum spiritualia, tum temporalia, quæ scilicet animam à fine æterno non retardant, aut assecutionem felicitatis perpetuæ impediunt ; quidnâ etiam laudabiliter eadem bona velle possim proximo ? Jure igitur proscripta est Quesnelli Propositio 44. quæ sonat: *Non sunt, nisi duo amores, unde Volitiones, & nolitiones omnes nostræ nascuntur, amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur ; & amor, quo nos ipsos, ac mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum sit malus.* Non solum doctrina Quesnelli est, sed & Baij, cujus Propositio 38. habet: *Omnis amor creature rationalis, aut vitiosa cupiditas est, qua mundus diligitur, quæ à Ioanne prohibetur: aut laudabilis illa charitas, quæ per Spiritum sanctum in corde diffusâ Deus amatur.* Non solum doctrina Quesnelli est, sed & Jansenij, cujus Propositio ab Alexandro 8. Ord. 7. damnata est, & sonat: *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi ; si Dei, Charitas Patris est ; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est mala est.* Audiant Adversarij S. Augustinum Serm. 52. de tempore ita differentem : *Charitas alia est Divina, alia est humana, alia est humana licita, alia illicita, &c.* Licet nobis (Christianis loquitur) *humana charitate diligere conjuges, diligere*

ligere filios, diligere amicos vestros. Ergo ex S. Augustino absque charitate Dei (nam solum discurret S. Pater de charitate humana, ut ex divisione charitatis innotescit) licitum est, & non malum, diligere proximum, qui est conjux, filius, amicus, &c. De reliquo, quod Christus non dederit præceptum diligendi se ipsum; aut dic, quod indivisim præceperit, & proximum, & se ipsum amare amore recto, ordinato, & moderato; aut dic, non fuisse necesse præceptum, cum amor sui sit unicuique insitus à natura. Auctoritates sanctorum Patrum, qui in amorem sui dirè invehuntur, explicandæ sunt de illo amore, qui nostras animas avertit à summo bono, & quo homo amat se ipsum secundum appetitum sensualein, & carnalem, non juxta rationalem, & dictamen rectæ rationis.

23. *Antith. 4.ta.* Quod procedit ex vitiosa cupiditate, bonum & honestum esse non potest: sed quidquid fit à voluntate, charitate, & gratia sanctificante carente, procedit ex vitiosa cupiditate: ergo absque charitate, & gratia sanctificante nil boni esse, & fieri potest, & consequenter in anima peccatrice nil reperire est, quàm peccatum & peccati consecutiones. Prob. min. ex S. August. L. I. Retract. c. 15. ubi de voluntate agens loquitur hæc: *In tantum libera est, in quantum liberata est* (id est justificata) & *in tantum appellatur voluntas, alioquin potius cupiditas, quàm voluntas appellanda est.* Ergo. R. Neg. min. Ad Auctoritatem S. Augustini dico; quod, quando à S. Augustin. & alijs

alijs sanctis Patribus voluntas nec à servitute diaboli liberata, nec sanata à vulnere peccati potius vocetur cupiditas, quàm voluntas, non debeat intelligi, quasi voluntas à concupiscentia, & cupiditate necessario feratur, neque, quòd non possit aliquid boni contra illam agere; sed, quia tam parum, id est, quasi nihil quoad denominationem reputetur, & ut in plurimum suæ vitiosæ cupiditati, inordinatè concupiscendo, succumbat voluntas. Verum equidem est, quòd rebellio appetitûs sensitivi, & variæ dæmonis fraudes, aliæve difficultates eò voluntatem adigant, ut moraliter impossibile sit ei resistere prædominanti cupiditati, si proprijs relicta sit viribus; attamen in præsentī Providentiā Dei non desunt vires gratiæ ad resistendum concupiscentijs, & tentationibus, ut vel inde voluntas, si velit consentire gratiæ, cupiditas dicenda non sit. Quare, ut potius dicenda sit cupiditas, quàm voluntas, aliunde haberi nequit, quàm quòd ipsa velit ita denominari, negligendo aut gratiæ cooperari, aut gratias petere, quæis necessitatem moralem à concupiscentijs sibi impositam expugnare posset; sic de gratia loquitur Tridentinum Sess. 6. c. 11. *Iubendo monet facere, quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Denique si Quesnellus ex S. Augustino, & alijs sanctis Patribus velit inferre, voluntatem in omni suo actu deservire dominantī cupiditati, nolens volens incidit in damnatam Propositionem Michaëlis Baij Ord. 40. *Suis actibus peccator servit dominantī cupiditati.*

24. *Antith. 5.* Non potest esse opus bonum, nisi benè fiat: sed absque charitate, & gratia sanctificante nullum opus benè fit: ergò. Probatur minor ex S. Augustino Lib. de gratia & Lib. arbit. cap. 18. inquit: *Præcepta charitatis tanta & talia sunt, ut, quidquid se putaverit homo facere benè, si fiat sine charitate, nullo modo fiat benè.* & Lib. 1. de gratia Christi c. 26. ait: *gratia nos efficit legis dilectores, lex sine gratia pravaricatores:* ergò. &c. Neg. min. ad auctoritatem S. Augustini dico, eam esse intelligendam de illo opere, quod mereatur nomen Virtutis, aut boni simpliciter, atque fit propter Deum, vel ex charitate Dei; quo in sensu, ut aliquod opus dicatur non benè fieri, non est necesse, opus habere aliquam moralem malitiam, sed satis est, ut opus non fiat fructuosum ullo modo ad nostram beatitudinem, ita, ut neque proximè, neque remotè ad illam conferat, neque ex se conferre possit, nisi aliqua bonitas altior, & ab extrinseco à charitate illi addatur; per hoc tamen non tollitur bonitas intrinseca operis boni, ita, ut ab intrinseco perfectum ac bonum non sit. Etenim si volo elargiri eleëmofynam extremè indigenti propter honestatem ipsius eleëmofynæ, siquidem bonum est indigenti subvenire, opus eleëmofynæ intrinsecam, & ex objecto habet bonitatem, ac perfectionem, tametsi non ultimam & extrinsecam, quæ primùm advenit operi ex imperio charitatis ordinantis elargitionem eleëmofynæ, ut fiat propter Deum summè dilectum. Ita clarè loquitur

quitur Scotus 3. Distinct. 30. quæst. unica. §. de
tertio articulo.

25. *Antith. 6.* Non potest præceptum bene
fieri, si non fiat juxta intentionem mandantis; alio-
quin potius quis censeretur transgredi, quàm ob-
servare præceptum: sed absque charitate, & gratia
sanctificante non potest opus fieri ad intentionem
mandantis: ergò. Prob. inin. Christus præcepit
sua observare præcepta, ut vitam æternam conse-
quamur. Matth. 22. & Luc. 18. sed absque chari-
tate, & gratia sanctificante nequit homo opus præ-
ceptum observare, ut per illud vitam æternam ob-
tineat: ergò. Respon. neg. min. ad cujus. Prob.
Dist. majorem, ut vitam æternam consequamur, &
iste finis à Christo intentus non cadit sub præce-
ptum pro semper conc. maj. & iste finis à Christo
intentus cadit sub præceptum pro semper neg. maj.
Igitur quantumvis omnia præcepta ad æternam
beatitudinem tanquam finem extrinsecum à Chri-
sto Domino intentum ordinentur, nihilominus,
cùm iste finis sub præceptum non cadat, bene ho-
mo potest absque gratia sanctificante & charitate
omnia præcepta adimplere, etsi non in ordine ad
talem finem ab homine observentur; & licet Ad-
versarij jugum istud imponere nobis velint, & nos
ligare præcepto omnia referendi ex charitate ad
Deum, & ad obtinendam æternam beatitudinem,
nullibi tamen se ita fundare possunt, ut non obvia
responsione à suo fundamento dimoveri valeant.

Sacer textus, Patres sancti facile explicantur quoad consilium, non quoad præceptum.

26. *Antiib. 7. Concil. Milevitanum Can. 3. habet: Si quis dixerit, gratiam, per quam iustificamur per Christum, valere solum ad remissionem peccatorum, quæ commissa sunt, & non etiam in adiutorium, ne iterum committantur (& tentationes vincantur) anathema sit: ergo. Confirmatur ex S. Augustino Lib. 12. de Civit. Dei. cap. 16. Tunc victa vitia deputanda sunt, cum Dei amore vincuntur: sed vitia, sive tentationes amore Dei vinci non possunt absque charitate, & gratia sanctificante: ergo. R. Concilium Milevitanum nil concludere contra nos, siquidem gratis fatemur, gratiam sanctificantem non solum à Deo nobis misericorditer infundi, sed & Eâ per Christum acceptâ nos muniri & confirmari contra insultus diabolicos. At, unde Patres dicti Concilij asserunt, absque gratia sanctificante & charitate ne levem quidem posse vinci tentationem? Altum silentium. Ad S. Augustinum dico, Eum loqui de victoria salutari, id est, eâ, qua tentatio superatur, merendo in ordine ad vitam æternam, & in hoc sensu verissimum est, quòd tunc victa salutariter vitia deputanda sint, cum Dei amore vincuntur. Non autem loquitur de victoria sterili, sive eâ, qua vincitur tentatio ex motivo indifferente ad meritum, vel demeritum. Cæterum, si quæ aliæ authoritates Sanctorum Patrum afferantur, stantes pro gratia sanctificante ad vincendas tentationes, potissimum*

mum explicandæ sunt ; quod agant contra Pelagium , aut Pelagianos , qui omnem tentationum victoriam , etiam salutarem , adscribebant libero arbitrio , indeque , ut horum opinionem directe impugnent , gratiam sanctificantem requisiverunt ad vincendas tentationes.

PROPOSITIO II.

ORD. II.

Jesu Christi gratia principium efficax boni cujuscunque generis necessaria est ad omne opus bonum : absque illa non solum nihil fit , sed nec fieri potest.

§. I.

Præmittuntur Hypotheses.

27. **H***ypothesis* 1. Quamquam primis oculis visum sit , viderique possit , Quæmelum hac in Propositione omnem spirare pietatem , omnem fateri Christianismum , dum Christi Jesu gratiam commendat , tanquam fontem , & originem , unde nostra opera , si bona esse velint , derivari , ac hauriri debeant. Nihilominus , dum gratiam Christi extollit , Divinam Providentiam depřimit , ita , ut sublata efficaci gratia Providum Dei Lumen humanæ naturæ non providerit de viribus ad bene , & laudabiliter operandum suf-

ficientibus. Vires istas à Divina Providentia absque efficaci gratia Jesu Christi humanæ naturæ concessas non est mens hîc examinare; tum, quia ex jam dictis nonnulla constare possunt; tum, quia *Propositione 8.* ex professo refutabitur. Id reliquum est, ut Jansenianum virus in hac Propositione Quesnelliana delitescens detegamus. Docuit Jansenius post Lutherum, & Calvinum, non dari gratiam sufficientem, verè distinctam ab efficaci, in statu naturæ lapsæ; ita habet *Propositio secunda* ab Innocentio X. proscripta: *Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Quinimò Jansenius Lib. 3. de gratia Christi. cap. 3. ausus est gratiam sufficientem appellare *monstruosam*, eo quia *nunquam ab initio lapsus humani usque in diem judicii ullum in humana voluntate effectum habuit, aut habitura est.* Nedum hîc stitère Jansenistæ quidam, sed vana præsumptione tumidi palàm docuère, gratiam merè sufficientem non duntaxat esse monstruosam, sed etiam perniciosam. Tandem Alexander VIII. hanc Propositionem ordine octavam proscripsit: *Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quàm perniciosa est, sic, ut proinde merito possimus petere: à gratia sufficienti libera nos Domine.* Num autem Quesnellus per allegatam Propositionem intenderit negare gratiam sufficientem, est videndum, declarandumque.

28. *Hypothesis 2.* Ita est: Quesnellus teste Rivieræ P. 2. §. 1. n. 4. negat gratiam sufficientem, & solam

solum admittit gratiam efficacem. Nec verba Quesnelli fallunt; si enim juxta doctrinam Quesnelianam *ly efficax* additum vocabulo gratiæ considerare velimus, nil aliud significat, nihilque aliud nobis denotat, quàm illam gratiam, quæ effectui non caret, sive gratiam à merè sufficiente distinctam; indeque, si gratia Jesu Christi est efficax principium, non potest non excludere gratiam sufficientem, sicuti voluntas, si dixeris, esse principium liberum, non potest non excludere principium naturale: etenim *ly liberum* additum principio omni sano intellectui significat illud principium, quod est indifferens ad agendum vel non agendum, sive principium à purè naturali principio, & libero agendi modo carente distinctum. Amabo! quid multum hæremus in indaganda mente Quesnelli, utrùm scilicet per *ly principium efficax* exclusam dixerit gratiam sufficientem? Cùm in eadem hac Propositione verba postrema, quæ habent: *absque illa non solum nihil fit, sed nec fieri potest*: manifestam dent mentem Quesnelli. Quid enim *absque gratia Christi nihil fieri posse* innuit, significatque, quàm ea absente nullam ex parte voluntatis dari potentiam perfectam, atque completam ad opus bonum cujuscunque generis etiam supernaturaliter faciendum. At dicere voluntatem absque efficaci gratia Jesu Christi non habere potentiam perfectam, & completam ad efficiendum opus supernaturale, est denegare voluntati humanae sufficientiam gratiæ, sive gratiam sufficientem;

hæc enim est illud beneficium ingens nostræ infirmitati concessum, quo potentia rationalis adjuta, & in agendo, sive operando, saltem supernaturaliter, perfecta subsistit, adeò, ut libero voluntatis consensu accedente in opus supernaturale prodire valeat. Econtrà verò, si gratia sufficiens cuicunque demum creaturæ rationali denegata fuisset, adhucque denegaretur, ne minimum opus, quod supernaturalitatem saperet, efficere aut potuisset, aut posset. Tantæ virtutis, dignitatis tantæ apud Christianos est gratia sufficiens; *utinam! & considerationis.*

29. *Hypothesis 3.ia.* Non abs re erit, plura testimonia Quesnelli, in medium adducere, quæ manifestum Christiano fiat, opinionis, ac sententiæ alterius fuisse nunquam, quàm profiteri solam efficaciam gratiæ Jesu Christi, & pernegare gratiam sufficientem. Dat testimonium primum Propositio 4. sonans sic: *Ita Domine omnia possibile sunt ei, cui omnia possibile facis eadem operando in illo:* placet hîc inferre; ergo independenter à gratiâ efficaci (quam intendit Quesnellus per illa verba: *eadem operando in illo:* ut notat citatus Epistolaris Anonymus Epist. 3. v. *juxta Quesnellum*) ea non sunt possibile. Probatur illatum: Authore Quesnello inter has Propositiones: *Is, qui gratia efficaci caret, nequit implere præcepta: Ei non sunt possibile: sunt ipsi impossibile:* Nullum est discrimen, differentia nulla: ergo independenter à gratia efficaci omnia sunt impossibile; subsumo: sed inde-

independentem à gratia efficaci omnia nobis esse impossibilia est à nobis removere gratiam sufficientem, quæ facit omnia possibilia: ergo Quesnellus solam efficaciam gratiæ Jesu Christi profitetur, & pernegat sufficientiam gratiæ Divinæ. Testimonium secundum æquè clarum exhibet, dissimularis propositionibus alijs, *Propositio 10. quæ habet: Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.* Ex qua propositione potest talis formari discursus: illa gratia, quam nihil impedire potest, aut retardare, quin conjungatur cum actu, non potest non esse efficax, nam in omnium sententia efficax gratia semper, & infallibiliter est conjuncta cum actu: sed juxta Quesnellum omnis gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare; nam dicere generaliter gratiam esse operationem manus omnipotentis Dei, est idem, ac dicere omnem gratiam, vel gratiam semper esse operationem manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare: ergo omnis gratia, teste Quesnello, est efficax, & per consequens eodem Authore gratia sufficiens amplius admitti non potest.

30. *Hypothesis 4.ta.* Gratia sufficiens à Schola subtili communiter dicitur illud supernaturale, & gratuitum auxilium, quod Deus misericorditer, & liberaliter elargitur homini, ut possit à peccato resurgere, ad gratiam sanctificantem se præparare, & vitam æternam consequi. Id hîc observandum,

quòd finis, ad quem obtinendum homini datur gratia sufficiens, non sit præcisè, ut possit, sed ut actu, & in effectù operetur; declaratur exemplo: Infinita miseratio Dei dat Petro peccatis onerato gratiam sufficientem, ut per contritionem possit à peccatis resurgere, & in amicitiam Divinam transire. Finis hujus gratiæ sufficientis, Petro datæ, intentus à Deo non est tantùm, ut Petrus possit conteri, sed ut reverà in effectù conteratur; sicque finis, quem Deus per gratiam sufficientem intendit, est actualis contritio Petri, & non solùm posse conteri; siquidem nulla potentia est præcisè ad posse, sed ad posse prout construitur cum actu, sive prout tale posse respicit actum in sua virtute inclusum. Quo tamen non obstante cum Tridentino Sess. 6. Can. 4. necesse est fateri, quòd homo in sensu composito, id est, prout gratia sufficiente est vocatus, & auxiliatus, adhuc maneat liber, ita quidem, ut in sua libera potestate sit, gratiæ sufficienti, atque per eam vocanti Deo respondere, vel non respondere: *Respondere* equidem, cùm homo omni eo sit præditus, quod est proximè sufficiens & potens ad respondendum; *non respondere* autem, quia gratia & auxilium sufficiens ejus naturæ, & virtutis non est, ut voluntatem humanam ad respondendum aut cogat, aut necessitet, ut magis dicetur *Propositione 4.* Diversitatem gratiæ sufficientis vel exinde quis colligere potest, cùm Deus omnia fortiter, suaviterque disponens non eodem modo, sed diversissimis vijs, & medijs animarum

marum salutem misericordissimè promovero studet, & amat.

31. *Hypoth. 3. a.* Constans est doctrina in Schola subtili, gratiam sufficientem nec de se esse efficacem, nec inefficacem, sed ex conceptu formali ab utroque membro abstrahere, & præscindere: hanc constantem Scholæ subtilis doctrinam immorè sequi videntur celeberrimi in SS. Theologia Patres florentissimæ Societatis Jesu apud Henao in pererudito opere de scientia media Part. 2. Sect. 499. n. 6258. Igitur gratia sufficiens, inefficax, & efficax in genere entis, & qualitatis nullam patiuntur diversitatem, sed distinguuntur duntaxat in obliquo, & per connotata; ex quo gratia sufficiens appellatur inefficax, prout connotat nostram inertiam, desidiam, rebellionem, inobedientiam, ac pertinacem malitiam nostræ voluntatis, resistentis vocanti Deo per gratiam sufficientem; ut loqui etiam videtur sacer textus Job 24. *Ipsi fuerunt rebelles luminis*, id est gratiæ illuminanti. Item ibi: *dedit ei locum penitentia; & abutitur eo in superbia.* Hæc est quidditas & natura gratiæ sufficientis, quæ inefficacis, adeò perterrefacientis Jansenium, & Quæsnellum, ut tanquam à vivis carbonibus à gratia sufficiente fugiant, cum eam horrere non deberent, utpote sanctam, atque donum Dei; deceret potius, ut nobiscum abhorrerent illum pessimum obliquum, seu connotatum, quod est peccatum nostrum (à quo gratia sufficiens ex sua natura abstrahit) quod nos ex malitia nostra, aut fragilitate

contra eam ponimus, atque inefficacem, ac merè sufficientem facimus. Neque hîc approbare possum illas propositiones, quæ à nonnullis tepidè si-
ve lepidè Christianis passim circumferuntur: *Cum gratia sufficiente nunquam sum operaturus: cum gratia efficaci semper sum operaturus.* Verum enimverò gratia sufficiens, quantum est ex parte sui, non excludit operationem, sed expectat consensum & determinationem voluntatis creatæ ad operationem; quòd si non sequatur operatio, non gratiæ sufficienti, sed tuæ culpæ, tuæ malitiæ imputandum est: hæc enim est unica radix, causa pessima, cur gratia sufficiens cum operatione non conjungatur. Quod attinet Propositionem de gratia efficaci, explicabitur *Proposit. 4.*

§. II.

Proponitur Thesis

32. **U***Nica*: Debet admitti gratia sufficiens. Ita universa Schola subtilis post suum Doctorem Marianum 1. dist. 46. q. un. §. respondeo, hæc verballoquentem: *Deus vult omnes homines salvare, & salvos fieri, quantum scilicet est ex parte sui, & voluntate antecedente, pro quanto dedit eis dona naturalia, & leges rectas, & adjutoria communia sufficientia ad salutem.* Ex quibus verbis sic discurre: Juxta Scotum Deus voluit voluntate antecedente, & affectivè efficaci omnes homines salvare, & salvos fieri: sed non potuisset Deus voluntate antecedente, & affectivè efficaci

efficaci omnes homines salvare, & salvos fieri; nisi daret hominibus gratias sufficientes, veluti adjutoria communia sufficientia ad salutem: ergo. Prob. min. eadem voluntate, qua quis intendit finem efficaciter, saltem affectivè, debet etiam dare media necessariò requisita ad affecutionem finis; & dum præstat media verè & propriè conducentia ad finem, deducitur habere voluntatem efficacem, saltem affectivè, circa finem; sic enim Medicus eadem voluntate, qua intendit efficaciter sanitatem ægroti, præscribit ægroto remedia sufficientia ad sanitatem recuperandam: ergo Deus non potuisset voluntate antecedente, & efficaci, saltem affectivè, omnes homines salvare, & velle, ut omnes salvi fiant, nisi daret hominibus gratias sufficientes, veluti adjutoria communia sufficientia ad salutem, & per consequens juxta Doctorem subtilem datur gratia sufficiens, cum non omnibus hominibus detur gratia efficax, ut plusquàm lamentabili constat experienciâ. Respondet Quesnellus. Neg. suppositum, videlicet in Deo dari voluntatem antecedentem, & affectivè efficacem salvandi omnem hominem. Quòd verò ita sentiat Quesnellus sat deducitur ex Propositione 30. quæ sic habet: *Omnes, quos vult Deus salvare per Christum, salvantur infallibiliter.* Siquidem ex hac Propositione legitime à sensu contrario infertur: ergo nulla voluntate vult Deus salvare per Christum eos, qui non salvantur. In contra

33. Argumentor: Præter voluntatē Dei effectivè effica-

efficacem debet admitti affectivè efficax: ergo nulla responsio Quesnelli. Probat. ant. voluntas in Deo efficax effectivè est illa, quæ habet infallibilem connexionem cum effectu voluto: sed præter hanc voluntatem datur adhuc alia in Deo, nimirum voluntas duntaxat affectivè efficax: ergo non omnis voluntas in D.E.O est effectivè efficax. Prob. min. voluntas, in D.E.O affectivè efficax dicitur illa ab omni Theologo, quæ consistit in affectu serio, veròque erga rem, sed non infallibiliter connectitur cum ea, indeque illam relinquit libero arbitrio voluntatis humanæ, ut absque irresistibili impulsu indifferenter in eam ferri possit, aut amplectendo, aut reiiciendo: atqui talis voluntas affectivè efficax in Deo, & in Christo debet admitti: ergo. Prob. min. ex S. Scripturæ textibus, sic enim ad Ephesios 2. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra*: sed hæc voluntas Dei non potuit esse effectivè efficax, sive infallibiliter connexa cum sanctificatione hominum volita, cum certè plurimi non sanctificentur, nec tunc sanctificabantur, quia *stulcorum numerus* semper fuit *infinitus*, id est plurimus: ergo fuit voluntas Dei affectivè efficax, id est, serio & vero affectu voluit Deus sanctificationem hominum, at dependenter à cooperatione liberi arbitrij humanæ voluntatis. Item Psalm. 16. *à resistentibus dextera tua custodi me*: id est à resistentibus Divinæ voluntati: sed voluntati Divinæ efficaci effectivè non potest quis resistere, cum sit infallibiliter connexa cum re volita, ut loquitur

Quesnellus Propos. 12. sonante sic: *Quando Deus vult salvare animam, quocunque tempore, quocunque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei*: Ergo debet concedi alia Divina voluntas, cui humana voluntas resistere potest; subsumo: atqui hæc alia non est, quàm voluntas Dei affectivè efficax: ergo. Demum affero illum discursum feria, ardente, & satis efficaci affectiva voluntate Christi Domini lacrymantis super Jerusalem. Matth. 23. *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti*. En! Christus voluit, & homo noluit: ergo necesse est admittatur præter voluntatem effectivè efficacem affectivè efficax. Quemadmodum autem Adversarij admittere debent voluntatem in Deo, & in Christo affectivè efficacem, & effectivè inefficacem, propter resistantiam voluntatis humanæ, non videtur amplius, quo fundamento negare possint gratiam sufficientem, & quæ ob voluntatem resistantem manet merè sufficiens, redditurque inefficax. Cæterùm, si te offendat, Deum habere duas voluntates, dic, habere unam simplicem omninò volitionem diversimodè tamen tendentem in res diversas.

34. Probatur 2. dō. Passio, & mors Christi quàm maximè applicatur hominibus per exhibitionem & collationem gratiarum Divinarum; ut non negare videtur Jansenius Magister Quesnelli Tom. 3. lib. 3. c. 21. dum dicit: *Pro aliquo mortuum esse (Christum) vel fuisse sanguinem suum, insinuat voluntatem*

voluntatem Christi, quam habet, ut ei mors, suo Patri oblata, & sanguis profit. Sed Passio & mors Christi fuit oblata æterno Patri pro omnibus hominibus: ergo etiam debet applicari omnibus hominibus per exhibitionem, & collationem gratiarum Divinarum. Subsumo: sed non applicatur omnibus hominibus per exhibitionem, & collationem gratiarum Divinarum efficacium: ergo debet applicari per exhibitionem & collationem gratiarum Divinarum sufficientium. Ad hoc fundamentum respondet Quesnellus neg. min. nimirum, quod Passio, & mors Christi fuerit oblata æterno Patri pro omnibus hominibus; nam ut sonat Propositio 3 2. *Iesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine Primogenitos, id est, Electos, de manu Angeli exterminatoris.* Et Propositio 3 4. habet: *Desideria Christi semper habent suum effectum; pacem intimo cordi infert, quando eis illam operatur.* Enimvero quid est aliud dicere, desideria Christi semper suum habere effectum, quam sentire, Christum non nisi eorum, qui salvantur, desiderasse salutem? Quid est aliud dicere, Christum Jesum se tradidisse morti ad liberandum pro semper suo sanguine Primogenitos, id est Electos, quam sentire, Christum Jesum se non tradidisse morti ad liberandum secundo-genitos, videlicet reprobos? Atque adeo Quesnellus per omnem hanc doctrinam, etsi tectis, & subdolis verbis, absolute asserit, noluisse Deum animas reproborum salutifero pretiosissimi sanguinis

nis Jesu Christi pharmaco curare, & sufficientibus, ac auxiliatricibus gratijs illas munire: quæ doctrina, si æquâ intellectûs acie penetratur, ipsissima doctrina Jansenij est, quæ ab Innocentio X. ad minimum ut falsa, temeraria, & scandalosa, & in suo sensu quoque ut hæretica proscripta fuit. Propositio Ordine 5. ita sonat: *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse.* Demum nec lato unque distare videtur Quesnellus à Calvino in c. 17. Ioan. sic commentante: *Christus proprii gregis tantummodo fuit sollicitus, & pro Electis suis duntaxat oravit.* Jam in contra

35. Argumentor, & oppono Quesnellianæ doctrinæ Scotum 3. dist. 19. quæst. un. ubi in initio respondens opposito argumento hæc habet: *Leo Papa in Sermone de Nativitate: sicut à reatu nullum liberum reperit, sic liberandis omnibus venit.* Nec dicas Scotum duntaxat loqui de omnibus liberandis prædestinatis, non autem reprobis. Nam contra sic discurre: doctrina Scoti est, quòd, sicut à reatu nullum liberum reperit, sic liberandis omnibus venit: sed nullum à reatu reperit, id est, neque prædestinatum, neque reprobum, quia *omnes in Adam peccaverunt*, excepta ter Benedicta, & admirabili Virgine Maria: ergo etiam pro liberandis omnibus venit, id est tam pro prædestinatis, quàm reprobis: si enim *nullum*, utpote particula universalis sub se continet & reprobum, & prædestinatum, quidnâ & *omnis* æquè particula uni-

universalis sub se comprehendat tam reprobū, quā prędestinatum? Habere hęc plura S. Scripturę testimonia, quę contra Quesnellum in medium afferre liceret; at dum obvia cuicunque sunt, iis supersedeo, contentus unō, quod lego. 1. Joan. 2. *ipse est propitiatio pro peccatis nostris* (id est, credentium in Christum) *non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*; id est, omnium gentium, ut habet hęc Cornelius à Lapide: sive ut profundius & altius commentatur noster Lyranus interpres sacrarum litterarum primus, & facile Princeps, hisce formalibus verbis: *Quantum ad sufficientiam, sed pro Electis tantum quantum ad efficaciam; nam alij ponunt obicem.* Sanctos Patres nolo allegare, cū evidenter doctrinę Quesnellianę repugnent, & passim inveniri possint apud Controversistas. Id solum annoto, quod Passio Christi Domini apud Patrem æternum obtinuerit media sufficientia omnibus ad vitam æternam consequendam, adeoque hęc omnia media concessa sint hominibus ex meritis Christi Domini; hac tamen sub limitatione, ut exinde non excludatur nostra cooperatio. Siquidem voluit Christus applicare suam Passionem ad modum causę universalis, quę licet sit infinitę virtutis (extensive) non propterea excludit concutsum causę particularis; sic omnipotentia Dei, quamvis sit virtus infinita (etiam intensivè) non se exercet cum causis secundis, nisi admittendo earum cooperationem. Concludo cum S. Augustino Serm. 22. de diversis,

divers. c. 4. *Prorsus nullum genus hominum de sua vocatione desperet; pro omnibus passus est Christus: veraciter de illo scriptum est: qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.*

36. Thesis posita prob. 3. tiò. Si gratia merè sufficiens, v. g. inspiratio, motio pia, &c. quæ ex nostra malitia, & rebelli resistantia perseverant inefficaces, atque sinè ullo fructu, cujus causâ à Deo elargiuntur homini, essent ens rationis, & res sinè fundamento, ut Adversarij loquuntur, tunc sequeretur, quòd etiam illæ Divinæ exhortationes, exprobrationes, ac increpationes, quas invenire est Proverb. 1. *Vocavi & renuistis, extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Isa. 5. sepi vit eam (vineam) & lapides elegit ex ea, &c. expectavit, ut faceret uvas, & fecit labruscas. nunc ergo habitatores Ierusalem & viri Iuda judicate inter me, & vineam meam: quid est, quod debui facere vineæ meæ, & non feci ei?* Et ejusdem Prophetæ c. 65. *Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas: sequeretur, inquam, quòd similes increpationes essent ens rationis, res sinè fundamento, & illusoriæ: atqui hoc non potest admitti sinè injuria Dei: ergò. Prob. seq. maj. ens rationis est, & res sinè fundamento, increpare cæcum, eò, quòd non videat lumen cæli, exhortulare cum claudò, eò, quòd rectum non or-*

dinet gressum , exprobrare pedibus , manibúsque
vincto , eò , quòd in virides non exspatietur agros :
ergo etiam , negata gratia sufficiente , Divinæ in-
crepationes , ac exprobrationes ens rationis sunt , &
res sine fundamento , atque illusoriæ ; nam sicut
cæcus increpanti dicere potest : da potentiam visi-
vam completam , & intuebor lumen cæli ; claudus
expostulanti : tolle claudicationem , & perfice gres-
sus meos , rectos ordinabo passus : vinctus expro-
branti : solve vincula , & liberam concede exeundi
potestatem , abibo liber , & invisam agros : ita etiam
mortales Divinis increpationibus respondere pos-
sent : da nobis gratiam sufficientem , ut converta-
mur , & tunc increpa : da vineæ virtutem , & adju-
torium sufficiens , & illa dabit uvas ; vel si non de-
derit , pòst expostula. Desine expandere manus ,
& sufficientem concede facultatem , & non gradiamur
post cogitationes nostras , & tunc exprobra
nobis , si gradiamur post illas. Profectò , si Ques-
nellus increparet infimæ sortis hominem , v. g. su-
bulcum , aut agasonem , eò , quòd non coëgerit
Concilium generale Ecclesiæ à se hæreticè inten-
tum contra Summum Pontificem : quis non ri-
deat , irrideátque , vel potiùs doleat tantam insa-
niam ? quis non dicat , non esse dignum , ut audia-
tur , sed indigum Medicorum ope. Nempe fir-
mum est , non posse justè reprehendi hominem
de eo , ad quod nullam prorsus habet facultatem
sufficientem. Et quomodò Deus reprehendere po-
tuit mortales de transgressionibus , ad quas evi-
tandas

tandas nec sufficientem accepere à Deo gratiam? Bellè S. Augustinus lib. de gratia, & liber. arbitr. cap. 4. *Homo igitur gratiâ (sufficiente) iuvatur, ne sinè causa voluntati ejus (præceptum) iubeatur.*

A sancto Augustino non recedendum. Amplius

37. Audiatur S. Augustinus lib. de Prædestinat. sanct. cap. 16. ubi agnoscit etiam in statu naturæ lapsæ (nam huic statui præsertim denegant Adversarij gratiam sufficientem) talem gratiam, quæ ob culpam hominis perseverat inefficax, & merè sufficiens; apertè enim ait: *Vocat enim Deus Prædestinatos multos filios suos, &c. non ea vocatione, qua vocati sunt, qui noluerunt venire ad nuptias* (En! vocationem, sive gratiam, quæ ob humanam malitiam etiam in statu naturæ lapsæ mansit inefficax) *illâ quippe vocatione & Iudæi vocati sunt* (id est gratiâ sufficiente, sed ob illorum obstinaciam remanente inefficaci) *sed eâ vocatione Prædestinatos vocat, quam distinxit Apostolus, dicens: &c. Et exponens illud Pauli: non ex operibus, sed ex vocante, &c. subjungit: non quacunque vocatione, sed qua vocatione credens* (en! rursus duas vocationes distinguit) & demum propè finem illius capituli, loquens de Prædestinatis, inquit: *Non enim vocatione illa vocati sunt, de qua dictum est: multi sunt vocati; sed illâ, qua vocantur Electi.* Certè S. Pater clarioribus verbis fateri non poterat duas vocationum, seu gratiarum species, unam efficacium, alteram inefficacium; atque adeò Quesnelli doctrina manifestè contra-

dicit S. Augustino, cùm doceat, omnes, quos vocat Deus, salvari intallibilter; indèque omnes vocari duntaxat vocatione efficaci: cùm doceat, desideria Christi semper habere suum effectum; indèque nulla vocatio ex meritis Christi concessa hominibus redditur inefficax; hanc ipsam veritatẽ à S. Augustino mox assertam ex nostris negotijs humanis naturalibus & quotidianis placuit stabilire; scimus siquidem, nos habere plenam, & expeditam facultatem ad aliquid faciendum, & tamen propter hoc vel illud motivum voluntas refragatur, & relinquit illam facultatem merè sufficientem ad aliquid faciendum: ita quoque in rebus supernaturalibus, ac in negotio vitæ æternæ habemus plenam facultatem ad eliciendum actum salutarem, & tamen refragante malitia voluntatis humanæ illum non elicimus, sicque restat gratia merè sufficiens, atque inefficax; nequit enim in nobis dari perfectæ, & expedita facultas operandi salutariter absque gratia, & adjutorio Divino, & consequenter non potest ampliùs negari, dari gratiam sufficientem, dari adjutorium, quod culpâ nostrâ restat inefficax, quod nostrâ malitiâ manet merè sufficiens.

§. III.

Diluuntur Antitheses.

38.

Antithesis 1. ma. Quesnellus Joan. 13. v. 30.
A hæc habet: *A Iuda proditore gratia extraordinaria sinè fructu accepta, monita Christi*

sti sprete, tacite inspirationes rejectæ sunt : sed hæ gratiæ à Quesnello admittæ non sunt efficaces, eò, quòd suo frustratæ sint effectu : ergo Authore Quesnello dantur gratiæ sufficientes, & consequenter malè arguitur Quesnellus, nullas concessisse gratias sufficientes. R. Post S. Augustinum lib. 2. Quæstionum Evang. c. 40. nullam porrò falsam doctrinam esse, quæ non aliqua vera intermisceat, hac enim ratione omnes Novatores, qui laborant falsa adornare dogmata, & catholicæ veritatis lumen obscurare, ea faciliùs tegunt, occultantque, sicque ineautis, & doctrinam Catholicam fundatè non imbutis subdolè instillant, & judicium Doctorum Ecclesiæ apud simplices, & luxuriante sæculo oppressos dextrè eludunt. Admittit Quesnellus nomine tenus gratias sufficientes, reipsa vero eas negat, dum in sua concatenata doctrina tollit libertatem indifferentiæ, negat liberam nostram cooperationem, adstruit solam invincibilem, omnipotentem, efficacem gratiam ad omnia opera pietatis Christianæ necessariam.

39. *Antith. 2. da.* Ex eo juxta Scoti doctrinam admittitur gratia sufficiens, quia Deus habuit voluntatem antecedentem salvandi omnem hominem : sed hanc voluntatem antecedentem haud negat Jansenius, & ejus discipulus Quesnellus : ergo. Prob. min. Jansenius lib. 8. de gratia Christi cap. 20. hæc formalia ponit : *Sanctus Damascenus nil aliud eo loco ponit, quàm quod lubenter amplectimur, duplicem in Deo esse voluntatem, antecedentem,*

dentem, quam & primariam dicit, & consequentem: ergo. R. Neg. min. videlicet eandem voluntatem antecedentem salvandi omnem hominem in Deo eodem sensu admitti à Jansenio, quo in sensu conceditur à Schola subtili. Hæc propugnat catholicè, Deum statuissè omnem salvare hominem, eique sufficientia misericorditer subministrare remedia ad salutem æternam obtinendam, etiam præsupposito lapsu Adami; Jansenius autem, & Quesnellus dicunt, voluntatem illam antecedentem in Deo salvandi omnem creaturam rationalem præscindere, & abstrahere à corruptione per lapsum Adami inductâ, indéque sentiunt, quòd ea gratia, quam habuisset homo in statu innocentia, post lapsum Protoplasti non ampliùs voluntati humanæ sufficiat ad operandum bonum. Percipiamur loquens Jansenius lib. 3. de gratia Christi. cap. 17. Non enim ullo modo sufficit prior gratia, quam ante peccatum Deus (voluntate antecedente) homini conferebat, & etiamnum (post peccatum) omnibus conferre paratus sit, si voluntatem ejus usui sufficientem reperiret. Post alia subdit: talem antecedentem voluntatem etiam erga damnatas creaturas sive hominum, sive Angelorum Deus habet. En! Jansenius duo docet; scilicet primum, quòd voluntas antecedens in Deo salvandi omnem hominem duntaxat terminetur ad statum Innocentia; pro statu autem naturæ lapsæ gratia eadem non ampliùs sufficiat pro obtinenda salute æterna, nec voluntas eâ uti potest. Secundum est, quòd
ista

ista voluntas antecedens in Deo quoad hominem lapsum non aliter se habeat, quàm ad Angelum damnatum. Et quoad hanc doctrinam Scotus à Jansenio differt plurimùm. Scribit Scotus 2. dist. 7. quæst. unica, §. *de secundo dico*, quòd ideò Angelus damnatus non possit elicere actum bonum meritum, quia non est in potestate ejus habere gratiam, sive quia voluntas antecedens Dei salvandi omnem creaturam rationalem non se extendit ad Angelum damnatum, sicut tamen se extendit ad omnem hominem viatorem. Præterea, ut Schola subtilis tenet, homo in via in hoc discernitur ab eo, qui est in termino damnationis, quòd ille possit accedere ad terminum, atque adeò habeat vires sufficientes ad progrediendum, secùs verò damnatus, qui est in termino viæ.

40. *Antith. 3. tia.* Joan. 6. dicitur: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*; quem textum S. Augustinus Lib. de Prædestinat. SS. cap. 8. clarè explicat de tractione efficaci: ergo gratia sufficiens non datur. Prob. consequentia. Juxta doctrinam subtilem in tantum debet admitti gratia sufficiens, in quantum dat posse, sive vires sufficientes ad æternam salutem consequendam: sed nemo potest venire ad Christum, sive nemo habet vires sufficientes ad æternam salutem obtinendam sine tractione, sive gratia efficaci: ergo. Confirm. ex cit. loco v. 45. ubi habetur: *Omnis, qui audivit à Patre, & didicerit, venit ad me*: ergo omnis gratia est effi-

cax, adeoque nulla datur sufficiens. Ita sentit, & obijcit Quesnellus Proposit. 17. quæ sic habet : *Gratia est vox illa Patris, quæ homines interiùs docet, ac eos venire faciat ad Jesum Christum; quicumque ad eum non venit, postquam audiverit vocem exteriorem Filij, nullatenus est doctus à Patre.* R. Neg. conseq. ad textum S. Scripturæ post nostrum Lyranum dico, eum esse intelligendum tam de tractione inchoativa, quàm completa; ita, ut sensus sit, neminem posse venire ad Christum, id est, assequi æternam beatitudinem, nisi à Patre æterno per auxilia sufficientia inchoativè, & per gratiæ efficaciam completè trahatur. Unde S. Augustinus, dum explicat tractionem de gratia efficaci, nobis non obest, eò, quòd alijs in locis gratiam sufficientem sat clarè exprimat; adeoque duntaxat de tractione efficaci eatenus loquitur, quatenus tractionem inchoativam per auxilia sufficientia de necessitate præsupponit; erat enim scopus Augustinianæ mentis, ex ista sententia Christi contra Pelagianos probare necessitatem gratiæ ad opus bonum salutare. Ad Confirm. neg. conseq. nam *ly audire à Patre* est idem apud Lyranum hîc, ac sufficientibus gratijs à Patre ditari; *ly discere* autem est idem, ac gratijs sufficientibus acquiescere, illisque liberè consentire. Inde verissimum est, quòd, qui à Patre gratiâ sufficiente donatus, illique liberum præstitit consensum, veniat ad æternam salutem, ut sanctè loquitur S. Augustinus de Prædestinat. sanct. c. 8. *Si omnis, qui audivit à Patre, & didicit,*

didicit, venit, profectò omnis, qui non venit, non audivit à Patre, nec didicit; nam si audisset (gratiam sufficientem supponit) & didicisset (cooperationem voluntatis humanæ requirit) veniret. In quo textu benè notanda particula & copulativa, & disjunctiva *nec*: quasi doceret Sanctorum doctissimus, quòd, sicut ille, qui non audivit à Patre, nec didicit, id est, qui nec gratiam sufficientem à Patre accepit, adeoque nec ei cooperatus est, ad Christum venire non potest; ita ille, qui vocem Patris, per gratiam prævenientem, & excitantem loquentis, audivit, illique simul liberè consensit, ad Christum venire non possit.

41. *Antith. 4.1a* Concilium Arausicanum Can. 4. inter alia habet hæc: *Ut à peccato purgemur, Deus non expectat voluntatem nostram, ne quidem, ut purgare velimus, quia per Salomonem dicitur: preparatur voluntas à Domino. Et Apostolus ad Philippenses 2. scribit: Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere: ergo omnis gratia est efficax, adeoque nulla datur sufficiens. Confirm. ex S. Augustino de gratia Christi c. 10. dicente: Ut eam gratiam fateatur (Pelagius) qua non suadetur solum, quod bonum est, verum & persuadetur: sed gratia omnis, qua bonum persuadetur, est efficax, ergo omnis gratia est efficax. R. Dist. anteced. Deus per gratias excitantes, operantes, ac prævenientes non expectat nostram voluntatem Con. ant. Deus per gratias cooperantes, subsequentes, & adjuvantes, &c. Neg. ant. Porro*

Concilium allegatum loquitur de gratia excitante, operante, & præveniente, quæ nos sine nobis, otio, desidia, oblivioni, rebus mundanis, vel diabolicis deditos prævenit, & præveniendò excitat; non autem fit sermo in dicto Concilio de gratia cooperante, hæc enim non operatur sine operatione, siue potius cooperatione voluntatis humanæ, ut satis clarè seipsum explicat Concilium Arausicanum. 2. c. 9. dum generaliter dicit: *Quoties bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, ut operemur, operatur. In nobis, dixit, ut operemur propter gratiam prævenientem, & excitantem: nobiscum autem operatur, propter gratiam adjuvantem, & cooperantem.* Hoc omne eleganter declaravit S. Augustinus Lib. de spirit. & litt. c. 34. dicens: *Visorum suasionibus agit Deus, ut velimus, & credamus, siue extrinsecus, per Evangelicas exhortationes, ubi & mandata Dei aliquid agunt, si ad hoc admonent infirmitatis sue, ut ad gratiam justificantem credendo confugiat: siue intrinsecus, ubi nemo habet in potestate, quid ei veniat in mentem, sed consentire, vel dissentire propria voluntatis est; quasi diceret, non esse in potestate hominis, per auxilium gratiæ prævenientis & excitantis interiùs illustrari, atque inflammari ad salubriter agendum; neque quoad id genus gratiæ Deum expectare voluntatem nostram; at verò ut cum auxilio Divino nos sine nobis præveniente operemur, nostræ voluntatis esse, atque Deum expectare consensum.*

42. Ad Confirmationem dico, S. Augustinum citatum disputasse contra Pelagium, qui magis erraverat circa gratiam efficacem, quam circa sufficientem, in re tamen æquè in utramque impegit, & utramque de medio sustulit. Gratiam efficacem omninò Pelagius negavit, nō solūm ut necessariam, sed etiam ut possibilem, quia putavit esse contrariam libero arbitrio. Gratiam sufficientem verbis admittere visus est, quatenus dicebat, Deum sua revelatione, doctrina, vel lege suadere homini, & sufficienter ostendere viam salutis, ut possit homo consentire, si velit, dissentire, si nolit; in re ipsa autem veram gratiam sufficientem internam negabat. Unde S. Augustinus per allegatum textum contra Pelagium intendebat principaliter, ut gratiam efficacem persuadeat, eamque dari fateatur Pelagius. Itaque Adversarij ex isto textu subdolè quærunt umbram S. Augustini, quasi S. Doctor nusquam agnoverit gratiam sufficientem. Nam per hoc, quòd sanctus Pater non meminerit gratiæ sufficientis, parūm, vel nihil favet Adversarijs, quia unicus, ut dixi, vel saltem primarius scopus, in quem dirigebat omnia sua argumenta disputans cum Pelagio, erat, stabilire gratiam efficacem, sine qua non potest existere actus ullus salutaris, tamen si sine illa existere possit facultas plena, & expedita ad salutarem actum: haud enim sunt idem expedita & plena facultas ad loquendum, & locutio ipsa. Ea præter edicant Adversarij, si S. Augustinus non agnovit gratiam sufficientem, cur disputabat contra

tra

tra Pelagium, qui gratiam sufficientem ponebat in extrinseca revelatione, & notitia eloquiorum Dei? Sanè malè disputarem contra Quesnellum, si gratiam sufficientem non agnoscerem.

43. *Antith. 5. ta.* Gratia sufficiens est illa gratia *possibilizans* Semipelagianorum: sed gratiam *possibilitatis* non admittebant sancti Patres, ut fusè videre est apud Suarez Proleg. 5. de Divina gratia c. 6. ergo. Prob. maj. tum, quia gratia *possibilitatis* Semipelagianorum erat ea, quæ dat solùm posse agere, non autem agere: sed gratia sufficiens juxta nos dat solùm posse agere, non autem agere; hoc enim munus est gratiæ efficacis. Tum, quia Semipelagiani damnati sunt, quia docebant auxilium, quod admittebant necessarium ad fidem, dare duntaxat homini posse credere, si veller: sed juxta nos gratia sufficiens non est aliud auxilium: ergo. R. Neg. maj. ad cujus probationem *primam* dico, Semipelagianos suam gratiam *possibilitatis*, sive gratiam sufficientem statuissè in merito humano, ita, ut hoc meritum humanum sit omninò necessarium ad gratiam, adeoque Deus nulli suam gratiam communicare incipiat, nisi priùs in illo tale meritum bonæ voluntatis inveniat; quod utique à sanctis Patribus alienum est, qui cum Tridentino Sess. 6. c. 5. unanimiter fatentur, initium salutis suum à vocatione antecedente omnia merita, & re ipsa distincta à concursu libero voluntatis, ut quoque jam nos innuimus suprà n. 41. Ad probationem *secundam* sufficienter patet ejusdem *ma-*
jorem

jorem esse falsam ex Propositione Jansenij ab Innocentio X. damnata, quæ Ordine 4.ta ita sonat: *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant heretici, quòd velent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.* Igitur Semipelagiani ideò ab Ecclesia proscripti sunt, quia docuere, necessariam quidem esse gratiam ad progrediendum, & perseverandum in negotio salutis, non tamen ad initium fidei, aut ad inchoationem actûs salutaris, ad quam solas liberi arbitrij vires contendebant sufficere; imò propter hanc liberi arbitrij inchoationem naturalem gratias necessarias à Deo dispensari volebant.

44. *Antith. 6.ta.* Si daretur gratia sufficiens, tunc deberet omnibus dari: sed non datur omnibus à Deo gratia sufficiens: ergo. Seq. maj. videtur esse certa ex dictis §. 2. Min. prob. à quodam Regulari Doctore & Professore Lovaniensi in Thesibus Anno 1718. 30. Aprilis defensis hunc in modum: si gratia sufficiens daretur, vel offerretur omnibus, sequerentur hæc duo incommoda: *Primum*; non esset ulli homini necessaria oratio ad gratiam illam impetrandam; nam *quid stultius, quàm orare, ut facias, quod habes in potestate?* August. de nat. & grat. c. 18. *Secundum*; verum esset, quòd communis sit omnibus non modò natura, sed & gratia, ubi tamen generaliter sine ulla restrictione asserit S. Augustinus Serm. 11. de verbis

bis Apost. c. 4. *Communis est omnibus natura, non gratia* : ergo. R. Neg. min. ad allegata incommoda dico, sequi nullum ; *inprimis* enim, quamvis Deus gratias sufficientes conferat, etsi non petantur, nihilominus possumus à Deo petere gratias sufficientes frequentiores, cum non semper, & singulis momentis illæ defactò dentur, quamvis semper offerantur ; unde ritè petentibus ex Dei dono conferuntur. Possumus pariter petere gratias sufficientes uberiores, ac intensiores, quæque præstent potentiam non solùm Physicam, sed etiam moralem ; nec solùm remotam, sed etiam proximam, nec solùm urgente præcepto, verùm etiam extra casum præcepti ad consilia executioni mandanda, ut advertit Henao p. 2. scientiæ mediæ. Sect. 245. n. 2583. *Secundò*, gratiam sufficientem esse communem fateor, sed non ea communitate, qua natura est communis, hæc enim est communis ex necessitate ; siquidem Deus nequit facere, ut natura humana non sit communis omnibus hominibus : gratia autem est duntaxat communis ex libera voluntate Dei & Christi. Quod attinet S. Augustinum, Is non loquebatur de gratia sufficiente, sed de gratia fidei, aut justificationis, quam constat non esse communem, nec dari omnibus. Nec quis ambigere potest, quin S. Augustinus gratiam sufficientem ut communem admiserit, si legerit L. 83. quæstionum. quæst. 68. in fine ita differentem : *hæc vocatio* (per gratiam sufficientem) *quæ, sive in singulis hominibus* (id est omnibus hominibus)

sive

sive in populis, sive in ipso genere humano per temporum opportunitates operatur, alta & profunda ordinationis est. Item Lib. de Prædestin. sanct. c. 5. ait: Gratia discernit bonos à malis, non, quæ communis est bonis & malis: quasi diceret: gratia efficax, cum non sit communis bonis & malis, inter eos diversitatem ponit, non autem gratia sufficiens, quæ est communis. Fidelissimus S. Augustini Discipulus & Interpres D. Prosper Lib. 2. de vocatione gentium c. 26. sequitur viam Magistri dum sic loquitur: *Opitulatio* (gratiæ sufficientis) *per innumeros modos sive occultos, sive manifestos omnibus adhibetur.* Etc. 13. *Elaboratum*, quantum Deus adjuvit, ut non solum in novissimis diebus, sed etiam in cunctis retrò sæculis probaretur, gratiam Dei (sufficientem) omnibus hominibus adfuisse. Sufficiat, huic Doctori Lovaniensi respondisse hæc.

45. *Antith. 7. ma.* Si daretur gratia sufficiens, ea tribueret posse agere: sed gratia sufficiens non potest tribuere posse agere: ergo. Probatur min. quod tribuit posse agere, comprehendit omnia, quæ necessariò requiruntur ad actum primum ultimò completum: sed gratia sufficiens non comprehendit omnia, quæ necessariò requiruntur ad actum primum ultimò completum: ergo. Probat. min. Actualis concursus Dei complet ultimò actum primum: sed gratia sufficiens nequit comprehendere actualem concursum Dei, aliàs semper neciteretur cum ipsa operatione: ergo. &. Neg. min. & ejus probat.

probat. min. ad cuius probat. neg. maj. Siquidem actualis Dei concursus non est ex necessariò requisitus ad agendum, sed est ipsa in et actio, quæ formaliter involvit liberam voluntatis determinationem, atque adeò actualis Dei concursus non se tenet ex parte actûs primi, sed pertinet ad actum secundum; proinde non est de ratione gratiæ sufficientis includere actualem concursum Dei, tametsi de ratione ejusdem sit ita paratum Dei concursum habere, ut sit in potestate habentis gratiam sufficientem illum actum ponere, aut non; enimverò, cum ad omnem operationem exercendam necessariò requiratur concursus Dei, si non foret in potestate habentis gratiam sufficientem illam ponere, vel non ponere, non salvaretur ratio gratiæ sufficientis, hæc enim non datur ultimatè tantum ad posse, licet posse sit formalis effectus ejus, quem immediate confert subjecto, cui inest, sed datur etiam ultimatè ad agere. Est igitur in nostra potestate, quatenus Deus, quantum est ex se, semper est paratus suum concursum exhibere, nisi nos ponamus obicem resistendo Divinæ vocationi.

46. *Antith. 8. va.* Gratia sufficiens est animæ inutilis: ergo non datur. Prob. antec. ea gratia est inutilis, ac frustraneè ponitur, quæ nunquam reducenda est ad actum, sicut frustranea foret ea potentia visiva, quæ nunquam reduceretur ad actum videndi: sed gratia sufficiens nunquam nequitur cum effectû, aliàs jam esset gratia efficax: ergo. R. Neg. antec. ad cuius prob. dist. maj. ea gratia est inuti-

inutilis, quæ nunquam reducenda est ad actum, si hoc proveniat ex entitate gratiæ Conc. maj. secus, nego maj. Quare duo spectari possunt in gratia sufficiente; videlicet *entitas gratiæ*, cui voluntas potest, si velit, cooperari: & *malitia voluntatis*, quæ entitati gratiæ non cooperatur, eamque relinquit merè sufficientem. Si consideretur gratia secundum suam entitatem, est à Deo intendente omninò, ut per gratiæ beneficium à peccatis declinemus, ac benè operemur in ordine ad vitam æternam: unde, quòd non neccatur cum effectu, non venit ex entitate gratiæ, sed vis ejus effectiva impeditur ratione extrinsecæ malitiæ liberi arbitrij; siquidem quando liberum arbitrium non cooperatur entitati gratiæ, non potest hæc quidquam efficere. Multò minùs sequeretur, eam poni inutiliter, ac frustraneè, eò, quòd sine illa liberum arbitrium non esset simpliciter potens operari, subindèque, ut omissio actûs libera sit, & ad culpam imputari possit, requiritur gratia isthæc sufficiens, quæ daret homini posse, & operari, si vellet. Sanè, si gratia sufficiens in statu naturæ lapsæ sit inutilis, sit frustranea, sit probrosa Deo, ut loquuntur Adversarij; quare admittunt in statu Innocentiæ quasdam gratias interiores, quæ & darent veram agendi potestatem, & tamen suum effectum non habuerunt propter liberam voluntatis creatæ resistantiam? Si in statu Innocentiæ gratia sufficiens non fuit inutilis, frustranea, ac probrosa Deo, quo jure, quòve fundamento in statu naturæ lapsæ id absurdi participat?

PROPOSITIO III.

ORD. XXVI.

Nullæ dantur gratiæ, nisi per fidem.

§. I.

Præmittuntur Hypotheses.

47. **H***ypoth. 1. ma.* Hæreo, dubitove multum, num cum Quesnello, an cum Michaële Bajo agendum? Agendum cum utroque; quivis ejusdem sententiæ, ejusdem opinionis est. Quesnellus tenet, haud ullas dari gratias homini, nisi prius donô fidei sit illustratus. At, si licet sciscitari à Quesnello, quid est dicere non dari gratias, nisi per fidem, sive nullas dari, & dispensari à Deo gratias, nisi imbutis fidem catholicam, quàm dicere, fide carentibus eas à Deo dene-gari, sufferrique: atqui infideles sunt destituti, ac carent fide catholica: ergo omni carent gratia Divina, & quocunque auxilio supernaturali, ac gratuito. Syllogismus est in Barbara concludens infal-libiliter ad mentem Quesnelli barbaris infidelibus nullam gratiam à misericordissimo Deo per amarissimam mortem Jesu Christi propitiato nec con-ferri, nec offerri. Ita est, ita sentit Quesnellus, quia ipsius Magister Jansenius non aliud docuit, non aliud professus est L. 3. de gratia Christi Salvatoris c. 11. cujus titulus: *Infideles carent gratia suffi-cienti ad salutem tam proxima, quàm remota, & omnibus*

omnibus principiis ejus. Quesnellum cum Bajo sentire facile est ostendere, si verba Quesnelli in Joan. c. 13. v. 22. recitem, quæ habent: *Non vitatur malum, nec fit bonum, nisi per auxilium supernaturale & gratuitum*: Addo majori minorem: sed infideles juxta Quesnellum, per hoc ipsum, quòd fide careant, necessario destituuntur gratiâ omni, omniq[ue] auxilio supernaturali, ac gratuito: ergo non possunt vitare malum: syllogismus concludit in *Celarent*: jam manifestè & palam substat qui non posse vitare malum, est agendo semper peccare, quod est damnatum in Bajanis Propositionibus Proposit. Ord. 25. *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.* Hoc ipsum proscripsit quoque Alexander VIII. in Propositione Ord. 8. sic sonante: *necesse est, infidelem in omni opere peccare*: & in Proposit. Ord. 11. ita habente: *quod non est ex Christiana fide supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est.* Nolo hîc Calvinum examinare, & Quesnelli doctrinam cum eodem symbolyzantem demonstrare: sufficiat dixisse, Quesnellum cum Michaële Bajo jam dudum à Sede Apostolica damnatum sentire, ac conspirare.

48. *Hypoth. 2. da.* Satis nedum dixisse Quesnello, infideles, ac fide destitutos omni carere gratia, haud ullo frui auxilio Divino. Pergit calamo Pontificia execratione dignissimo scribere, peccatorem omni gratiâ Divinâ exutum esse. Nec vitio mihi vertendum opinor, cum hæc dico: Verum enim ve-

rò, si doctrinam Quesnelli concordi filo traham, id docere difficile non est. Tradit Quesnellus Propositione 29. *Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia*: Rursus addo majori minorem: sed peccatores sunt extra Ecclesiam: ergo juxta Quesnellum peccatoribus nulla conceditur gratia. Non possum hinc non ingemiscere cum Isaia 1. *Vae genti peccatrici, populo gravi iniquitate*; omnem gratiam tibi negat Quesnellus, omnem misericordiam tibi tollit Quesnellus gratiâ & misericordiâ Dei summè indigus. At restat probare minorem. probo ex Quesnello: Propositio 72. ita sonat: *Nota Ecclesia Christiana est, quòd sit Catholica, comprehendens & omnes Angelos celi, & omnes Electos, & justos terræ, & omnium seculorum*. Propositio sequens docet hæc: *Quid est Ecclesia, nisi cætus filiorum Dei manentium in ejus sinu adoptatorum in Christo subsistentium in ejus Persona, redemptorum ejus sanguine, & expectantium gratiam futuri seculi*. Propositio 74. habet sic: *Ecclesia sive integer Christus, Incarnatum Verbum habuit ut caput, omnes verò Sanctos ut membra*. Propositio 76. loquitur amplius: *Nihil spatiosius Ecclesiâ Dei, quia omnes Electi, & justi omnium seculorum illam componunt*. Modò majori ex tot Propositionibus complexæ adjungo minorem: sed peccatores non sunt Angeli, non sunt Electi, non sunt justi terræ: peccatores non pertinent ad cætum filiorum Dei, nec vivunt Spiritu Dei, nec agunt per ejus gratiam: Peccatores non sunt Sancti, adeoque nec membra

istius

istius Christi: Peccatores non componunt Ecclesiam, eô ipsô, quia non sunt de numero justorum: ergo Auctore Quesnello peccatores non spectant ad Ecclesiam, non sunt de Ecclesia, cujus caput invisibile est Christus; ita quoque in has Propositiones Quesnellianas commentando concludit Riviere fol. 81. & seqq. Quantum distet hæc opinio Quesnelliana à Calvinismo, judicent alij; mihi sufficit Quesnellum negare gratiam dari peccatoribus, & quodcunque auxilium supernaturale, ac gratuitum à Deo iisdem impertiri; neque opinor, Quesnellum se posse excusare, & dicere: Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia sanctificans. Enimvero ly *nulla* est malignantis naturæ, & excludit, negatque omnem gratiam extra Ecclesiam hominibus impertiendam.

49. *Hypoth. 3.ia.* Gratia sufficiens n. 30. descripta à communissima Theologorum dividitur in remotè, & proximè sufficientem. Gratia *remotè sufficiens* dicitur adesse tunc, quando homo re ipsa quidem, & actu nondum habuit omnia illa auxilia, quæ per modum principij necessaria sunt, v. g. ad salutem obtinendam, sed tamen habet aliquod, vel aliqua ejusmodi principia, quibus suo arbitratu rectè utendo potest acquirere, sive comparare ea, quæ præterea ad eum finem, id est, ad obtinendam salutem sunt necessaria. Qua ratione etiam ille, qui habet solam gratiam excitantem ad operandum supernaturaliter, habere dicitur auxilium remotè sufficiens ad hoc faciendum, tametsi fortassis habi-

E 3

tum

rum supernaturalem, aut, si quod aliud principium ad ejusmodi operationem requiritur, re ipsa nondum habeat; quo quoque sensu homo justus, & in gratia Dei constitutus dicitur habere gratiam remotè sufficientem ad perseverandum, tametsi omnes illas inspirationes actu non habeat, quæ successive ad perseverandum necessariae sunt, ut notat noster Reverendissimus Episcopus Iprensis Herinx part. 2. Theologiae Scholasticae Tract. 4. disp. 7. §. 1. Similive modo ad faciendum iter remotè sufficienter instructus dicitur, qui eâ pecuniâ locuples existit, qua equum, & reliquum comineatum sibi comparare possit; quantumvis universa illa, quæ sunt necessaria ad iter faciendum, actu nondum habeat. Gratia proximè sufficiens includit omnia auxilia, quæ per modum principij ad rem seu actionem supernaturalem simpliciter necessaria sunt, ita, ut ex parte eorum, quæ prærequiruntur ad operationem, nihil homini desit; quo fit, ut gratia proximè sufficiens ad operandum supernaturaliter includat & gratiam excitantem, & adjuvantem, quatenus præcisè continet ea, quæ per modum principij moraliter, aut Physicè juvant, & necessaria sunt ad operationem supernaturalem. Cæterum Theses nostræ §. seq. ponendæ universaliter de gratia sufficiente sive uno, sive altero modo sumpta procedunt, & ita intelligi debent, cum Quesnellus utramque gratiam sufficientem velit exclusam.

50. *Hypoth. 4.ª.* De sufficientia gratiæ infidelibus à Deo impertita dum agimus, est sciendum,

nos de ea duntaxat loqui, quæ necessaria est ad suscipiendam fidem; nam ad pœnitendum de peccatis commissis infideles haud aliter habent auxilium Divinum, quàm quatenus illud habent ad suscipiendam fidem, ab hoc enim dependet pœnitentia salutaris, ut magis dicetur contra Quesnellum Proposit. 5. Porro infideles quoad sufficientiam gratiæ sub duplicem cadunt considerationem. Considerari possunt *primò* infideles ij, qui nunquam de fide audiêrunt quidquam. *Secundò* ij infideles, qui, cùm audiêrunt de fide, non tamen convertuntur, nam de infidelibus, qui de fide audiêrunt, & convertuntur, hîc cum Quesnello disputatio esse non potest, eò, quòd is auctor admittat solam gratiam efficacem, qua actu convertuntur ad fidem. Neque hîc de infidelibus loquimur quoad auxilia sufficientia externa, & generalia, qualia sunt institutio Sacramentorum, prædicatio Evangelij, quæ de se pro omnibus instituta sunt, etsi per accidens ad aliquos non perveniant; hæc enim auxilia sufficientia omnibus contulisse Deum, nemini potest esse dubium. Igitur solùm est super demonstrare contra Quesnellum infidelibus quoque auxilia sufficientia specialia & interna à Deo offerri, & conferri; per auxilia verò sufficientia interna, & specialia intelligunt Theologi illustrationes, inspirationes internas, &c. quibus Deus internè, & specialiter hominem vocat, & trahit.

§ 1. *Hypoth. 5. ta.* Duplex genus datur peccatorum: quidam dicuntur, qui aut suggestionem diaboli,

boli, aut fragilitate carnis gratiam Divinam amiserunt ad tempus, sed operibus salutaribus, Deo vocante, & adjuvante, eandem rursus recuperârunt, & finaliter in ea perseverârunt; & hi vocantur prædestinati. *Alii* appellantur, qui in peccatis obstinati in impænitentia finali decedunt, & aliàs juxta communem phrasin Theologorum vocantur *reprobi*: qui rursus juxta systema Quesnellianum dividuntur in duas classes, quarum una est illorum peccatorum, qui non tantùm in peccatis obstinati in finali impænitentia decesserunt, sed etiam totam vitam in peccando insumpsere; quarum altera est eorum peccatorum, qui quidem impænitentem finiunt vitam, at in decursu vitæ per aliquod tempus in gratia vixere, ut clarè desumere est ex Propositione: 32. ubi consequenter ait: *Christum Iesum se non tradidisse morti ad reprobos liberandum pro semper*, adeoque duntaxat pro aliquo vitæ durantis spatio; uti quoque docuit Magister Jansenius Tomo 3. L. 3. c. 21. inquit: *Christum non fuisse deprecatum Patrem æternum pro æterna reproborum liberatione*, adeoque solùm pro liberatione temporanea, ac ut solùm pro tempore justificans gratia illis adesset.

§. II.

Proponuntur Theses.

§ 2. **T**hesis 1.ª. Datur omnibus infidelibus auxilium internum, & speciale saltem remotè sufficiens, ut possint converti ad fidem.

dem. Hæc Thesis quoad substantiam contra Quenellum idem dicit, quod sentit Romana & Apostolica Sedes per Alexandrum VIII. reiiciens Propositionem Ord. 5. hanc: *Pagani, Iudæi, heretici, aliique huius generis nullum omnino accipiunt à Iesu Christo influxum; adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam & inermem sine ulla gratia sufficienti.* Quàm priùs Thesi positæ sua detur probatio, est notatu dignum, fuisse dictum: *auxilium internum, & speciale*, ut defendatur Scotus contra quosdam, qui tantum Doctorem à se ipsis non lectum, aut non intellectum in pejora trahunt, & explicant, dicendo, affirmasse duntaxat, infidelibus conferri auxilia sufficientia externa, & generalia, nempe per institutionem Ecclesiæ, & Sacramentorum, ac per prædicationem Evangeliorum, quæ de se pro omnibus instituta est; ubi Scotus hæc? Amici. Audiamus Marianum, & subtilem Doctorem 1. dist. 46. quæst. unica. v. *Ita dico in Proposito: ibi: Si Deus non habet voluntatem beneplaciti* (id est voluntatem absolutam, & ultimam ejus determinationem salvandi aliquem, ut loquitur Mastrius de Prædestinatione n. 5.) *tamen vult isti illa adjutoria communia antecedentia ad salutem omnium* (infidelium quoque) *quibus iste etiam potest sufficienter benè vivere, & salvari: quòd autem illa adjutoria communia* (quæ apud Scotum sunt gratiæ sufficientes, ut ex omni contextu patet) *non solùm sint generalia, & externa, sed etiam specialia & interna, ex eodem*

Scoto q. 1. Prologi. §. *Contra autem* clarè habetur, ubi docet, commentatore Mastrio citato, quòd Deus non det uno, eodémque tempore infidelibus omnia ad salutem necessariò requisita, sed priùs illos aut *internè* excitet ad dolendum de peccatis contra legem naturalem commissis, aut elargiatur gratiam adjuvantem ad legem naturalem servandam, quam saltem totam sine auxilio Divino servare non possunt. Rursus 2. dist. 26. q. un. §. *in secundo argumento* ad oppositum expressè disputat de subiecto gratiarum operantis, & cooperantis, quæ sunt auxilia specialia & interna, deciditque subiectivè inesse potentia volitiva: sed subiectivè inesse alicui est intrinsecè eidem inhærere: ergo gratia actuales, & sufficientia auxilia juxta claram doctrinam Scoti non sunt solùm externa, sed etiam interna. Dictum insuper *saltem remotè sufficiens*: siquidem videtur esse certum, quòd non omnibus infidelibus Deus exhibeat auxilium proximè sufficiens ad suscipiendam fidem, sed aliquando duntaxat remotè sufficiens, id est, Deus dat omnibus infidelibus auxilium proximè sufficiens ad servandam legem naturæ, quod est remotè sufficiens ad fidem suscipiendam, quatenus si benè uterentur, daret ulteriora auxilia usque ad istud, quod proximè sufficeret ad suscipiendam fidem.

§ 3. Thesis deducitur primò ex 1. Timoth. 2. ubi Apostolus prædicat gentibus: *Deus omnes homines vult, &c. ad agnitionem veritatis venire*: & Joan. 1. habetur: *illuminat omnem hominem venientem*

in hunc mundum : sed non possent infideles ad agnitionem veritatis venire, nisi per auxilia gratiæ sufficientis illuminentur, atque piè moveantur; neque Deus posset dici per dona gratiæ (ut glossat Lyannus noster hîc) *illuminare omnem hominem, si infidelibus ea denegaret* : ergo. Huc facit illud Joan. I. cit. *Et lux (gratiæ) in tenebris (infidelitatis, ut notat Cornelius à Lapide) lucet*, sive omnibus in tenebris infidelitatis degentibus gratia Christi communis est; indèque si non fuerint illuminati ad fidem, non gratiæ Christi, sed suæ voluntati adscribi debet. Id ipsum sensere sancti Patres, ex quibus unicum audire juvat S. Augustini discipulum Divum Prosperum, qui L. 2. de vocatione gentium c. 14. inquit: *Neque ob hoc excusabiles sunt nationes (loquitur de infidelibus) quia hæc abundantia gratiæ pari antea largitate non fluxit, adhibita enim semper est (pergit c. 15. ab initio) universis hominibus quadam supernæ mensura doctrinæ, quæ etsi parcioris, occultiorisque gratiæ fuit; sufficit tamen, sicut Dominus iudicavit, quibusdam ad remedium, omnibus ad testimonium. Etc. 29. docet: Universitati hominum, quod abunde probavimus, ita multiplex & ineffabilis Bonitas Dei consuluit semper, & consulit, ut neque ulli pereuntium excusatio suppetat de abnegato sibi lumine veritatis, sive gratia sufficiente ad veritatem supernaturalem consequendam: ergo ex sanctis Litteris, & testimonio Patrum satis constat, neminem infidelium vivere omni gratia Divina destitu-*

destitutum, sed multis communibus auxilijs à Deo per Christum præveniri, quibus si rectè operaretur, Deus ab æterno res ita disposuisset, ut non deesset illis, qui cætera ad salutem necessaria doceret; facile enim ordinare potuisset, ut Christianus aliquis, vel certè plures longinquas illas regiones penetrarent, sicuti jam penetrarunt auri & argenti cupiditate allecti. Quocirca indubitatum est, quoties infidelibus nostra Mysteriorum cognitio denegatur, plura eos commisisse peccata, aliisque communioribus auxilijs gratiæ fuisse malè usos, proindeque justò Dei judiciò effectum esse, ut majora & ulteriora illis auxilia non concedantur, neque ullus ex Christianis ad illas Provincias appellet.

§ 4. Neque Thesi nostræ deesse videtur ratio; enimverò quòd providus Deus cuicunque mortali, etiam barbaro, & summè rudi assignaverit suum specialem Angelum Custodem, constans in Schola subtili sententia, & facilis probatu est ex Deuter. 32. ubi legitur; *Constituit terminos populorum juxta numerum filiorum Israël: Septuaginta legunt: juxta numerum Angelorum Dei.* Et D. Gregor. L. 17. Moral. c. 8. inquit; *certa Angelorum Ministeria dispensandi singulis quibusque gentibus esse prælata: ergo omni infideli concessa est à Deo gratia saltem remotè sufficiens. Probat. consequentia. Angeli Custodes non ad alium finem mittuntur à Deo, ac destinantur, nisi ad procurandam hominum salutem, ut loquitur clarè sanctus Ambrosius in Psalm. 43. *Salus in Ministerijs**

*sterijs Angelorum, qui ad protectionem hominum deputantur: sed Angeli Custodes non possent procurare infidelium salutem, si illis Deus non conferret auxilia sufficientia: ergo. Min. Prob. Officium Angelorum Custodum inter alia in procu-
randa salute hominum non est ultimum, Clientes admonere, ne gravibus tentationibus succum-
bant, ne Divinas inspirationes, & illuminationes negligant, ac ut præcepta Dei, & naturæ observent: sed hoc officium præstare non possent, si Deus in-
fidelibus non conferret auxilia sufficientia; nequit enim ullus mortalis sine auxilio Divino graves vin-
ceret tentationes, aut præcepta Dei & naturæ diu-
turno tempore absque gratia Dei adimplere: ergo, Planè hucusque mihi persuadere non potui, quòd Sathanas plus Vigiliarum & laborum ingeniosè excogitet ad animas tentandas, & subvertendas in perditionem, quàm misericors Deus sollicitudinis & charitatis adhibeat in adjuvandis per gratiam animabus in salutem: currit malignus iste Spiritus per omnem, qua latè patet, terram, absque requie ad pervertendas animas; & Spiritus Divinæ gratiæ non egrediatur limites orbis catholici ad convertendas animas? Deus, qui solem suum oriri facit super bonos, & malos, non etiam quandam gratiæ suæ guttulam destillet super infideles, relinquátque liberalitatem suam superari à malitia inimici tam sui, quàm nostri? Igitur verum est, Spiritum Divinum impertiendo auxilia effundi super omnem carnem, & immiscere monita sua inter de-
lira.*

litamenta noctium, & cogitationes lucidas in favorem hominum. Non negatur, oracula Dei publica residere in orbe catholico, sed inficias ire nullus potest, quin quoque Deus immittat sua Divina somnia infideli Nabuchodonosori in Babylone. Pergat Quésnellus restringere gratiam Divinam intra unius Catholicismi limites, sed videat, ne hos excedat.

§ 5. *Thesis 2. da.* Divina Misericordia omnibus peccatoribus sufficientes gratias confert, medijs quibus converti possint, & resipiscere, dummodo in peccatis commissis aliquamdiu cum usu rationis vivant superstites. Hæc & sequens Thesis, quòd sit ad mentem & litteram Scoti, neminem latere potest, cum ubique in sua subtili doctrina asserat, voluntatem esse in Deo salvandi omnem (nullâ exceptâ) animam, eique de sufficientibus gratijs providisse; dictum est autem *dummodo in peccatis commissis aliquamdiu cum usu rationis vivant superstites*, per quæ verba significatur, non omnibus concedi spatium pœnitendi, ut experienciâ comprobatum constat, siquidem non nulli in flagranti crimine subito vel interfecti pereunt, vel ad amentiam redacti pœnitentiæ fiunt incapaces. Jam prob. primò omnis sacra Scripturæ & sanctorum Patrum textibus Auctoritate Concilij Tridentini Sess. 6. c. 14. decernentis; *qui ab accepta justificationis gratia per peccatum exciderunt, rursus justificari poterunt, cum, excitante Deo (sive excitantem seu sufficientem gratiam impertiente) per Pœnitentiæ Sacra-*

Sacramentum merito Christo amissam gratiam recuperare procuraverint, & ibidem Can. 29. Anathematizat illum, qui dixerit, eum, qui post Baptismum lapsus est, non posse per Dei gratiam resurgere, &c. anathema sit. Prob. 2. dō ratione: nequit Deus & Ecclesia præcipere impossibilia: sed si peccatores viverent destituti auxilijs sufficientibus, Deus & Ecclesia peccatoribus præciperet impossibilia: ergo. Maj. patet; quia stultum præceptum est, quo quis jubet hominem utrâque tibiâ carentem dissitum recto gressu adire locum, cū homini utrâq; tibiâ carenti hoc sit impossibile. Min. prob. Deus, & Ecclesia præcipit omnibus peccatoribus agere pœnitentiam: sed peccatores sine gratia sufficiente non possunt salutarem agere pœnitentiam: ergo si peccatores viverent destituti auxilio Divino sufficiente, Deus & Ecclesia præciperet peccatoribus impossibilia. Maj. liquet, & post certam Theologorum sententiâ deducitur à Wiestner L. 5. Instit. Can. tit. 38. art. 1. Min. est Concil. Trident. Sess. 6. c. 3. Anathema dicentis: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritûs S. inspiratione, atque ejus adjutorio hominem pœnitere posse sicut oportet, anathema sit*: ubi notandum ly *sine præveniente inspiratione Spiritûs sancti*. Nam gratia præveniens & inspirationes Divinæ gratia efficax dici non possunt, cū omnis Theologus inter ea distinctionem aliquam admittat; siquidem gratia præveniens in nobis sine nobis præparat voluntatem, gratia efficax autem nobiscum operatur.

§ 6. *Thesis 3.ia.* Nulli peccatori, tametsi omni, ac totius mundi peccatorum mole gravato, inò etiam contumaci & obdurato ab infinita Misericordia Dei denegatur pro tempore & loco auxilium sufficiens saltem remotè, quo ab omnibus peccatis mortalibus resurgere, resipiscere, & salutariter, sive ut oportet, pœnitere valeat. Hæc Thesis præter Quenellum ac alios Jansenistas Advers. numerat quoq; Doctorem Lovaniensem Regularem quendam, qui in Thesis ante annum ab ipso editis mihi fol. 13. hæc formalia ponit. arbitramur ergo, quòd in pœnam peccati Deus quandoque privare possit (ly *possit* hìc Doctor non sumit pro possibili, sed ut conjungitur cum actu, ut n. 4. se ipsum declarat) obduatos & excæcatos omni gratia etiam remotè sufficienti. Suam opinionem stabilit Auctoritate sancti Augustini; at num ipsi, an nobis S. Doctor faveat, decidere poterit Lector ex dicendis n. 57. & §. seq. Interea juvat animadvertere, fuisse dictum *pro tempore & loco*, siquidem ut notat post communem Scotistarum Bellarminus L. 2. de gratia & libero arbitrio c. 6. Auxilia sufficientia peccatoribus non conferuntur à Deo pro semper, sive pro omnibus diebus, horis, & momentis, eò, quòd non omni die, hora, & momento sint capaces talis auxilij, ut, cùm dormiunt, ebrij sunt, vel alio modo impediti; sive etiam, quia natura & sufficientia mediorum salutis, quantum est ex parte Dei, non exigit, ut semper homini exhibeantur, indèque satis esse videtur, quòd pro loco, & tempore

Deus

Deus aliquando sic excitet peccatorem ad pœnitentiam, ut, si tunc velit gratiæ à Patre Luminum sursum datæ cooperari, possit vel immediatè jugum peccatorum deponere, vel aliud opus salutare præstare, per quod ulteriora auxilia ad salutariter pœnitendum obtineat, sin autem id negligat, imputandum sibi, quòd à peccatis non resurgat, sed in æternum pereat. Jam Thesis ut est posita clarè pro se habet Scotum 4. dist. 20. q. un. §. *ad argumenta.* v. *ad aliud dico.* ibi: *qui (Deus) tanta misericordia est erga miseros (peccatores) ut nunquam eis claudat sinum misericordie sue: igitur si nunquam claudit, nulli claudit, & omni peccatori quomodocunque obstinato sinum suæ misericordie exhibet, & gratiam sufficientem impertit.*

§ 7. *Probatur primò.* Auctoritate sacra Scripturæ: Apostolus ad Romanos c. 2. scribit hæc: *Ignoras, quoniam benignitas Dei ad Pœnitentiam te adducit?* benignitas autem DEI in hoc maxime manifestatur, quòd tanta quotidie in terris mala faciant homines, & tamen eis Deus solem suum gratiæ Divinæ producit, & pluvias auxiliorum sufficientium ministrat, adeò ut ad Pœnitentiam excitet, promoveat, & adducat. Pergit Apostolus loqui v. 5. *Secundum autem duritiam tuam & impenitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ & revelationis justi judicij Dei.* Audiamus Divum Anselmum hîc interloquentem apud Paciuchellium mihi fol. 102. de benignitate Dei iram sibi reprobus thesaurizat, quia dum ad pœni-

tentiam (utique non sine gratia) tempus accipit, & ad peccandum expendit, ipsum remedium gratiæ vertit in augmentum culpæ: unde & Omnipotens Deus, qui collecta gratiarum sufficientium remedia conspicit ad culpæ augmentum trahi, in iudicii distractionem vertit, & quia homo deferere malum non vult (adjuvante Divina gratia, qua sine peccator malum deferere non potest) ut vivat, auget, unde moriatur. Ad hæc si verba Apostoli penitus considerare velimus, indicant satis, peccatorem quemcunque Divinis non destitui gratijs; cùm expressè habeant, non thesaurizare sibi iram Dei in hac vita quoad denegationem gratiarum, & remotè sufficientium, *sed in die iræ*, id est, in die iudicii; quare absolutè verum manet, quemlibet peccatorem Bonitatem Dei in elargitione gratiarum experiri, atque adeo pænitere posse, si profectò rationis sit compos, & de conversione cogitet, maxime in tempore, quo urget pænitendi obligatio; nam tunc maxime præcurrit auxiliò, qui instat præceptò, ut post sanctos Patres sentiunt Theologi.

§ 8. *Probat 2.º. Ex S. August. in Psalm. 63. ad finem: Nunquid consilij corrigendi, & mutandæ vitæ malæ in bonam non est locus, non est tempus? nõne si vis, hodie fit? nõne si vis, modo fit? sed peccator malam vitam in bonam mutare non potest absque gratia sufficiente, ut rursus habet S. August. L. 1. Retract. c. 22. In potestate quippe hominis est, mutare in melius voluntatem: sed ea potestas nulla est, nisi detur à Deo: ergo juxta S. Augu-*

Augustinum cuicunque peccatori gratia sufficiens à Deo non denegatur. Et de obduratis L. de Ser-
mone Domini c. 15. ita loquitur; *Est & cecitas
mentis, in eam quisquis datus fuerit, ab interiori
Dei luce secernitur, sed (NB.) nondum penitus,
dum in hac vita est; igitur si obdurati peccatores
nondum penitus ab interiori Dei luce sive gratia
Dei secernantur, manifestum habetur, eam à Deo
illis impertiri.* Percipiamus ulterius S. Patrem in
Enarrat. in Psalm. 102. ultra medium misericor-
diam Dei explanantem hisce: *Quid tam longani-
mum, quid tam multum in misericordia? pecca-
tur? & vivitur; accedunt peccata, augetur vita,
blasphematur quotidie, & facit solem suum oriri
super bonos & malos, id est, non tantum solem
naturæ, sed & solem gratiæ; nam ut prosequitur:
Vocat undique ad correctionem, vocat undique ad
penitentiam; at per quid aliud vocat nisi per gra-
tias prævenientes, excitantes, & operantes? Ad-
jungo sancto Augustino Ipse coëthaneum, & suæ
doctrinæ defensorem Paulum Orosium in Epist.
pro arbitr. libert. ante medium: *Divinum adjuto-
rium universis gentibus (adeoque etiam peccato-
ribus) specialiter quotidie per tempora, per dies,
per momenta singulis ministrari: at hoc testimo-
nium, & si quæ alia similia fuerint, non est intelli-
gendum de omni tempore absolutè, sed de omni
tempore opportuno, ita, ut nullum prætereant mo-
mentum temporis opportuni, in quo Deus auxilia
sufficiencia peccatoribus non conferat; enimverò**

si cit. testimonium deberet intelligi de omni tempore absolute sumpto, deberet etiam intelligi de omni tempore somni, ebrietatis, & distractionis ad alia negotia, quod est absurdum.

§ 9. *Probatur 3.º.* Rationibus, quarum prima: si misericors Deus peccatoribus excæcatis, & obduratis omnem omnino gratiam subtraheret, etiam remotè sufficientem, tunc sequeretur, quòd essent eodem modo obstinati, quo obstinati sunt Angeli mali: sed peccatores non possunt dici obstinati eodem modo, quo sunt Angeli mali obstinati, ergo. Min. patet. Prob. seq. maj. In tantum dicuntur Angeli mali obstinati, in quantum sunt derelicti à Deo, & nullum Divinum recipiunt gratiæ influxum; sic loquitur Scotus 2. dist. 7. q. un. §. *de secundo dico, & hac etiam.* ibi: *Obstinatio Angeli mali, ut dicit malitiam peccati in voluntate, potest dici esse à Deo, non positivè volente eam, sed deferente, & nolente dare gratiam:* ergo si misericors Deus peccatoribus excæcatis, & obduratis omnem omnino gratiam subtraheret, etiam remotè sufficientem, eodem modo essent obstinati, quo sunt obstinati Angeli mali. Ratio 2.ª. Stante denegatione auxilij sufficientis destruitur status viæ: ergo debet admitti gratia sufficiens. Ant. prob. status viæ essentialiter exigit, ut homo viator possit ad terminum pervenire: sed sine gratia sufficiente impossibile est, posse hominem pervenire ad terminum æternæ beatitudinis: ergo stante denegatione auxilij sufficientis destruitur status viæ, subindeque

deque omnes ij, quibus Deus non confert gratiam sufficientem, non amplius sunt in via, sed potius in termino, atque adeo nec peccata, quæ committunt, possunt iisdem imputari ad pœnam, sicuti damnatis non imputantur ad pœnam, eò, quòd sint in termino. Ratio 3.tia est hæc: quidquid commendat Divinam misericordiam æquè, ac justitiam, & est conforme sacris Litteris, atque sanctis Patribus, absque dubio à catholico tenendum est: sed dicere Deum peccatoribus etiam excæcatis, & obduratis, largiri gratiam sufficientem saltem remotam, ut possint resipiscere, & converti, quando-cunque velint, commendat Divinam Misericordiam æquè, ac justitiam, & est conforme sacris Litteris, atque sanctis Patribus: ergo. Min. quoad omnia membra probatur; & quòd gratia sufficiens peccatoribus à Deo collata ipsius commendet Misericordiam, videtur esse res perspicua: siquidem gratia sufficiens est medium tale, quo sine salus æterna ab homine obtineri non potest, adeoque illud denegare non est misereantis, sed non misereantis Dei. Secundò quòd collatio gratiæ sufficientis commendat justitiam Divinam, evincitur ex eo, quia, etsi velimus solùm respicere indignitatem peccatoris, fateri equidem tenemur, quòd Deus justè possit peccatoribus denegare auxilia gratiæ; nihilominus, si respiciamus ad voluntatem Dei antecedentem, qua vult omnes homines salvos facere, & simul ad merita Christi, qui pro reconciliatione, & salute omnium hominum se ipsum tradidit; non

videretur æquum, & Divinæ justitiæ consentaneum, peccatoribus negari auxilium saltem remotè sufficiens, præcludique ipsis viam ad consequendam æternam vitam. Tertiò, quòd hoc dicere & sentire sit conforme sacris Litteris, & sanctis Patribus, non est, ut plura dicamus; satis patet ex dictis n. 54. & seq.

§. III.

Solvuntur Antitheses.

60. *Antith. 1. ma.* Actorum 16. legitur: *Veni-
ti sunt* (Paulus, & Timotheus) *à Spiritu
sancto loqui Verbum Dei in Asia: cum
venissent autem in Mysiam, tentabant ire in By-
thiniam, & non permisit eos Spiritus Iesu: ergo
non datur omnibus infidelibus auxilium sufficiens,
quo ad fidem converti possint. Prob. conseq. Deus
non confert infidelibus auxilium sufficiens, quo
converti possent ad fidem, nisi mediante prædica-
tione ipsius fidei, nam ut loquitur Apostolus 10.
ad Rom. Quomodo credent ei, quem non audiē-
runt, quomodo autem audient sine prædicante?
Sed Spiritus sanctus, & Spiritus Jesu non permitte-
bant prædicationem fieri allegatis gentilibus: ergo.
R. Neg. conseq. ad ejus Prob. dist. maj. non con-
fert auxilium proximè sufficiens ad fidem susci-
piendam con. maj. auxilium remotè sufficiens nego
maj. Jam diximus supra n. 49. idcirco nonnullis
infidelibus non prædicari Evangelium, quia inter-
na inspirationi resistere, & gratiam vocantem abje-
cere,*

cere, quâ ad legem naturalem adimplendam provocabantur; si enim ductum rationis fuissent secuti, præcepta naturalia observassent, & supernæ gratiæ faciles præbuisissent aures, Deus eos sine prædicante fidem non reliquisset. Ad factum Pauli & Timothei potest dici, id inde factum, vel quia à Spiritu sancto aliò destinabantur, vel quia Asiatici, & Bythiniam inhabitantes prævidebantur à Spiritu Jesu malè usuri prædicatione fidei; sicuti modernò sæculò Verbum Dei in pessimos ab Adversarijs trahitur sensus.

61. *Antith. 2da.* Judæis fuit denegata gratia sufficiens: ergò multò magis infidelibus non debet concedi: ant. est Quesnelli Proposit. 6. habente sic: *Discrimen inter fædus Iudaicum, & Christianum est, quòd in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis à peccatore; relinquendo illum in sua impotentia, id est, absque gratia sufficiente, ut notat citat. Epistolaris mihi fol. 51. atque Prob. ex S. August. in Exposit. Proposit. in Epistol. ad Roman. n. 13. dicente in persona Judæorum: sub lege pugnamus, sed vincimur, & quia nondum est gratia, superamur. Item L. 83. qq. quæst. 65. Sub istis passionibus tanquam sub viro dominante agebat anima, antequam veniret gratia: ergo.* R. Neg. ant. ad S. August. dico, eum duntaxat loqui de gratia novi testamenti, quæ datur superabundanter ex passione & morte Christi jam actu exhibita ad omnem in observantia legis superandam difficultatem à concupiscentia rebeli & effræni or-

tam; hæc siquidem non solum elevat vires naturales, sed etiam est edomativa difficultatis seu morales impotentiae ad bene operandum, quam difficultatem & moralem impotentiam gratia veteris Legis non expugnabat: ut se ipsum explicat S. Aug. cit. q. 66. inquit: *Ubi ergo non est gratia Liberatoris, auget peccandi desiderium prohibitio peccatorum*; accedente autem gratia, id ipsum, quod lex onerosè jusserat, jam sine onere & libentissimè implemus? nullibi autem S. Doctor sentit, Judæis defuisse gratiam sufficientem, alioquin Deus ferendo Legem populo Judaico præcepisset impossibilia, ut præter dicta n. 52. haud obscurè colligitur ex S. August. L. 2. de peccat. merit. & remiss. docente: *Dubitare non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum, & adjuvandum, quo fiat, quod jubet, impossibile aliquid esse; ac per hoc potest homo, si velit, esse sine peccato, adiutus à Deo, id est, per gratiam sufficientem*. Profectò Quesnellus hîc affabre imitatur Magistrum suum Jansenium L. 3. de gratia Christi c. 5. tenentem: *Non solum non dabatur illis (Judæis) gratia sufficiens implendi, quod jubebatur, multo minùs gratia sufficiens ad salutem*. quinimò non solum Jansenij vestigia premit Quesnellus, sed etiam Calvinii L. 2. Institut. c. 5. similiter docentis scopum Mosaicæ Legis esse, ut homines suæ impotentiae admoniti ad gratiam confugerant.

62. *Antith. 3. tia.* S. August. L. de dono perseveran-

verantiæ c. 14. disserens de Tirijs, & Sidonijs hæc habet: *Quoniam ut crederent, non erat eis datum, etiam unde crederent, est denegatum.* Ergò clarè supponit, cùm Tyrijs & Sidonijs per gratiam efficacem non dabatur credere, neque illis datum auxilium sufficiens ad credendum. Rursus idem L. 1. ad Simplicianum q. 2. hæc ait: *Ad alios quidem vocatio pervenit, sed quia talis fuit, qua moveri non possent, nec eam capere apti erant; vocati quidem dici potuerunt, non tamen Electi.* Ergo gratia Christi, quæ non est principium efficax, non dat posse; adeoque gratia sufficiens aut superflua est, aut nulla. R. S. Doctorem velle solùm, Tyrijs & Sidonijs, cùm nec sit datus actus credendi, neque fuisse datam gratiam efficacem ad credendum in actu secundo, siquidem ad actu credere Divinis revelatis præsupponitur gratia efficax. Vel: neque fuisse datam illis gratiam proximè sufficientem, qua se indignos per peccata priora reddiderunt; quo tamen non obstante ex S. Augustino haberi potest, Tyrios & Sidonios à Deo accepisse gratiam remotè sufficientem ad hoc, ut potuerint petere, orare, & pulsare ad Patrem æternum pro gratia proximè sufficiente, aut fortè etiam efficaci ad credendum; huc facit textus S. Augustini in Enchirid. c. 19. apertè loquentis de ijsdem Tyrijs, & Sidonijs: *Nec Deus utique injustè voluit salvos fieri, cùm possent (utique non sine gratia sufficiente) salvæ esse, si vellent.* Scio quosdam Lovanienses Professores loco *vellent* legere *vellet*, id est, Deus; at non

est recedendum ab antiquo textu S. Augustini juxta editionem à Lovaniensibus ipsis correctā, quantumvis in margine posuerint, *forte si vellent*. Ad Confirm. Neg. consequentiam, nam illi, de quibus Augustinus ait, ex eo non potuerunt moveri, quia noluere moveri, ut se ipsum explicat Tract. 39. in Joan. ubi ait: *Quare autem non potuerunt* (moveri) *si à me quærat, citò respondeo, quia non volebant*: exinde palam est, quòd potentia absoluta & antecedente moveri poterant, non tamen potentia consequente seu ex suppositione, quòd moveri nollent, & sufficienti gratiæ illis gratuito ab æterna Misericordia exhibitæ consentire.

63. *Antith. 4.ta.* S. August. L. de corrept. & gratia c. 11. inquit: *quibus deest tale adjutorium* (gratia) *jam pena peccati est, quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum.* Et cap. 107. *Scimus, gratiam Dei non omnibus hominibus dari; scimus, quibus datur, Misericordia gratuita dari, scimus, eis, quibus non datur, justo judicio Dei non dari: non omnium est fides, gratia Iesu Christi eorum tantum est, quorum est fides: sed infidelium non est fides: ergo nec gratia Iesu Christi.* R. S. Doctorem non loqui de illa gratia seminali, initiali, ac ut ita dicam, conceptionis, sed de gratia fructificante & completa, ac nativitatis spiritualis, quæ certò non est concessa omnibus, & quam Deus justè negat illis, qui nec credere volunt, nec sinunt se instrui, nec desistere volunt à peccatis suis. Nec hæc explicatio est duntaxat

taxat juxta nostrum placitum & gustum, sed est purus contextus S. Patris, qui in omni loco, ubi de hac materia loquitur, pro fundamento doctrinæ suæ supponit, quòd gratia, fides, conversio, & justificatio suis constant gradibus, suo progressu, & ordine, antequam ultimam attingant perfectionem ad modum generationis corporum. Unde generatio spiritualis incipit per gratiam prævenientem; conversio fit per societatem cooperationis cum gratia excitante; nativitas seu partus fit per Sacramentum Baptismatis, aut Pænitentiae; demum vita spiritualis perfecta habetur donò perseverantiae. Quem autem latet, hanc totam successionem salutis, & gratiæ completæ, ac fructificantis non æqualiter procedere in omnibus. Non enim omne id, quod seminat agricola, crescit. Aliqui sentiunt motum Dei, sed non consentiunt illi; aliqui incipiunt quidem, sed non continuant; aliqui continuant, sed non progrediuntur; alij progrediuntur, sed non perficiunt. Ita sentit, ita loquitur S. August. Tom. 4. L. 1. ad Simplicianum q. 2. verum igitur est, tale adjutorium gratiæ completæ, & fructificantis non in omnibus esse, non omnibus dari; at hinc dici non potest, quòd infidelibus Spiritus S. qui totum orbem terrarum replevit, nunquam inspiret ullam bonam cogitationem, & pium motum contra vitia, & errores suos.

64. *Antith. 5. ta.* Rom. 2. habetur: *Tradidit illos (peccatores) in reprobum sensum, ut facerent ea, quæ non conveniunt.* 2. Machab. 9. legitur: *Ora-*
bæ

bat hic scelestus (Antiochus) Dominum , à quo non
 esset Misericordiam consecutus. Et ad Hebr. 11.
 Paulus scribit: *Non invenit (Esau) penitentia lo-*
cum, quamquam cum lachrymis inquisisset eam :
 ergo ex his & similibus textibus sufficienter colligi-
 tur , peccatores carere auxilijs sufficientibus ad
 Pœnitentiam , etsi vellent pœnitere. R. Ad imum
 Apostoli locum , hoc in sensu esse intelligendum ,
 quatenus Deus permittit, peccatores in ulteriora la-
 bi peccata , vel quatenus efficaciora illis subtrahit
 gratiæ dona , non verò , quasi illos destituat auxi-
 lijs sufficientibus , ita , ut resipiscere non possint , si
 velint. *Ad secundum* ejusdem Apostoli locum di-
 cendum est , quòd ideo Esau non invenerit pœni-
 tentiæ locum , cùm non culpas , sed amissionem
 hereditatis suæ , paternæ benedictionis defleret ,
 ut colligere est ex eo , quia eodem tempore , quo
 plangebat , occisionem fratris meditabatur Gen.
 27. Similem in modum facit textus 2. Mach. c. 9.
 explicandus est , siquidem Antiochus non petebat
 sincerè à Deo remissionem peccatorum , sed sani-
 tatem corporis postulabat ; proinde ex sacris Litte-
 ris non benè inferunt Adversarij , illos peccatores
 non habuisse auxilia sufficientia , ut verè delictorum
 suorum pœniteret. Nescit enim Misericordia Dei
 oblivisci peccatorum , ad quos indistinctè salvandos ,
 & vocandos Christus fragilem humanæ conditio-
 nis carnem assumpserat.

65. *Antith. 6 ta.* S. August. L. de natura & gra-
 tia c. 67. inquit: *Ille peccati pena justissima , ut*
 amitt-

amittat quisque, quo benè uti noluit, cum sine ulla difficultate possit uti, si vellet: id est autem, ut qui sciens rectè non facit, amittat scire, quod rectum est, & qui rectum facere, cum possit, noluit, amittat posse, cum velit. Similia loquitur S. Isidorus L. 2. de summo bono c. 15. Nonnulli ita despiciuntur à Deo, ut non possint mala plangere, etiamsi velint. Ergo: &c. conformiter dictis Proposit. 1. §. 1. Possibilitatem aliam esse Physicam, aliam moralem; possibilitas *Physica* in ordine ad actus supernaturales dicitur ea, qua homo gratia sufficiente donatus, circumscripto quocunque aliò, absolutè est potens ad eliciendum actum supernaturalem v. g. Pœnitentiæ. Possibilitas *moralis* importat quidem possibilitatem physicam, sed ultrà dicit amotionem omnis impedimenti retardantis, aut difficultatem aliquam causantis, inde homo non tantùm dicitur cum gratia sufficiente physicè potens, sed etiam moraliter, quando absque ulla difficultate exire potest in actum supernaturalem. Jam quando sancti Patres volunt, peccatores non posse agere Pœnitentiam, non intelligendi sunt de impossibilitate physica, quasi destituti viverent omni gratia sufficiente, sed explicandi sunt de impossibilitate morali, quatenus peccatores terrenis affectibus immergi, & sub jugo dominantis concupiscentiæ depressi summa difficultate mentem ad superna tollunt, & jugum regnantis cupiditatis excutiunt, atque adeo impossibile illis sit, veram & non fictam agere Pœnitentiam: siquidem *sapissimè asserere solemus*
(ut OF

(utor verbis S. Anselmi de Concordia gratiæ & liberi arbitr. c. 3.) *Impossibile nobis esse, quod sine difficultate proficere non possumus.*

66. *Antith. 7.ma.* Sicuti se habent in gratia confirmati ad peccandum, ita se habent obstinati in malo ad rectè operandum: sed confirmati in gratia non possunt amplius peccare: ergo etiam obstinati in malo non poterunt amplius benè & salubriter operari, & per consequens privati existunt auxilijs sufficientibus. Ante Responsionem est observandum, dupliciter posse dici aliquem confirmatum in gratia: *in primis* ex negatione potentiæ proximæ ad peccandum, quatenus videlicet taliter confirmatus non amplius potest peccare; quo sensu Scotus 4. dist. 49. q. 6. subtiliter denegat Beatis proximam potentiam peccandi. 2. dō. Ex sola suspensione actūs peccaminosi, quatenus nimirum taliter confirmatus, tametsi habeat potentiam proximam ad peccandum, actu tamen *non peccat, vel non peccabit* (ut verba Scoti habent 2. dist. 20. q. 1. §. *dico ad questionem*) propter specialem & singularem Dei protectionem & gratiam ab omnibus occasionibus, maloque omni præcaventem. Jam 2. 1. mō. Neg. maj. ratio diversa est, quia confirmatio in gratia (quantum ad viatores) non tollit potentiam proximam ad malum committendum, cū hęc salvatur in sola liberi arbitrij natura, quæ sanè non aufertur per confirmationem in gratia; siquidem gratia non destruit, sed perficit naturam: at verò obstinatio in malo per subtractionem
auxilij

auxilij sufficientis constituta necessario destrueret potentiam physicam, & quidem non solum proximam, sed etiam remotam ad benè, rectè, & salutariter operandum. Indubitatum enim apud omnes catholicos est, cum sola liberi arbitrij natura & absque Divino auxilio non posse hominem actum salutarem elicere. R. 2. dō. Neg. min. quia, ut jam fuit observatum, confirmatio in gratia non aufert in viatoribus potentiam proximam peccandi, sed tantum id virium habet, ut homines gratia confirmati non de præsenti peccent, aut de futuro peccaturi sint.

67. *Antith. 8. va.* Juxta dixta §. præc. obduratio, & obstinatio Angeli mali consistit in subtractione gratiæ sufficientis: sed obduratio, & obstinatio peccatoris æquè consistit in subtractione gratiæ sufficientis juxta S. August. Epist. 105. scribentem: *Non obdurat Deus (peccatores) impertiendo malitiam, sed non impertiendo Misericordiam*, id est, influxum gratiæ sufficientis. Ergo sicuti non conceditur Angelis malis auxilium gratiæ sufficientis, ita neque concedi debet obstinatis, & excæcatis peccatoribus. R. Neg. min. Ad sanctum Augustinum dico, eum loqui non de influxu gratiæ sufficientis peccatoribus obstinatis denegato, sed de impertitione gratiæ efficaciter corda peccatorum moventis; admittitur equidem à Theologis duplex obduratio, obstinatio duplex; una absoluta, altera secundum quid: *obduratio, & obstinatio absoluta* importat subtractionem omnis, & cujuscunque gratiæ

gratiæ Divinæ, atque hæc obduratio est propria
dæmonum, & damnatorum. *Obduratio & obsti-*
natio secundum quid dicit subtractionem gratiæ
uberioris, & efficacioris, non autem subtractio-
nem omnis gratiæ etiam sufficientis, ut clarè sentire
videtur S. Augustinus Serm. 2. in Psalm. 50. pec-
catorem obduratum ita alloquentem: *Sed etsi*
nolles curari, vulnus tuum admonet te, ut cureris,
& aversum revocat, fugientem quodammodo re-
dire ad se compellit, in omnibus implet, quod di-
ctum est: Misericordia ejus præveniet me. En!
gratiam sufficientem, quia prævenientem.

PROPOSITIO IV.

ORD. XXI.

Gratia Jesu Christi est gratia for-
tis, potens, suprema, invincibi-
lis, utpote quæ est operatio vo-
luntatis omnipotentis, sequela, &
imitatio operationis Dei incarnantis,
& resuscitantis filium suum.

§. I.

Præmittuntur Hypotheses, & de-
fenduntur Theses.

68. **H**ypoth. 1. ma. Quesnellum in hac Propo-
sitione de efficaci gratia intelligendum,
haud ulli est super ambiguitati locus;
cùm ubique in suis doctrinis, rejectâ gratiâ suffi-
ciente

ciente, gratias intrinsecè efficaces exigat, & propugnet. Neque aliud indicare videntur illæ Calvinizantes, & Jansenizantes particulæ : *gratia fortis, potens, suprema, invincibilis*; Calvinus enim, & Jansenius gratiam, quam vocat Quesnellus *potentem, supremam, invincibilem*, baptizavêre *omnipotentem, insuperabilem, invictam*. At de gratia efficaci disputare Romana Sedes, præsertim sub Urbano VIII. Anno 1643. in Bulla : *In Eminentissimæ, &c.* hucusque visa est prohibuisse, quidquid demum alij sint opinati. Schola subtilis in observando Decreto Pontificio id singulare habet, quòd nunquam per suos defecerit. Nec sum ego defecturus. Solùm ea, quæ Scholæ subtili contraria posuit Quesnellus, succinctò calamò perstringam, de efficacia gratiæ altum observaturus silentium. Id, quod Quesnellus nostræ Scholæ contrarium docuit, est, gratiam efficacem, sive efficaciam gratiæ tollere indifferentiam liberi arbitrij, ac imponere necessitatem voluntati, sicque voluntatem hominis cooperari bonis operibus ad summum, sicuti cooperatur motui indeliberato primæ gratiæ prævenientis, quæ cooperatio, purè physica, communis est omnibus actibus vitalibus, omnisque meriti incapax, ut loquitur *Libellus, cui titulus : Paschasij Quesnelli Jansenistæ Propositiones damnatæ mihi fol. 10.* Quin imo non solum hac in Propositione videtur docere Quesnellus, voluntatem necessariò, stante Divinâ gratiâ, agere, sed etiam nec activè se habere ad opus bonum, ad

actionem salutarem, atque meritoriam. Ita sentire Quesnellum, mox dabo; prius tamen

69. *Hypoth. 2.da.* Errores Lutheri, Calvini, Jansenij circa gratiam, & libertatem humanæ voluntatis referendi sunt. Calvinus L. 2. Instit. c. 3. §. 8. docet: *Erunt fortasse, qui concedent voluntatem à bono suapte ingenio aversam, sola Dei virtute converti; sic tamen ut preparata, suas deinde in agendo partes habeat.* Et paulo post: *Hoc perperam illi tribuitur. Ideo non rectè à Chrysostomo scriptum est, nec gratiam sine voluntate, nec voluntatem sine gratia quicquam posse operari.* Adeoque sentit Calvinus, voluntatem à Deo excitatam, & preparatam non habere suas partes in agendo, sed totum, quod fit, à sola gratia effici. Lutherus in digressionem quadam libri, qui inscribitur, *operationes in Psalmos*: scribit hæc; error est, quòd liberum arbitrium habeat aliquam activitatem in bono opere. Et infra: *Ecce sicut lutum in manu figuli, ita & domus Israël in manu mea: quid, obsecro, activitatis habet lutum, quando figulus formam ei affingit? nonne mera passio ibi cernitur?* Inde clarè Lutherus sentit, voluntatem humanam ad gratiam Dei merè se passivè habere, sicut lutum in ordine ad formam per artifices figuli manus introducendam. Jansenius pluribus in locis præsertim L. 8. de gratia Christi c. 29. tenet, per efficaciam gratiæ voluntatem humanam determinari ad actum bonum, ita ut necessariò talis actus fiat, per hoc tamen non tolli libertatem ad merendum requisi-

quisitam; solam enim violentiam, & coactionem nocere libertati, non necessitatem, quæ per efficacem gratiam imponitur voluntati ad benè, & salutariter agendum. Doctrina hæc Janseniana proscripta fuit ab Innocent. X. dum sequentem Propositionem Ord. 3. damnavit. *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.*

70. *Hypoth. 3.tia.* Quesnellum à Calvinismo quoad efficaciam gratiæ haud esse immunem, ostendo: scitur, docuisse Calvinum, gratiam absque cooperatione voluntatis humanæ, &, quin suas agat partes liberum arbitrium, influere in actus, eosque à sola gratia effectivè dependere: sed id ipsum tradit Quesnellus: ergo. Min. prob. teste Quesnello gratia est operatio omnipotentis voluntatis Divinæ, quæ imitatur operationem Dei incarnantis filium suum: sed citra ullam cooperationem humanitatis assumptæ contigit operatio Dei incarnantis filium suum: ergo eodem teste citra cooperationem humanæ voluntatis est operatio gratiæ. Quesnellum à Lutheranismò quoad efficaciam gratiæ non deflectere, ostendo: scitur docuisse Lutherum, voluntatem humanam in eliciendis actibus supernaturalibus se merè passivè habere: sed hoc ipsum tradit Quesnellus: ergo. Prob. min. teste Quesnello gratia est operatio omnipotentis voluntatis Divinæ, quæ imitatur operationem Dei resuscitantis filium suum: sed in operatione Dei resuscitan-

tis filium suum, anima & corpus solummodo passivè se habebant; sanè nullus Theologus catholicus invenire est, qui negat, unionem hypostaticam, & conjunctionem animæ ad corpus Christi fuisse perfectam absque requisita humanæ naturæ uniendæ Verbo Divino, aut animæ conjungendæ corpori cooperatione: ergo. Quesnellum à Jansenismo haud aberrare quoad efficaciam gratiæ, ostendo: scitur, docuisse Jansenium, gratiam Dei tollere indifferentiam liberi arbitrij, & voluntati imponere necessitatem à bene agendum: sed indifferentiam liberi arbitrij destruit, tollitque Quesnellus; quis enim inficias ire poterit, creaturas necessariò accedente voluntate Dei è nihilo fuisse productas? Corpora ad nutum Voluntatis Divinæ, si fuerint infirma, reddi sana? At haud aliter se habet operatio gratiæ Quesnellianæ, ut desumitur ex Propositione 23. *Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis sue gratia, eam significans per illam, qua creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam.* Et ex Propositione 24. *Iusta idea, quam Centurio habet de omnipotentia Dei, & Iesu Christi in sanandis corporibus solo motu sue voluntatis, est imago ideæ, que haberi debet de omnipotentia sua gratia in sanandis animabus à cupiditate.* Igitur juxta Quesnellum gratia Dei sola redimit animam à cupiditate, sola & unica est causa actûs supernaturalis, sicque voluntas creata nil agit, nilque gratiæ cooperatur, atque adeo necessariò agit, si quid agat, exclusâ omni indifferentiâ liberi arbitrij.

71. *Hypoth. 4. ta.* Liberum arbitrium, vi nominis, nil aliud importat, quàm quandam vim in creatura rationali ab omni vinculo solutam, qua agens intellectuale aut propriam determinare potest operationem, aut omnem suspendere actionem. Dividitur comuni sensu sanctorum Patrum, & Theologorum in libertatem à servitute, in libertatem à coactione, & in libertatem à necessitate. Libertas à *servitute* dicit exemptionem ab omni vinculo dominij creati; & taliter liber est, qui nulli tanquam domino subditur. Unde hac in vita, cum subdamur dominio corruptionis, liberi à tali servitute haud sumus. Libertas à *coactione* excludit violentiam, & coactionem; inde tunc quis liber dicitur à coactione, quando aliquid operatur sine violentia, sine vi extrinsecus illata, quantumvis adhuc necessario operetur, nec sit in ejus potestate, se ab illius exercitio cohibere: taliter liberi sunt Beati, qui necessario amore prosequuntur Deum, sed absque vi, coactioneque. Libertas à *necessitate* est ea, qua quis sui juris constituitur, plenamque habet suæ voluntatis potestatem, ac dominium, adeo, ut re qualibet proposita integrum sit, vel eam amplecti, vel eam respuere; aliàs vocari solet libertas indeterminationis, & indifferentiæ, quatenus est in potestate operantis, se in alterutram partem, prout ipsi libuerit, flectere. Est libertas à necessitate ipsa voluntas, seu potentia libera, quæ positis omnibus requisitis ad operandum potest operari, & non operari propter dominium, quod habet in suos actus.

72. *Thesis 1. ma.* Gratia non est unica causa actûs supernaturalis, sed simul activè, & effectivè concurrunt voluntas creata, eidem gratiæ cooperando, & coagendo. Ita Doctor subtilis pluribus in locis. Inspiciamus aliqua. 1. dist. 17. q. 2. §. *Sed tunc est ulterius dubium.* Quod dubium est, utrum gratia comparata ad potentiam operantem sit prima causa, & potentia secunda? ad quod dubium quidam responderunt, gratiam esse primam causam. Oppositum ostensurus Doctor subjungit istam rationem: *quia actio non esset libera, si gratia esset prima causa, voluntas enim naturaliter moveretur.* Ergo Scotus clarissimè supponit, voluntatem esse causam coagentem, & cooperantem gratiæ Divinæ, & non merè se passivè habere, sicuti humanitas Christi se habuit ad Unionem hypostaticam, & corpus, & anima Christi ad reunionem. Item in 3. dist. 17. q. un. ubi docens, in Christo esse duas voluntates, nimirum creatam, & incretam, solvit objectionem sibi in contrarium propositam, quæ habet: si in Christo essent duæ voluntates, altera non esset voluntas, quia omnis voluntas est domina sui actûs; illa autem potentia non est domina sui actûs, quæ sequitur motum alterius, cum sic non sit dominari suo actui, sed subdi alteri comparatione sui actus: at si in Christo esset voluntas creata, illa sequeretur motum voluntatis incretæ: ergo non esset voluntas; istam objectionem, inquam, solvit §. *ad primum principale v. tunc dico:* hisce: *voluntas in Christo (creata) ita liberè elicit, & domi-*
natur

natur ſuo actui, ſicut voluntas mea ſuo; quia Deus non operatur ad operationem illam, niſi voluntate liberè agente, & determinante ſe ad operandum, & tunc Deus operatur cum ea. Ergo juxta Scotum Deus, ſive gratia Dei non operatur in homine, niſi voluntate liberè cooperante, & coagente, ita quidem, ut voluntas ſit prima cauſa, non primitate dignitatis, ſed determinationis. Rurſus in Report. 2. diſt. 7. q. 3. §. dico igitur. Ibi: *hîc ſunt duo equaliter diſpoſiti: Deus utrique aſſiſtit ſecundùm generalem influentiam (gratiæ) & tunc unus movetur in Deum affectivè à libero arbitrio, alius non: ita quod diſtinctivum initians incompletè eſt à libero arbitrio.*

73. Prob. Theſis 1. mō. Ex ſancti Auguſtini textu, quo utuntur Adverſarij. Sanctus Doctor Sermon. 13. de verbis Domini ſcribit: *Quotquot Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei* Rom. 8. inferunt Adverſarij: ergo non agit voluntas, ſed agitur. Suspendamus concludentem rationem, & verba S. Auguſtini percipiamus: *Dicit mihi aliquis: ergo agimur, non agimus. Reſpondeo: imo & agis, & ageris. Et tunc benè agis, ſi à bono agaris, Spiritus enim Dei, qui te agit, agentibus adjutor eſt. Ipſum nomen adjutoris præſcribit tibi, quia & tu ipſe aliquid agis.* Jam ſi Spiritus, ſeu gratia Dei adjutrix nobis benè agentibus eſt, nequit gratia efficax excludere cooperationem voluntatis humanæ. Si Spiritus, ſeu gratia Dei in benè agendo adjuvet, nequit gratia Queſnelliana dici operatio Dei incarnantis,

nantis, resuscitantis, è nihilo producentis creaturas, ac morbida sanantis corpora, cum hæc cuncta non adjuvantem experta sint operationem Dei, sed omnipotentem, & se soli agentem. Prob. 2. dō ratione: Actus habens formalitates, & prædicata, ratione quorum exigit produci tam à voluntate, quàm à gratia, nequit procedere à gratia tanquam à tota ratione agendi: sed actus quicumque meritorie bonus habet formalitates, & prædicata, ratione quorum exigit produci tam à voluntate, quàm à gratia: ergo nequit procedere à gratia tanquam à tota ratione agendi. Prob. min. Actus quicumque meritorie bonus est per identitatem, & vitalis liber, & supernaturalis: sed ratione vitalitatis liberæ non minus exigit procedere à voluntate tanquam potentia libera, quàm ratione supernaturalitatis exigat effectivè procedere à gratia tanquam principio supernaturali; etenim sicut gratia non est potentia libera vitalis, ita nec voluntas est potentia supernaturalis: ergo.

74. *Thesis 2. da.* Divina gratia non tollit indifferentiam voluntatis creatæ; sive: stante Divinâ gratiâ voluntas creata adhuc est libera à necessitate. Non adduco textum Doctoris Mariani, tum, quia satis patet ista Thesis ex n. 72. Tum, quia Scotus eximiè laudatur in defendenda hac veritate ab Eximio Suarezio Prolog. 1. de gratia cap. 2. Prob. 1. mō ex Trid. Sess. 6. de justific. c. 5. ubi postquam dixisset, homines vocari ad conversionem per gratiam, *Eidem liberè assensendo, & cooperando,* sub-

subjungit: ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam & abijcere potest. Atqui stante Divinâ gratiâ posse dissentire, aut eam abijcere, vel consentire, omni catholico plusquam meridianis illucescit radijs, denotare indifferentiam voluntatis creatæ, & libertatem à necessitate: ergo. Respondent Jansenistæ post Jansenium L. 6. de grat. Salvat. c. 35. sensum verborum Tridentini esse hunc, posse arbitrium liberum dissentire gratiæ, si velit: at stante Divinâ gratiâ nunquam potest voluntas id velle. Nec aliud Quesnellus in sua *expostulatione*, & *protestatione* intendere potest, dum ait; quòd voluntas habeat potestatem consentiendi, & dissentiendi successivè, id est, potest liberum arbitrium consentire, quando adest gratia suprema, fortis, & invincibilis, hac tamen stante non potest dissentire, sed duntaxat, quando hæc aberit. In contra

75. Argumentor 1. mō: Patres sacri Tridentini contra Hæreticos definiverunt, quòd liberum arbitrium gratiæ Divinæ possit resistere, si velit: sed per hoc ipsum supposebant, liberum arbitrium posse velle resistere Divinæ gratiæ. ergo. Prob. min. Si Patres sacri Tridentini non supposuissent, liberum arbitrium posse velle resistere gratiæ Divinæ, nil conclusissent contra Hæreticos: sed hoc dici non potest: ergo. Prob. seq. maj. Hæretici negabant, liberum arbitrium posse velle resistere Divinæ gratiæ, dicebantque, Deum ita efficaciter agere, &

voluntatem flectere, ut hominis voluntas Deum hominis conversionem volentem, & operantem non sequi non possit, licet non coactè, sed sponte sequatur: ergo si Patres sacri Tridentini non supposuissent, liberum arbitrium posse velle resistere Divinæ gratiæ, cum eaque stare libertatem indifferentiæ, revera nil conclusissent adversus Hæreticos, cum inter illos, & catholicos nunquam fuerit disputatio de libertate à coactione, ut scribit ipse Calvinus L. 2. de libero arbitrio contra Phigium hisce: *Si coactioni opponitur libertas, liberum esse arbitrium & fateor, & constantissimè assevero, ac pro Hæretico habeo, quisquis secus sentiat.* Et Martinus Bucerus L. de concord. doct. ait: *Pax est Catholicos inter, & Lutheranos, si sola coactio libertati repugnet.* Argumentor 2. dō: apud omnes sanæ mentis homines ineptissimæ sunt hæ Propositiones: *Potest Deus peccare, si velit; Potest Pater æternus non spirare Spiritum sanctum, si velit: Potest brutum peccare, si velit:* ergo etiam insulsa Advers. interpretatio est, posse hominem gratiæ Divinæ resistere, si possit velle; siquidem dum sic loquimur, communi loquendi usui resistimus, qui obtinuit, quod, qui potest aliquid facere, possit quoque velle id facere, ut innuit sacer textus Eccles. 3. 1. dum habet: *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit;* atque declarat Concilium Senonense in Decret. fidei 13.

76. Prob. Thesis 2. dō ratione: Si gratia Divina tolleretur libertatem à necessitate, sive indifferen-
tiam

tiam liberi arbitrij, tunc sequeretur, quòd nullus mortalium Divinâ gratiâ adjutus posset meritorium actum elicere: sed hoc est contra fidem Catholicam, quâ jubemur, per opera justitiæ mereri æternam beatitudinem: ergo. Prob. seq. maj. quando ad actum meritorium necessariò requiritur libertas à necessitate, sive indifferentia liberi arbitrij, tunc, si gratia Divina tolleret libertatem à necessitate, sive indifferentiam liberi arbitrij, nullus mortalium Divinâ gratiâ adjutus posset actum meritorium elicere: sed ad actum meritorium necessariò requiritur libertas à necessitate, sive indifferentia liberi arbitrij: ergo. probat. min. Tum Auctoritate Scoti quodlibet 17. §. *de secundo dico. & Ulterius meritorium*, ibi: *Nihil enim acceptatur ut meritorium, nisi sit liberè in potestate operantis.* Tum ratione: meritum est aliquod opus exhibitum in obsequium alterius, sicque apud illum remuneratione dignum: sed non potest ullum opus esse dignum remuneratione alterius, nisi sit liberè elicitum in obsequium ipsius: ergo. Prob. min. Illud duntaxat judicatur ab hominibus, & à Deo dignum remuneratione, quod à voluntate liberè operantis dirigitur in sui obsequium: sed si tale opus fiat necessariò, & absque libertate indifferentiæ, non censetur præstitum in obsequium Dei propria voluntate operantis, sed factum ex gratiæ necessitate: ergo.

§. II.

Solvuntur Antitheses.

77. *Antith. 1. ma.* Verba Quesnelli in sua Expositione, & protestatione sonant sic: *Agnosco sub imperio gratia etiam maximè efficaci liberum arbitrium, quod essentialiter est facultas ad opposita, quæ potest ferre se modò ad illud objectum, modò ad aliud oppositum, semperque retinere hanc veram potestatem: ergo Quesnellus non tollit indifferentiam liberi arbitrij.* R. 1. mò, equidem esse verba Quesnelli, sed sibi non constantia; quomodò enim sub imperio gratia etiam maximè efficaci indifferentia liberi arbitrij salva consistere poterit, si vera idea gratia ita facit velle bonum, ut eidem non magis liberum præstem consensum, quàm humanitas cooperata sit omnipotentia divina, quando ipsam verbo divino univit; quàm cooperentur creaturae actioni, quâ ex nihilo producuntur; quàm corpora resuscitata cooperabantur, quâ iterùm animabus jungenda sunt; quàm corpora sunt cooperata actioni, quâ ipsis Christus miraculosè sanitatem restituit. Sanè cùm omnes istæ actiones & operationes, quibus cooperatio hominis cum gratia divina à Quesnello comparatur, sint necessariae, atque absque ullo exercitio libertatis indifferentia, haud aliter cooperatio voluntatis cum gratia divina se habere potest. R. 2. dò. Neg. conseq. nam quando Quesnellus agnoscit liberum arbitrium, stante divina

vinâ gratiâ , ad opposita , nil aliud intendit , quàm quòd liberum arbitrium diversis vicibus , & successivè possit ferri in opposita , & habere in potestate consensum , & dissensum ; consensum quidem , quando adest gratia Dei ; dissensum autem , quando hæc aberit : ita loquitur ipse Quesnellus loc. cit. §. 13. *Per quam* (libertatem indifferentiæ) *vicibus, & successivè fertur, ubi vult, ad objecta planè opposita, & sibi invicem contraria.* Hæc autem potestas per diversas vices non salvat libertatem indifferentiæ ; constituitur namque hæc , ut positâ , & receptâ gratiâ voluntas sit proximè indifferens ad ponendum consensum , vel dissensum , & alterutrum habeatur ex electione voluntatis , & non ex determinatione gratiæ.

78. *Antith. 2. da.* In tantum cum efficacia gratiæ potest componi libertas voluntatis creatæ , in quantum illa dependet à voluntate cooperante : sed efficacia gratiæ non dependet à cooperatione voluntatis creatæ : ergo. Prob. min. Quod dependet à solo Deo , id amplius dependere non potest à cooperatione voluntatis creatæ : sed efficacia gratiæ dependet à solo Deo : ergo. Prob. min. Ex Ezech. 36. ubi Deus ait ad Judæos : *Dabo vobis cor novum, & Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis :* ergo efficacia gratiæ dependet à solo Deo. R. Neg. min. & ejus prob. min. ad cujus prob. neg. conseq. Verba sacra Scripturæ explicanda sunt , quòd Deus suis divinis inspirationibus,

nibus, & gratijs cor (voluntatem) præparet, vocet, alliciat, & trahat, ut iisdem liberè consentiat, in præceptis Dei ambulet, & judicia Divina custodiat. Hoc totum ex cit. Propheta desumere est, dum cap. 18. hæc loquitur: *Facite vobis cor novum, & Spiritum novum.* En! idem Dominus, qui dixerat: *dabo vobis cor novum*: dicit quoque: *facite vobis cor novum*: ut absque dubio detur intelligi, conversionem peccatoris v. g. & esse opus Dei, & esse opus hominis: *Dei*: ut excitantis, moventis, suadentis, & moraliter trahentis: *Homini*: ut divinæ vocationi liberè consentientis.

79. *Antith. 3.tia.* Si efficacia gratiæ non dependeret à solo Deo, sed etiam à libera cooperatione voluntatis humanæ, tunc Deus suò auxiliò efficaci non faceret infallibiliter operari: sed Deus suò auxiliò efficaci facit infallibiliter operari: ergo. Prob. seq. maj. quod dependet à principio fallibili, infallibiliter fieri non potest: sed si efficacia gratiæ dependeret à libera cooperatione voluntatis creatæ, per hoc ipsum operatio dependeret à principio fallibili: ergo. & Neg. seq. maj. & ejus prob. min. Etenim infallibilitas operationis virtute gratiæ efficaci habitæ dependet ab infallibilitate divinæ voluntatis hanc vel illam operationem ab æterno efficaciter decernentis, unà cum determinatione libera voluntatis creatæ, quæ in efficaci Decreto divinæ voluntatis est imbibita, & virtualiter contenta. Unde omnis operatio ex efficacia gratiæ prodiens & infallibilis, & libera est. *Infallibilis*: prout respicit

cit infallibile Decretum Dei. *Libera*. Prout respicit liberam condeterminationem voluntatis humanæ. Qua de re efficacia gratiæ non habet virtutem necessitandi voluntatem ad operandum, cum ea non detur sine libera cooperatione voluntatis humanæ ab intellectu divino præcognita; atque adeò verum manet, quòd stante divinâ gratiâ voluntas creata adhuc liberrimè operetur absque ulla vi, sine necessitate ulla.

80. *Antith. 4.ta*. S. Augustinus in Enchirid. cap. 33. ait: *Hec est gratia, quæ à nullo duro corde respuitur, ideò quippe tribuitur, ut cordis duritia primitùs auferatur*. Epist. 107. ad Vitalem: *Bonam voluntatem cuiusque non invenit in corde, sed facit*. Cuncta paucis: S. Doctor ubique docet, *Gratiam operari ipsum velle, efficere ut velimus*, id est, ut glossant Jansenistæ, *necessariò*: Gratiâ divinâ voluntates humanas agi *indeclinabiliter, insuperabiliter, ineluctabiliter, & potestate omnipotentissima*: ergo. R. 1. mò, me gratis fateri, gratiam efficacem dare ipsum velle, & operari, idque infallibiliter, sic, ut à nullo corde duro respuatur. Nemo tam durus est, quin Deus sciat, & possit tali proportionem, & mensuram gratiæ eum prævenire, & juvare, ut infallibiliter emolliatur, & tamen liberè. Quod quidem infinitæ potentæ opus est, ut scilicet hominum liberæ voluntates possint ad bonum, quod Deo placuerit, infallibiliter flecti, & tamen liberè. Idque de facto facit in Electis, de quibus ad rem nostram fundatè loquitur idem S. Pater L. 1. ad

ad Simplic. q. 2. *Illi Electi, qui congruenter vocati: illi autem, qui non congruebant, neque con-*
temperabantur vocationi; non electi, quia non se-
cuti, quamvis vocati. Et paulò post: *etiamsi*
multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita
vocat, quomodo eis vocari aptum est, ut sequantur:
sive ut subdit: quomodo scit eis congruere, ut vo-
cantem non respuant. R. 2. dò, Verum esse, gra-
 tiam operari ipsum velle, efficere, ut velimus, qua-
 tenus scilicet gratia est causa bonæ voluntatis, atque
 præparat voluntatem, eamque iuvat, ac simul bo-
 nam voluntatem sive salutarem consensum nobis-
 cum operatur. Verba S. August. L. de Prædestin.
 sanct. c. 15. ad finem, ubi explicat, quomodo ad
 fidem suscipiendam Deus, sive gratia Dei inclinet
 mentes, sunt hæc: *Non quia credere, vel non cre-*
dere, non est in arbitrio voluntatis humane, sed in
Electis preparatur voluntas à Domino. R. 3. tiò,
Insuperabilitatem, indeclinabilitatem, & c. divinæ
gratiæ à S. Augustino defensam non respicere vo-
luntatem humanam, sed concupiscentias carnis,
diaboli tentationes, & adversitates hominum, ut
satis clarè se ipsum explicare videtur S. Doctor Lib.
de corrept. & gratia c. 12. inquit: Subventum
esse infirmitati voluntatis humane, ut divinâ gra-
tiâ indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur,
& ideò quamvis infirma, non tamen deficeret, ne-
que adversitate aliqua vinceretur, neque à concu-
piscentia, aut tentatione quacunque superaretur,
dummodo ipsa vinci, aut superari non velit: pro-
 inde

inde hæc gratia ab eodem Sancto cit. cap. 8. vocatur potentissima, ac insuperabilis fortitudo, quæ nimirum nulla concupiscentia, adversitas nulla, nec ulla alia tentatio vincere, ac sternere potest. 12. 4. to. *Indeclinabilitatem, & insuperabilitatem* gratiæ divinæ (in quibus verbis summam ponunt vim Jansenistæ) à nemine negari, modò summantur ad mentem S. Augustini; Enimverò sanctus Pater solum loquitur de *indeclinabilitate, & insuperabilitate ut sic*, sive præscindendo ab hac, vel illa specie indeclinabilitatis, & insuperabilitatis, utrum videlicet illa consistat in sola entitate gratiæ, vel in complexo ex illa, ex circumstantiis congruis, & ex præscientia infallibili, sub qua datur à Deo. Talis est mens, quam spirant verba ista verissima S. August. in quibus duntaxat auditur *indeclinabilitas, & insuperabilitas in genere*, non verò hæc, vel illa species determinata indeclinabilitatis. Et meritò, nam plerumque sic se gerunt Patres in explicandis dogmatibus, nimirum statuunt rem quoad substantiam, modum autem, quò res illa sit, relinquunt speculationi Theologicæ. Ex Generalitate autem verborum illorum quo jure inferunt Jansenistæ, & Quesnellianistæ speciem determinatam insuperabilitatis auferentis indifferentiam liberi arbitrij?

81. *Antith. 5. ta.* Gratia sanitatis, sive auxilium sine quo non est diversæ efficacitatis à gratia medicinali, sive auxilio quo: sed gratia sanans, sive auxilium sine quo non Angelis, & primis parentibus

in statu innocentiae datum solummodò conferebat, *posse ipsum bonum non deferere*, ut verba S. Augustini habent; sicque illæsa libertate indifferentiae: ergo gratia medicinalis, sive auxilium *quo* hominibus in statu naturæ lapsæ collatum facit, *ut homines, Deo dante, invictissimè, quod bonum est, vellent, & hoc deferere invictissimè nollent*, ut itidem loquitur idem S. Doctor; sicque sublata libertate à necessitate. Hoc argumentum est lapis angularis, & Petra scandali, in quam Jansenistæ impegere hucusque. Ut autem hoc argumentum Janseniano-Quesnelianum ad mentem D. Augustini diluatur, sciendum priùs, S. Patrem in statu innocentiae agnovisse quidem auxilium sine *quo non*, per hoc tamen malè inferunt Adversarij, in statu naturæ lapsæ illud ipsum auxilium non amplius dari, sed solum auxilium *quo*; enimverò Hilarius Augustini discipulus eâ Epistolâ, quam ad suum Magistrum exaravit, atque reperire est inter Epistolas S. Augustini. 226. expressè asserit, illud auxilium sine *quo non* Protoplastæ datum, ut perseveraret, si vellet, nunc etiam *omnibus hominibus dari*, ut eò adjuti bonum operari possint. Profectò bellè Jansenistæ adjutorium sine *quo non* denegant naturæ lapsæ, ut conformiter suis erroribus loquantur, & ita loquendo tollant omnem gratiam sufficientem; hucusque enim illud Augustinianum adjutorium sine *quo non* pro gratia sufficiente adorabatur. Qua de re est super solum difficultas de auxilio *quo*, videlicet quidnam S. Augustinus per illud intellexerit? haud ignoro, circa

circa hoc varias à nonnullis excitatas lites, quas referre hìc non vacat. Id certum habetur, quòd auxilium *quo* non sit sumendum pro gratia habituali, sed actuali, ut pluribus demonstrat noster Macedo triginta, & ultrò annis in S. Augustino versatus Tom. 2. collat. 7. diff. 3. Sect. 2. Jam.

82. R. Neg. Suppositum argumenti, nimirum quòd S. Augustinus per adjutorium *quo* intellexerit gratiam efficacem. Siquidem ipse S. Pater se clarè explicat, per adjutorium *quò* non aliam intellexisse gratiam, nisi donum perseverantiæ. Verba Lib. de corrept. & grat. c. 12. sonant sic: *Primo itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, posse ipsum bonum deserere, datum est adjutorium perseverantiæ, non quo fieret, ut perseveraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non possit. Nunc ergò sanctis per gratiam Dei prædestinatis non tale adjutorium perseverantiæ datur, sed tale, ut eis perseverantiæ ipsa donetur, ut non solum sine dono isto perseverantes esse non possint, verum etiam, ut per hoc donum nonnisi perseverantes sint.* Eapropter ex claro hoc textu abunde desumere licet, S. Augustinum duntaxat intendisse per adjutorium *quo* perseverantiæ finalem prædestinatorum. Sanè accepit Adamus in statu innocentiae donum perseverantiæ; at verò istud adjutorium dabat solum potestatem perseverandi, si perseverare vellet, non autem perseverantiæ ipsam: econtrà adjutorium *quo* dat ipsam perseve-

non
H 2
rantiam,

rantiam, ita ut statim homo, ac illud acceperit, non modò sit perseverans, sed etiam nonnisi perseverans sit. Hoc donum perseverantiæ simpliciter emereri potest, sed amitti non potest, dum providus Deus hominem ad ultimum in statu gratiæ constitutum præcipiti morte educit de medio iniquitatum, atque adeò insuperabiliter, & indeclinabiliter suum sortitur effectum. Denique deimus Jansenistis, concedamus Quesnellianis, adjutorium *quo* Augustinianum esse gratiam efficacem, per id tamen evincere non poterunt, quod intendunt, videlicet, efficaciam gratiæ tollere indifferentiam liberi arbitrij, & imponere necessitatem humanæ voluntati, ut ex dictis liquet. Quare in hoc sensu Scholasticè procedendo absolutè, & simpliciter neganda est major conformiter dicendis *Proposit. 7.* Et quamvis S. Pater loc. cit. adjutorium *quo* compareret beatitudini, quæ per se solam imediatè in genere causæ formalis facit hominem beatum, ex hoc tamen non licet inferre, adjutorium *quo* per se solum facere operantem salutariter, sicuti albedo facit subjectum album; siquidem tota comparatio, quæ à S. Augustino est instituta, in eo stat, quòd, *si data fuerit homini beatitudo, continuò sit beatus*, hoc est certò, & infallibiliter, quod non verificatur de alimentis, quæ ibi S. Pater vocat adjutorium sine *quo non*, eis namque datis potest homo non vivere. Fatemur itaque adjutorium *quo* hominibus datum tale esse, ut continuò, id est, certò & infallibiliter operentur salutariter. At S. Pater hìc
non

non explicat, multò minùs dicit, infallibilitatem operationis provenire à sola entitate gratiæ proster-nentis libertatem à necessitate, gratiamque merè sufficientem.

83. *Antith. 6.ta.* Ideò gratia divina nequit tol-
lere indifferentiam liberi arbitrij, quia aliàs non da-
retur actus meritorius: sed hæc ratio est nulla: ergo.
Maj. est certa secundùm dicta §. præc. n. 73. Min.
prob. quando stante necessitate ad operandum,
debet admitti actus meritorius, tunc ratio est nulla:
sed stante necessitate ad operandum, debet admitti
actus meritorius: ergo. Min. variè probat Janse-
nius; fundamentum, cui innititur, videtur Schola-
sticis inter alia levia hoc difficile: Christus in adim-
plendo præcepto moriendi pro salute humani ge-
neris fuit meritus: sed Christus non potuit non ad-
implere hoc præceptum, & mori pro salute humani
generis: ergo stante necessitate ad operandū debet
admitti actus meritorius. R. Neg. min. & ejus prob.
min. ad cujus Prob. dist. min. Christus non potuit
non adimplere hoc præceptum, potentiâ proximâ.
Conc. min. potentiâ remotâ neg. min. Conceden-
dum itaque, Christum Dominum in adimplendo
præcepto moriendi fuisse liberum libertate indiffe-
rentiæ, non quidem proximæ, sed remotæ, id est,
Christum Dominum habuisse intrinsecam indiffe-
rentiam ad implendum, & non adimplendum præ-
ceptum moriendi, quantum erat ex parte ipsius vo-
luntatis creatæ, sicque exclusam habuisse necessita-
tem intrinsecam moriendi, quamvis extrinsecam

habuerit ex denegatione concursûs divini parati ad utrumlibet. Quòd verò hæc necessitas extrinseca rationem meriti à Christo non sustulerit, venit ex speciali dispensatione, & privilegio; nam sicuti Christus ex speciali dispensatione fuit Viator simul & comprehensor, ita ex speciali privilegio in Christo ad merendum sufficiebat libertas remota, & indifferentia intrinseca ad adimplendum, & non adimplendum præceptum moriendi, tametsi in nobis puris Viatoribus sufficiens non sit. Porro Jansenistæ gratiæ efficaci tantam vim, virtutemque attribuunt, ut non solum per eam voluntati creatæ inferatur necessitas extrinseca, sed etiam tollatur indifferentia intrinseca liberi arbitrij. Præcipuè Quesnellus de efficacia gratiæ id sentit, docetque, cum omnia nostra opera meritoria à gratia profluentia comparet cum effectibus certò necessarijs, veluti cum effectû incarnationis, creationis, resurrectionis mortuorum, miraculosis sanationibus corporum, &c. ut suprà vidimus.

PROPOSITIO V.

ORD. XXVIII.

Prima gratia, quàm Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio.

§. I.

Præmittuntur Hypotheses, & ponuntur Theses.

84. **H***ypothesis 1.ma.* Hæc Propositio Quesnelliana non uno contenta est errore. Scatet pluribus. Nam præterquam, quòd omnem gratiam sufficientem peccatoribus ante peccatorum remissionem, ac infidelibus ante susceptionem fidei deneget, insuper docere videtur, fidem esse eam gratiam, qua remittuntur peccata, & homines formaliter justificantur. Neque difficultatem parit, id ex allegata propositione eruere, si inspiciamus Propositionem 27. ita sonantem : *Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum.* Jam sic dicurro : juxta Quesnellum prima gratia, quæ datur à Deo homini, est peccatorum remissio : sed juxta Quesnellum prima gratia est fides : ergo fides est peccatorum remissio, est hominis justificatio ; adeoque nolens volens fateri tenebitur Quesnellus, id se sentire, quod Lutherani defendunt, quod Calvinistæ propugnant, videlicet, *solum fidem esse, quæ justificat* : ut habent verba Calvinii in antid. Concil. Trident. ad Can. 11. Sess. 6.

aut, ut loquitur Lutherus in 2. cap. ad Galat. *Fides est formalis iustitia*, propter quam homo iustificatur. Quinimò huius mentis esse Quesnellum ultrò affertur, & ostenditur ex Proposit. 5 1. quæ habet: *Fides iustificat, quando operatur; sed ipsa non operatur, nisi per charitatem.* Præterea præter alios in hac Propositione contentos errores videtur erroneè docere Quesnellus, quòd iustificatio consistat in actu, & non in habitu, sive qualitate permanente; quid enim est dicere, fidem iustificare, quando operatur, quàm sentire, hominem non iustificari, nisi actu fidei per charitatem operante? Inde tota iustificatio juxta Quesnellum consistit in actu fidei per charitatem operativo.

85. *Hypoth. 2. da.* Necdum satis in hac Propositione erroribus datum; errat ampliùs Quesnellus, dum negat, ante remissionem peccatorum & iustificationem hominis dari ullum motum pium à ratione Divinæ gratiæ proveniente, quò adultus infidelis, aut peccator quicumque, antequàm amplectatur fidem, aut convertatur ad pœnitentiam, sese possit disponere; atque adeò omnes exclusas vult Quesnellus dispositiones, quæ infidelis ad fidem, aut peccator ad conversionem possit se præparare. Neque opinor, à mente Quesnelli me aberrare; si enim peccatorum remissio primas tenet inter gratias à Deo homini concessas, ex necessaria sequela infertur, ante remissionem peccatorum nullam dari gratiam à Deo infideli, aut peccatori, mediâ quâ se aut ad fidem amplectendam, aut

ad

ad conversionem habendam disponere possit; sicuti, cum quis admittat, primum effectum ignis esse comburere lignum, eò ipsò negat, priorem alium haberi ab igne, v. g. calefactionem, aut exsiccationem ligni. Porro dispositiones ad gratiam justificationis alia dicitur positiva, alia negativa. Dispositio *Positiva* ad justificationem requisita est ea, quæ positivè, sive mediò actu positivò disponit hominem, per modum meriti de congruo ad gratiam justificantem, ut probat noster Verweis in suo Speculo veræ Ecclesiæ L. 9. c. 3. art. 9. per totum. Dispositio *Negativa*, quæ reverà impropria duntaxat est, appellatur illa, quæ non positivè, sive mediò actu positivò disponit animam, sed solùm removet prohibens, sive impediens gratiam, ne introducatur, infundaturque, ut v. g. *non peccare, præcepta legis viribûs natura observare, &c.* De dispositione negativè tali non loquimur, cum extra dubium sit, ad illam habendam haud esse necessariam gratiam Divinam, quam unicè contra Quenellum ante gratiam justificantem & remissionem peccatorum dari in peccatoribus, ac infidelibus demonstrare, & fide catholicâ stabilire contendimus. Ulteriùs *dispositio positiva* ad gratiam sanctificantem subdividitur in remotam, & proximam. *Remota* est, quæ, licèt hominem, sive animam aliquàliter disponat, præparètve, non tamen ultimatò, & connexivè se habet ad gratiam. *Proxima* est, quâ positâ, absque ullâ morâ, gratia justificans, cujus dicitur dispositio, immediatè infunditur, ac indu-

citur à Deo, ita, ut ultimato, & connexivè se habeat ad gratiam.

86. *Thesis 1.ª.* Fides non est causa formalis justificationis; neque hæc consistit in actu, sed in habitu, sive qualitate permanente. Ita contra Quenellum Scotus 2. dist. 27. q. un. §. *Opinio fuit.* v. *Etsi dicatur:* in fine; ubi hanc rationem pro gratiâ tanquam unicâ formâ justificationis nostræ innuit, quia videlicet forma nostræ justificationis integrè & adæquatè eadem perseverat in Patria, quæ erat in via, cum homo in Patria æquè sit perfectè justus, ac est in via: sed in Patria non manent fides & spes, ut rursus idem Doctor subtilis 3. dist. 31. q. un. §. *Viso.* ibi: *viso de fide & spe, quomodo evanescantur* (in Patria) *videndum est de charitate* (tanquam forma justificante) *quomodo manet eadem in Patria:* ergo evidens est, quòd Doctor Marianus semper docuerit, fidem non esse formam justificantem, adeoque neque primam gratiam esse remissionem peccatorum. Deducitur Thesis quoad primam partem ex Tridentino Sess. 6. c. 7. dicente: *Unica formalis causa* (justificationis nostræ) *est iustitia Dei, non quâ ipse justus est, sed quâ nos justos facit:* sed Deus per fidem nos non facit formaliter justos: ergo. Prob. min. quod antecedit pro priori causam formalem ipsius justificationis, per id Deus nos non facit formaliter justos; sic quia calefactio, & exsiccatio pro priori antecedunt ignem in ligno productum, non possunt dici causa formalis ipsius ignis producti, hujus enim causa

causa formalis est forma ignis: sed fides pro priori antecedit causam formalem justificationis: ergo. Prob. min. ex Trident. cit. c. 7. habente hæc: *Fides est humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis*: sed quod est initium, fundamentum, & radix formalis justificationis, pro priori antecedit illam; sic quia rationalitas in homine est initium, fundamentum, & radix risibilitatis, non est formaliter ipsa risibilitas, sed pro priori intelligitur præcedere illam: ergo.

87. Quod attinet *secundam partem* Thesis, videlicet causam formalem justificationis non consistere in actu operativo, sed in habitu, seu in qualitate permanente, fatetur Reverendissimus noster Herinx disp. 4. de justificat. q. 3. n. 10. Neminem Doctorum Catholicorum negare, conferri in justificatione sive adultorum, sive parvulorum gratiam habitualem; imò censere plures nunc, id est, post Concilium Tridentinum, esse de fide, atque ita tenere vidi cum alijs Bellarminum L. 1. de gratia: & L. 2. de justificatione c. 15. & 16. Suarezium L. 10. de gratia c. 8. Scotus hanc veritatem ubique tenet, & signanter 3. dist. 27. q. un. §. *de tertio dico. v.* *Quantum etiam*. ubi ait: *dico, sicut prius dictum est de fide & spe, quòd non potest probari per rationem naturalem, esse tales habitus infusos, sed solum fide tenetur*: sed habitus charitatis ex Scoto est causa formalis justificationis: ergo causa formalis justificationis non consistit in actu operativo, sed in habitu infuso. Neque difficile est id ipsum deducere

ex Concilio Tridentino ; enimverò, omiſſis alijs locis, Seſſ. 6. c. 7. ad finem ita habet : *Itaque veram, & Chriſtianam juſtitiam accipientes, eam ceu primam ſtolam, pro illa, quam Adam ſua inobedientia ſibi, & nobis perdidit, per Chriſtum Jeſum illis donatam, candidam, & immaculatam jubentur ſtatim renati conſervare, ut eam perferant ante tribunal Domini noſtri Jeſu Chriſti* : ſed illud duntaxat conſervatur, quod habitualiter permanet, ac ſe habet per modum qualitatis permanentis, & illud ſolummodò dicitur perferri ante tribunal Domini, quod perſeverat habitualiter : ergo. Confirmari hoc poſſet ex Concilio Moguntino, Tridentini fideliffimo interprete ; ſiquidem hoc Concilium Provinciale inchoatum fuit ſub Sebaſtiano Archi-Epiſcopo Moguntino 6. Maij, 1549. Seſſio verò ſexta Tridentini habita fuit ſub Paulo III. die 13. Januarij, 1547. ut inde videas, quàm recenter tradita eſſet ea doctrina, quam Concilium Moguntinum inter Capitula ad fidem pertinentia c. 5. & explicandam, & defendendam ſuſceperat ; arque ibi de gratia, & virtutibus in juſtificatione acceptis expreſſè dicitur : *hiſque Dei donis in ipſo permanentibus* : ergo. Ratio de congruo militat hæc : tantus debet eſſe ordo juſtificationis, quanta fuit deordinationo peccati : ſed peccatum non ſolùm importat deordinationem ab aliqua operatione, ſed etiam habitualement, & permanentem deordinationem, quæ à Schola ſubtili ponitur in macula relicta in anima ex actu peccaminolo phyſicè jamjam præterito :

terito : ergo ut ordo justificationis sit tantus, quanta est deordinatio peccati, cum hoc importet deordinationem habitualement, & permanentem, decet, & oportet, ut etiam gratia justificans importet qualitatem permanentem. Qua de re, etiamsi demus Quesnello, quod fides sit causa formalis justificationis, absolute tamen falsum est, quod justificet formaliter, ut operans est per charitatem, cum potius dicenda sit formaliter justificare, ut permanens qualitas est; sicut nos Catholici sentimus de charitate, sive gratia sanctificante, quod illa formaliter justificet, atque animam reddat sanctam, non ut operativa est, sed ut habitus, & qualitas permanens est; alioquin male consultum esset parvulis, qui per charitatem operari nequeunt.

88. *Thesis 2. da.* Justificationem peccatoris præcedunt dispositiones necessario requisitæ; adeoque falsum est, primam gratiam esse peccatorum remissionem. Hanc Thesin satis clarè docet Scotus 4. dist. 4. q. 5. §. *Respondeo. v. dico tunc*: ubi, postquam S. Augustinum de Pœnit. c. 2. adduxerat ita loquentem: *Omnis, qui jam suæ voluntaris arbiter constitutus est, cum accedit ad Sacramentum fidelium, nisi pœniteat eum veteris vitæ, novam non potest inchoare*; hanc subdit rationem: *Deus non justificat nolentes*: sed adultus, qui Deum propriâ culpâ habet inimicum, & offensum, atque nullam elicit displicentiam de tali inimicitia, & offensa Dei, jure merito præsumitur nolens amicitiam Dei: ergo hunc Deus non justificat, atque adeò necesse est,

est, ut prius eliciat displicentiam, & eâ tanquam præviâ dispositione se præparet ad justificationem. Concilium Tridentinum de dispositionibus justificationem præcedentibus clarè loquitur; siquidem Sess. 6. Can. 9. anathematizat illum, qui *dixerit sola fide impium justificari, ita, ut intelligat nihil aliud requiri, quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur, & nulla ex parte necesse esse, eum suæ voluntatis motu præparari, atque disponi.* Rursus cit. Sess. c. 6. per totum enumerat actus dispositivos, ac præparatorios ad justificationem; dein c. 7. hisce incipit verbis: *Hanc dispositionem, seu præparationem justificatio ipsa consequitur: ergo justificatio non contingit, quin præcesserint dispositiones.* Ratio hujus Thesis videtur esse hæc: quia ex naturalibus non rarò & benè desumitur argumentum ad supernaturalia: sed in naturalibus forma perfecta, id est, permanens, ac substantialis requirit ad sui introductionem dispositiones prævias, ac antecedentes: ergo & gratia justificationis, quæ in ordine supernaturali est forma perfecta, & permanens, requirit dispositiones prævias, & antecedentes ad sui infusionem. Quòd verò ex hac ipsa Thesis sequatur, esse falsum, primam gratiam esse remissionem peccatorum, mox ostenditur, dum ponitur

89. *Thesis 3.ia.* Dispositiones ad justificationem prærequisitæ debent esse supernaturales, adeoque ex solis naturæ viribus nullus se disponere potest ad gratiam quamcunque supernaturalem. Necesse est,

est, ut à calumnia nonnullorum vindicetur Scotus, cui imposuere falsissimè, quasi Tantus Doctor docuisset, quòd homo viribus naturæ se disponere possit ad gratiam, ipsam promerendo per bona opera naturalia viribus naturæ facta. Igitur Scotus 1. dist. 17. q. 3. §. *de secundo articulo*. hæc ponit verba: *Dico, quòd Deus de potentia absoluta benè potuisset acceptare naturam beatificabilem acceptatione speciali, existentem in puris naturalibus; & similiter actum ejus, ad quem esset inclinatio merè naturalis, potuisset acceptare ut meritorium: sed non creditur ita disposuisse, quòd naturam puram, vel actum ejus sic acceptet, quia actum ex puris naturalibus esse meritorium appropinquat errori Pelagij.* Et 4. dist. 20. q. un. §. *in ista questione*, probans ex S. Scriptura, ex S. Augustino, & Patribus Pænitentiam in extremis, sive dolorem de peccatis commissis esse salutarem ad gratiam justificantem, & gloriam æternam obtinendam, subjungit hanc rationem: *Cùm ergo opus sit non hominis, sed Dei, fructuosam pænitentiam inspirare, potest eam (inspirare Deus) quandocunque vult suâ Misericordiâ: ergo Scotus clarè docet, ut homo sive per Pænitentiam, sive per alium actum fructuosè, & sicut oportet, disponatur, non esse opus hominis, id est, intra vires naturales hominis, sed Dei misericorditer gratiâ suâ præveniente illam dispositionem inspirantis, & eâdem gratiâ adjuvantis, atque adeò tenet Scotus id, quod definivit post Concilium Tridentinum cit. Sess. 6. c. 6. hisce: *Dispo-*
*nuntur**

nuntur (peccatores) ad ipsam iustitiam, dum exci-
tati Divina gratiâ, & adjuti, &c. Et c. 5. Iustifi-
cationis exordium in adultis à Deo per Iesum Chri-
stum præveniente gratia sumendum esse. Accedit
ratio; quia homo nullum opus bonum potest ope-
rari per solas naturæ vires, quod pertinet ad homi-
nis salutem, ut definit Concil. Araus. Can. 4. Sed
dispositiones requisitæ ad gratiam sanctificantem
absque dubio pertinent ad salutem hominis; sunt
equidem opera bona ordinata ad salutem homi-
nis, illisque debetur merces bonorum operum: er-
go homo non potest solius naturæ viribus se di-
sponere ad gratiam justificantem, & per conse-
quens illæ dispositiones necessariò debent esse su-
pernaturales, seu ex gratia Dei, sive cum gratia
Dei elicita. Jam ab ultimo ad primum contra
Quesnellum sic discurre; si fides est dispositio; un-
de est justificatio? si dispositio non possit esse sine
gratia Dei; unde justificatio remissiva peccatorum
potest esse prima gratia? Ea enim gratia prima dici
non debet, quæ necessariò præsupponit alias à Deo
collatas, conferuntur autem peccatori à Deo gra-
tiæ, medijs quibus se ritè disponere valeat ad gra-
tiam justificationis recipiendam.

§. II.

Diluuntur Antitheses.

90.

Anth. 1. ma. Ex Quesnello. S. Augusti-
nus Tract. 3. in Joan. habet: *Hanc ergo
accipit gratiam primam peccator, ut eius
peccata,*

peccata dimitterentur : ergo prima gratia est peccatorum remissio. Confirm. ex eodem Doctore L. 2. de merit. & remiss. c. 7. dicente : *Renovatio incipit à remissione omnium peccatorum* : ergo. R. S. Augustinum in primo textu loqui de redemptione totius generis humani, in Protoparente miserè lapsi, non autem de gratia, & justificatione peccatoris in particulari considerati. Siquidem ad illud dubium, quam gratiam acceperit homo lapsus per Adventum Christi Domini? Respondet, *hanc accepisse gratiam, ut ejus peccata dimitterentur*, quasi diceret; principalis finis, & scopus primarius, quem intendebat Deus, quando venit ut Redemptor in mundum, fuit liberatio à servitute dæmonis, & peccati. In secundo textu S. Doctor præcisè vult, omnes pravos habitus, & inclinationes malas non tolli simul & semel per Baptismum, sed primò conferri in regenerato per Sacramentum Baptismatis homine remissionem peccatorum. Audiatur totus Augustinus : *Non enim ex qua hora quisque baptizatur, omnis NB. ejus vetus infirmitas absumitur, sed renovatio incipit à remissione peccatorum.*

91. *Antith. 2da.* Quando Quesnellus idipsum sentit, quod tenet Apostolus, quod tenet Augustinus, tunc malè arguitur, pessimè condemnatur : sed Quesnellus idipsum sentit, quod tenet Apostolus, quod sentit Augustinus : ergo. Min. prob. D. Paulus ad Galat. 5. scribit : *Nam in Christo Iesu neque circumcisio, neque præputium valet (ad justificandum)*

dum) *sed fides, quæ per charitatem operatur.* S. Augustinus L. de Prædestinat. sanct. c. 7. ait: *Fides prima (gratia) datur, ex qua impetrantur cetera, quæ propriè opera nuncupantur, in quibus justè vivitur.* Ergo fides justificat, quæ per charitatem operatur, & est ea gratia prima, quæ conceditur peccatori, qua vivat spiritualiter, & ex qua impetrare possit alias gratias: subsum. atqui nil aliud docet Quesnellus, nil aliud sentit Quesnellus: ergo. R. Neg. min. ad D. Apostolum explicandum promovere verba, quæ continet Concilium Tridentinum cit. c. 6. videlicet, ad justificationis gratiam non sufficere solam fidem, sed requiri insuper actum dilectionis Dei, ita, ut fides, quæ per charitatem operatur, sive quæ adjunctum sibi habet dilectionis Dei actum, disponat hominem ad gratiam justificationis, & sanctificationis recipiendam. Inde quantumvis fidei aliquando justificatio dispositivè tribuatur, non ea propter censi debet, quòd sola sine actu dilectionis Dei disponat ad gratiam sanctificantem. Quare enim Quesnellus non dicit? *Spes justificat*: cum dicatur ad Rom. 8. *Spe salvi facti sumus.* Sanè non ex alia causa, quàm, quia spes sine fide & amore non sufficit ad justificandum hominem; ita nos cum Apostolo inferimus; ideò fides radicaliter, & dispositivè non justificat sola, quia non est conjuncta cum dilectione Dei. Neque aliud dicere intendit S. Augustinus, quàm fidem actualem esse primam gratiam inchoativè, & initiativè nostræ justificationis, simulque impetra-

re, atque mereri de congruo alias gratias ad reliquos actus virtutum, ad justificationem disponentium, requisitas; sic loquitur S. Augustinus, dum Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum cap. 17. inquit: *In novo testamento fides impetrat charitatem.*

92. Ut alijs ex SS. Paulo, Augustino, aliisque Patribus adducendis objectionibus eamus obviam, sciendum ex nostro Vetweis loc. cit. articulo 10. quòd, quando dicebat Apostolus: *Neque circumcisio aliquid valet, neque præputium* ad justificationem hominis, separaverit opera legis ab operibus fidei; ita, ut Gentilium opera, & Judæorum ad justificationem nil prodesse declaret, atque sola, & unica opera fidei ad gratiam justificationis recipiendam deservire. Erat equidem gloriatio, & inanis disputatio Gentiles inter, & Judæos, noviter ad fidem Christianam conversos, illis dicentibus, se ex operibus legi naturali conformiter factis; illis asserentibus, se ex observatione legis Mosaycæ promeritos fuisse Adventum Christi, & justificationis donum; ut igitur utriusque vanam præsumptionem reprimat Apostolus, scripsit, prædicavit, & dixit: *Neque circumcisio aliquid valet, neque præputium*; id est, ut habet Cornelius à Lapide hîc, neque Judaïsmus, neque gentilismus, sed fides, quæ per charitatem operatur; sive fides non sola, nec inanis, & otiosa, sed quæ charitate perficitur, & in charitatis opera se diffundit; enimverò sub fide Apostolus collocat, & complectitur gratiam, spem,

charitatem, cæterasque virtutes Christianas, ut patet ex c. 12. ad Rom. ubi gratias, dona, virtutes, quas Deus varijs variè distribuit, appellat *mensuram fidei*. Ex his tamen omnibus malè inferitur, fidem esse causam formalem justificationis, & remissionis peccatorum, cum Apostolus expressè opponat fidem operibus Gentilium, & Judæorum, quæ esse causam formalem justificationis, quis ex Gentilibus & Judæis asseruit? Adeoque neque fidem ab Apostolo prædicatam esse causam formalem nostræ justitiæ admittere debemus, sed, sicut opera sua Gentiles & Judæi tanquam merita dispositiva ad justificationem obtinendam vanè, & inaniter extollebant, ita piè, sanctè, & Christianè publicam fecit Paulus fidem ex dilectione Dei operantem, esse dispositionem ad justificationis gratiam obtinendam. Similiter sancti Patres intelligendi sunt, scilicet, quòd duntaxat doceant, solam fidem dispositivè justificare, opponendo eam aut operibus legis naturæ, aut factis Cæremonialibus veteris legis, quin tamen excludant spem, dilectionem, penitentiam, & quidquid ad justificationem requiritur.

93. *Antith. 3.ia.* Non est necesse, ut forma permanens, & habitualis justificet, si contritio perfecta, & dilectio Dei super omnia sit sufficiens ad remissionem, & expulsionem peccati; hi enim actus consistunt in qualitate fluente, & transeunte: sed contritio & amor Dei super omnia sufficit ad justificationem: ergo. Confirm. Potest Deus infundere in intellectu & voluntate parvulorum aliquos actus,

Actus, quibus iusti efficiantur: ergo non est erroneum dicere cum Quesnello, gratiam justificationis consistere in actu. *R.* Dist. min. Contritio, & amor Dei super omnia sufficit ad justificationem dispositivè. *Con.* min. formaliter. *Neg.* min. qua de causa actus contritionis, & dilectionis Dei super omnia sunt duntaxat dispositiones ad gratiam justificationis præviæ, non autem ipsa formalis causa sanctificationis; inde, siquæ loca sacræ Scripturæ, aut sanctorum Patrum hisce actibus videantur attribuire vim, & virtutem justificandi, atque sanctificandi hominem, explicanda sunt quoad vim, & virtutem dispositivam, non formalem. *Ad Conf.* retorq. *Argum.* Potest Deus infundere in intellectu fidem, quin infundat in voluntate spem, & charitatem, ut diximus *Proposit. 1. §. 3. num. 18.* ergo non est erroneum dicere, fidem infundi à Deo absque spe & charitate: subsumo: atqui dicere fidem infundi absque spe & charitate, est contra definitionem Concilij Tridentini: ergo. *Inde R. neg.* conseq. quia à potentia Dei absoluta arguere ad potentiam Dei ordinariam in omni Theologia vitiosum est; siquidem plura, voluntate Dei ita disponente, de fide credenda sunt, quæ tamen, si absolutam Dei potentiam inspicere velimus, aliter fieri possent; unde tametsi potuisset Deus hominem justificare per qualitatem transeuntem, defectò tamen non ita fecisse clarè Concilium Tridentinum nobis declarat, atque suavem justificandi modum in habitu permanente exprimit.

94. *Antith. 4.ta.* Agens infinitæ virtutis non prærequirit ullam dispositionem in subiecto pro receptione formæ: sed Deus infundens gratiam justificantem, & concedens remissionem peccatorum est agens infinitæ virtutis: ergo ex parte hominis nullam prærequirit dispositionem. Confirm. Gratia Unionis Hypostaticæ est perfectior gratia habituali: sed in humanitate Christi non præcessit aliqua dispositio ad recipiendam gratiam Unionis Hypostaticæ: ergo. R. Dist. maj. non prærequirit ullam dispositionem Physicam in subiecto pro receptione formæ. Con. maj. non prærequirit ullam dispositionem moralem in subiecto pro receptione formæ. Neg. maj. Potest equidem Agens infinitæ virtutis in subiectum inducere formam absque prævijs dispositionibus, ex natura rei, & Physicam connexionem dicentibus ad formam, haud tamen potest, stante moderno Decreto per sacram Scripturam, & sanctos Patres revelato, infundere homini gratiam justificantem absque prævijs dispositionibus, duntaxat moralem, & juxta beneplacitum Divinum connexionem dicentibus ad gratiam sanctificantem; proindeque, quia ipse Deus voluit, nulli auctorū dare gratiam habitualement, priusquam se ad illam recipiendam disposuerit, infinita virtus agendi in Deo excludere nequit prævias dispositiones. Ad Confirm. Concedo totum, modò Adversarij in paritate assumpta perseverent; nam sicuti Humanitas Christi solummodò erat receptiva Unionis Hypostaticæ, atque ea de causa nulla

ex parte sui dispositio exigebatur, ita etiam in homine, prout præcisè se habet ut subjectum receptivum gratiæ nulla requiritur dispositio, uti pluribus in locis docet Scotus, & præcipuè q. 1. Prologi. §. *Contra istas duas rationes.* Cujus insuper ratio est, quia anima rationalis ex natura sua est subjectum capax recipiendæ gratiæ sanctificantis; quo in sensu accipiendum est illud sancti Augustini Lib. de Prædestinat. sanct. c. 4. *Proinde posse habere fidem, sicut posse habere charitatem natura est hominum, habere autem fidem, quemadmodum charitatem, gratia est fidelium.*

95. *Antith. 5. ta.* Sacer textus, præcipuè Isai 30. *Propterea expectat Dominus, ut misereatur vestri.* Prov. 16. *Homini est preparare animam.* Apoc. 3. *Ecce, sto ad ostium & pulso, &c.* Innuit per naturæ vires posse hominem se disponere ad gratiam sanctificantem; etenim frustra expectaret Deus nostram voluntatem, ut suâ Misericordiâ animam daret gratiâ, si liberum arbitrium in sua potestate non haberet ad eam se disponere: si hominis est, preparare animam ad gratiam, virium naturalium erit, se disponere ad justificationem: si gratia Dei stet ante ostium, pulsétque, humanæ naturæ est, aperire per vires solas liberi arbitrij. Similia loquuntur SS. Patres. Audiamus Chrysostomum Hom. 27. in Genes. commentantem his verbis: *Tanta est erga nos Dei Misericordia, quòd, ubi viderit voluntatis nostræ firmum propositum, non tardat, neque differt, sed accelerat: ergo firmum*

mum nostræ voluntatis propositum dispositivè mo-
 vet Deum ad conferendam nobis gratiam. & Illud
 Isaia intelligi de actuali exercitio nostræ justifica-
 tionis, in quo Deus utique expectat nostras præ-
 vias dispositiones ex gratia Dei elicitas. Illud Pro-
 verbiorum haud dicere, hominis esse sine auxilio
 Divino præparare animam. Et sanè, si in ordine
 naturali sine Authore naturæ nil possumus facere,
 multò minùs in ordine supernaturali sine Authore
 supernaturali nos præparare, atque disponere pos-
 sumus. Illud Joannis non loqui de apertione ex vi
 diligentia humanæ, sive ex naturali labore, sed ex
 gratia Dei præveniente. Similiter loquuntur, & sen-
 tiunt sancti Patres, videlicet bonum opus liberum
 dispositivum ad gratiam non esse nostrum solum,
 nec Dei solius, sed utriusque; Dei scilicet vocantis,
 & adjuvantis, hominis liberè consentientis. *Nemo*
enim (verba sunt S. Augustini Lib. 1. ad Simplicia-
 num q. 2.) *potest credere, nisi velit, nemo velle, nisi*
vocetur, nemo autem sibi potest præstare, ut vocetur.
 De S. Chrysostomo idipsum sentire debemus, ni-
 mirum, quòd docuerit, Deum, ubi viderit firmum
 nostræ voluntatis propositum, & auxiliò suæ gratiæ
 adjutum, non tardare, sed accelerare ulteriora, ac
 uberiora gratiæ dona. Et quamvis Tom. 4. Hom.
 12. in Epist. ad Hebr. sentiat, Deum per suam gra-
 tiam non antecedere nostras voluntates, intelligen-
 dus tamen est de gratia necessitante voluntates no-
 stras, ut liquidò constat ex immediatè subjunctis
 verbis: *Ne ledatur liberum arbitrium.*

96. *Antirb. 6.ta.* Doctor subtilis 4. dist. 14. q. 2.

§. *Ad hujus intellectum*, docet, quod peccator in peccatis existens possit ex naturalibus cum communi influenza detestari illud peccatum, ita, ut ista detestatio sit totaliter circumstantionata circumstantijs moralibus debitis, atque dicatur attritio & dispositio, sive meritum de congruo: ergo ex naturæ viribus potest liberum arbitrium se disponere ad gratiam. Prob. conseq. detestatio peccati est una ex dispositionibus ad gratiam justificationis requisitis: sed juxta Scotum detestatio peccati potest haberi *ex naturalibus cum communi influenza* Auctoris naturæ, & absque gratia supernaturali: ergo. R. Neg. conseq. & ejus probat. Min. enim verò Scotus per *ly ex naturalibus cum communi influenza* non exclusum voluit auxilium gratiæ transeuntis, eò, quia tò *ex naturalibus* apud Scotum non idem importat, quod dicit pura natura; siquidem 1. dist. 17. q. 3. §. *Contra istam conclusionem* agens de merito per charitatem habitualement, inquit: *Hoc autem, quo meritorie agit, non potest esse pura natura, quia tunc ex solis naturalibus posset meritorie agere, quod videtur error Pelagij.* En! quando Scotus excludit omnem gratiam, utitur phrasè: *pura natura, ex solis naturalibus*: at verò in præfenti textu mutavit phrasin, dicens: *ex naturalibus*, adeoque & mutavit mentem, volens includere auxilium gratiæ transeuntis. Præterea *ly communi influenza* à Scoto sumitur pro auxilio gratiæ actualis juxta proprium modum loquendi, ut patet

ex 1. dist. 17. q. 3. §. Sed tunc est ulterius dubium. ubi respondet: *actus, qui est meritum, est in potestate mea, supposita influentia generali, si habeo usum liberi arbitrij, & gratiam.* En! in homine habente gratiam operatio meriti cum auxilio actuali venit sub nomine influentiæ generalis, seu communis. Constat igitur auxilium gratiæ sufficientis nomine communis influentiæ à Scoto appellari. Causa verò, ob quam voluit Scotus sic appellare, id non pertinet ad sensum verborum, sed ad consilium mentis, quod, qualecunque sit, non mutat significationem. Non erat ijs temporibus apud Theologos usitatum nomen gratiæ sufficientis, uti nunc est, idcirco illa vocabula in usu erant. Hinc satis mirari non possum, quòd Adversarij ob hunc textum de errore Pelagiano suspectum laborent reddere Scotum, & de Divo Thoma altum teneant silentium, qui tamen 2. dist. 28. q. 1. articulo 4. ait: *Ad gratiam habitualement habendam potest homo se preparare solo libero arbitrio.* Si Adversarij in Scoto displicet *ex naturalibus*, cur placet in Divo Thoma *ex sole libero arbitrio*? Opinor, plus debere displicere Divum Thomam, quàm Scotum, cum *ly solum* sit particula exclusiva omnis alterius auxilij.

94. *Antith. 7. ma.* Facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam, ut habet commune axioma Theologorum: sed in nobis non est, nisi opus merè naturale: ergo huiusmodi opus facienti Deus non denegat gratiam, & consequenter potest quis
per

per vires solius naturæ se disponere ad gratiam. R.
Nunquam fuisse mentem Theologorum asserere,
quod facienti, quod est in se, Deus infallibiliter
conferat gratiam, ita, ut opera naturalia aliquam
dicant connexionem ad gratiam, infallibiliter à
Deo exhibendam; hoc enim sentire est cum Semi-
pelagianis, & Massiliensibus docere, quod Deus
intuitu operum naturalium moveatur, & alliciatur
ad dandam gratiam: enim verò juxta S. Scriptu-
ram, Concilia, & sanctos Patres initium justifica-
tionis nec per modum ansæ, sive conatûs est ex no-
bis, nec ex operibus, sed ex sola Misericordia Dei.
Unde illud celebre æquè, ac difficile axioma Theo-
logicum puto, hoc in sensu esse intelligendum, quod
tunc Deus tantum infallibiliter det gratiam facien-
ti, quod est in se, quando operatur in virtute alte-
rius gratiæ præcedentis, adeoque non de prima
gratia, sed de alia subsequente esse intelligendum,
sive, quod Deus facienti, quod est in se, medijs su-
pernaturalibus auxilijs jam receptis, ampliora, &
cumulatora auxilia non deneget, sed impertiatur
statim, ut amplius ad majora beneficia à Deo ob-
tinenda se disponat; ac iste sensus dicti axiomatis
facile declinat errorem Semipelagianorum, ac Mas-
siliensium, loquiturque conformiter Scri-
pturis, Concilijs, & sanctis
Patribus.

PROPOSITIO VI.

ORD. XXXIV.

Gratia Adam non producebat, nisi merita humana.

§. I.

Premittuntur Hypotheses, & defenduntur Theses.

28. **H**ypoth. 1. ma. Systema doctrinae Jansenianae quoad gratiam Adamiticam est hoc. Gratia habitualis Adamo à Deo infusa suum præstat concursum in ordine ad actum meritorium à Protoparente in statu Innocentiae elicitum, sed actus à concursu gratiae non sumit denominationem meriti, sed à voluntate libera, sicque in statu Innocentiae non fuere merita ut dona Dei, sed præcisè merita humana, eò, quòd tota determinatio ad actum meritorium proveniat à libero arbitrio voluntatis Adamiticae; inde, cum principium merè humanum sit, meritum, tanquam effectus, non humanum esse non possit: nam sicut, si ad actum liberum cum voluntate concurrat habitus naturalis, dicitur actus esse à voluntate, quæ determinat habitum, & non ab habitu, qui determinatur à voluntate ad operandum; Ita Jansenistæ dicunt, quòd habitus gratiae, qui in statu Innocentiae determinabatur à voluntate Adamitica ad actum meritorium, non det denominationem actui meritorio, sed sola voluntas determinans habitum gratiae;

tiæ, proindeque doctrina Janseniana rationem meriti desumit à principio determinante, quod, si sit gratia, est meritum gratiæ, est donum Dei: si sit voluntas, est meritum præcisè humanum. Ulterius non incongruè ad sua principia inferunt Jansenistæ, quòd inter gratiam Adamiticam, sive gratiam in statu Innocentiæ à Deo concessam, & gratiam in statu naturæ lapsæ per merita Christi collatam sit hæc differentia essentialis, quòd gratia statui naturæ integræ correspondens determinata fuerit ad benè & meritoriè agendum à libero voluntatis humanæ arbitrio; econtrà verò gratia statui naturæ lapsæ correspondens voluntatem humanam determinet, imponatque necessitatem ad benè & meritoriè operandum. Qua de re merita Jansenistarum in statu naturæ lapsæ sunt merita gratiæ, & dona Dei, cum non proveniant, procedantque à libero arbitrio sese determinante, uti tamen provenissent, processissentve, si Jansenistæ vixissent in statu Innocentiæ, sed à gratia voluntatem determinante, necessitantèque ad operationem bonam, ad actum meritorium, ita ex Jansenio Illustrissimi Episcopi Lucionensis, & Rupellensis in *Decreto, & documento Pastoralis* fundatè loquuntur mihi fol. 19. & 20.

99. *Hypoth. 2.da.* Quantum distet Propositio Quesnelliana à doctrina Jansenij, quisque facile cognoscere potest; uterque apertissimè, certissimèque dicit, gratiam Adam non produxisse, nisi merita humana, atque adeò in unam Jansenius, &
Ques-

Quesnellus conspiravere sententiam, quæ defendit, gratiam in statu naturæ integræ serviliter subjacere libero arbitrio, & in statu naturæ lapsæ gratiam dominari tyrannicè voluntati humanæ adimendo libertatem, ita, ut ejusdem meritum non sit à libero arbitrio, sed à gratia necessitante voluntatem ad operationem, actionemque meritoriam. Profectò bellè, & conformiter dicunt, defendunt, & sentiunt refutatis *Proposit. 4.* At si ita est, Adami gratiam non produxisse, nisi merita humana, meritò cum Riviere in hanc Propositionem commentante fol. 56. sciscitari possum ex Quesnello, utrùm gratia Adami fuerit ordinis naturalis, sive ordinis supernaturalis? *si ordinis supernaturalis*: ergo merita non humana, sed supernaturalia fuere, causa enim supernaturalis non nisi effectum supernaturalem producere potest. Neque puto, meritum humanum posse confundi cum merito supernaturali; enimverò hucusque omnis Theologus Christianus merita humana opposuit meritis supernaturalibus, aliter enim sumi, ac intelligi merita humana non tam Scholis Catholicis inusitatum, quàm ignotum est. *Si ordinis naturalis*: ergo gratia Adami erat ordinis naturalis, & non supernaturalis. Illatum videtur concedere Quesnellus, dum *Proposit. 35.* ita loquitur: *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ.* Jam, si gratia Adami est debita naturæ, atque ordinis naturalis, Quesnellus Lutherum sequitur, Quesnellus Bajum imitatur. Lutherus in *Comment. super Gen.*

Gen. c. 3. ita discurret : *Statuamus justitiam non fuisse quoddam donum , quod ab extra accederet, separatum à natura hominis, sed fuisse verè naturalem, ita, ut natura Adæ esset diligere Deum, credere Deo, agnoscere Deum, &c. hæc tam naturalia fuere Adamo, quàm naturale est, quòd oculi lumen recipiant.* Michaël Bajus Proposit. 21. ita scribit : *Humana natura sublimatio & exaltatio in consortium Divina natura debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.* Quòd si demum gratia Adamo concessa sit dicenda naturalis, atque sequela creationis, indèque debita naturæ sanæ, & integræ, evidenter sequitur, statum puræ naturæ esse impossibilem. Ut verò hæc sequela Theologico-Scotistica verificetur, est

100. *Hypoth. 3.ia.* Venerabilis Scotus 1. dist. 3. q. 3. §. *Sed contra istam conclusionem* definit statum, quòd sit *stabilis permanentia, legibus Divine Sapientiæ, firmata.* Hanc definitionem omnes aliæ Scholæ à Scoto Principe transcripsere. Dividitur, quantum ad nostrum propositum, in statum puræ naturæ, naturæ integræ & sanæ, ac in statum naturæ lapsæ, & per Christi passionem reparatæ, *Status naturæ puræ* est is, in quo spectatur creatura rationalis cum sola perfectione naturali intrinseca unà cum generali Dei concursu ad actus naturales, seclusò, & circumscriptò omni donò gratuitò, ac naturæ rationali neutiquam debitò. *Status naturæ integræ & sanæ* est is, in quo considera-

tur creatura rationalis præter perfectiones naturales intrinsecas cum donis supernaturalibus, id est, gratia sanctificante & iustitia originali, ac alijs virtutibus & habitibus liberaliter & gratuito infusis. Status *naturæ lapsæ* & per Christi Passionem *reparata* est is, in quo consideratur humana natura per peccatum originale privata omni donò supernaturali, & duntaxat relicta sibi quoad perfectiones naturales (hæ enim per peccatum Adami non fuere deperditæ, amissævé, ut pluribus in locis docet Doctor subtilis) simulque per merita Christi denuò accepit gratiam sanctificantem cum reliquis virtutibus Theologicis, atque etiam peculiaribus auxilia, quibus Deus patrocinator filiis suis adoptivis. Porro, his statibus juxta omnium Theologorum sensus declaratis, redeo ad sequelam Scoto-Theologicam, videlicet, quòd, si gratia Adami foret debita naturæ integræ, & sanæ, essetque sequela creationis, non amplius possibiliter adstrui posset status puræ naturæ, quod inde probatur: quod est debitum vi creationis, nunquam potest separari ab eo, cui est debitum, quando id ad extra producit: sed juxta Quesnellum gratia Adami, est debita naturæ, estque sequela creationis, sive vi & virtute creationis debetur humanæ naturæ gratia: ergo quandounque humana natura creatur, in gratia produci exigit, & consequenter impossibilis est status puræ naturæ, qui excludit omnem gratiam, ac omne donum supernaturale.

101. *Thesis 1. ma.* Adamus accepit à Deo gratiam

tiam habitualement vi creationis sibi indebitam, Ipsiusque merita non fuerunt humana, sed dona gratiae, & supernaturalia. Dixi: *vi creationis indebitam*; nam suppositio illi Divino Decreto, quo Deus statuit naturam rationalem elevare ad finem supernaturalem, naturae elevatae debebatur gratia, quatenus scilicet posita tali elevatione ad Divinam Providentiam spectabat conferre media conducentia ad finem supernaturalem obtinendum; sicque gratia non debebatur naturae vi creationis, sed vi Decreti Divini naturam rationalem elevantis ad finem supernaturalem. *Prima pars Thesis* evidenter colligitur ex Concilio Araus. 2. Can. 18. in-
quiente: debebatur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia, quae non debetur, praecedit, ut fiant.
 Deducitur primò ex Scoto in Report. 3. dist. 13. q. 2. ubi ait: *Inter statum culpae & gratiae medium includitur, scilicet quod homo sit in puris naturalibus.* Et 4. dist. 1. q. 6. §. *Contra istam conclusionem.* v. item, *qualemcunque*: hæc ponit verba: *Gratia non includitur in ratione iustitiae, vel rectitudinis naturalis, sed est illa posterior.* Id ipsum facile deduci potest ex sanctis Patribus, quorum unum sufficiat allegasse: Is est S. Fulgentius, qui L. 2. ad Tarsumundum c. 2. hæc scribit: *Non alia gratia stantem Angelum à ruina potuit custodire, nisi illa, quae lapsum hominem post ruinam potuit reparare. Una est in utroque gratia operata, in hoc, ut surgeret, in illo, ne caderet: in illo, ne vulneraretur, in isto, ut sanaretur: ab hoc infirmitatem*

*rem repulit, illum infirmari non sinir: illius esca,
istius medicina.* Ex quibus verbis sic syllogizo:
juxta S. Patrem gratia in statu Innocentiæ, & in
statu naturæ lapsæ est una & eadem: sed juxta Quæ-
nellum gratia in statu naturæ lapsæ est supernatura-
lis, indebita naturæ, non sequela creationis: ergo.
Deducitur *secundò* ex ratione: quidquid excedit
omnes limites naturæ, transcenditque omnem exi-
gentiam naturæ, non est vi creationis debitum na-
turæ: sed gratia habitualis, & sanctificans excedit
omnes limites naturæ, transcenditque omnem exi-
gentiam naturæ: ergo non est vi creationis debita
humanæ naturæ. Maj. patet, & ab Adversarijs non
videtur posse negari. Min. probatur; quòd est in-
trinsècè, entitativè, & quoad substantiam superna-
turale, excedit omnes limites naturæ, ejusdémque
transcendit omnem exigentiam: sed gratia habi-
tualis est intrinsècè, entitativè, & quoad substan-
tiam supernaturalis: ergo. Prob. min. quod ex sua
natura exigit procedere ab Auctore supernaturali,
quod exigit differentiam specificam ab entitate na-
turali, quod ordinatur ad Deum, ut finem super-
naturalem, quod recipitur in potentia obedi-
entiali subjecta Deo Auctori supernaturali, evidens
est, esse intrinsècè, entitativè, & quoad substan-
tiam supernaturale: sed gratia habitualis ex sua na-
tura exigit procedere ab Auctore supernaturali, po-
stulat differentiam specificam ab entitate naturali,
ordinatur ad Deum, ut ultimum finem superna-
turalem, recipitur in potentia obedienciali subjecta
Deo

Deo Auctori supernaturali: ergo evidens est, gratiam habitua-lem esse intrinsecè, entitativè, & quoad substantiam supernaturalem.

102. Respondent Jansenistæ, gratiam habitua-lem posse equidem dici supernaturalem, sed reverà esse naturalem, quatenus est sequela creationis; *supernaturalem* dici posse, & excedentem vires naturæ, quatenus omninò gratuito Deus animam rationalem creat ordinatam ad seipsum videndum, quin possit per vires naturæ creatura ista condi ad hunc sublimissimum finem ordinata. In contra Argumentor *primò*: Iste sensus Jansenistarum de gratia habituali est ipsissimus sensus Pelagij de gratia actuali: ergo non est admittendus. Prob. ant. Pelagius, ut videretur Palæstinis Patribus admittere *gratiæ* vocabulum, quòd priùs absolute negaverat, intellexit sub voce *gratiæ* naturalia quædam dona, quatenus ex Dei beneficio vi creationis nobis conferuntur: sed hoc ipsum sentiunt Jansenistæ de gratia habituali, cum eam dicant esse sequelam creationis; adeò, ut, sicuti Pelagius gratiam actuali-lem nominetenus duntaxat admisit, ita Jansenistæ gratiam supernaturalem solummodò nominetenus defendant, ut quoque notat Anonymus Epistolaris mihi fol. 122. ergo sensus Jansenistarum de gratia habituali est ipsissimus sensus Pelagij de gratia actuali. Subsumo: atqui erroneum est dicere, gratiam actuali-lem reverà esse naturalem, & duntaxat sequelam creationis: ergo etiam erroneum est admittere, gratiam habitua-lem esse merè naturalem,

& sequelam creationis. Argumentor *secundo* : Decrevit Concilium Viennense, animam indigere lumine supernaturali, & naturæ rationali indebito advidendum Deum: Statuit S. Concilium Tridentinum, animam ad credere, sperare, amare, & pænitere, sicut oportet (id est, supra vires naturæ ex creatione acceptas) indigere adiutoriô supernaturali Dei, & vi creationis indebito: ergo nec gratia sanctificans, constituens animam, eamque elevans ad ordinem supernaturalem, non merè naturale quid erit, atque debita animæ vi creationis, ejusdemve sequela. O! quàm inanes, & penitùs inutiles fuissent labores Doctorum Ecclesiæ sanctæ, tum Antiquorum, præcipuè Divi Augustini contra Pelagianos, tum Recentiorum contra Lutheranos ad constituendam gratiam Dei supra naturam creaturæ rationalis, si hæc intrinsecè esset entitas naturalis, sequela creationis, & debita naturæ humanæ.

103. Antequam *secunda pars Theses* sua stabilatur probatione, supponendum est tanquam probabilissimū, quòd Adam toto illo tempore ante peccatum de facto elicuerit multos actus meritorios, quibus de condigno sibi promeritus est augmentum gratiæ; quia non est vero simile, Protoparentem transegisse moras temporis otiosè, nam ita torpescere continuô otiô non est proprium hominis præsertim sapientis, ac præditi virtutibus omnibus tum per accidens, tum per se infusis. Taceo rationes alias. Jam, quòd merita Adami non fuerint humana, sed supernaturalia, dubitavit nunquam

quam Scotus, dum in omnibus locis, in quibus agit de merito ad finem supernaturalem obtinendum requisito ex parte operis meritorij requirat supernaturalitatem; ut unum saltem ex profundis Scoti locis allegem, is est quodlib. 17. §. ad argumentum principale. ubi ait: *Quòd actus meritorius ultra bonitatem actûs in genere moris dicat duplicem respectum, unum ad gratiam Dei supernaturalem tanquam principium actûs meritorij; alterum ad voluntatem Divinam actum meritorium acceptantem in ordine ad præmium supernaturale.* Siquidem Scoto subtili certum est, quòd nullus actus humanus absque promissione, & acceptance voluntatis Divinæ sit de condigno meritorius vitæ æternæ. Ratio pro supernaturalitate actûs meritorij ab Adamo elicitum est hæc: actus meritorius in statu naturæ lapsæ est supernaturalis: ergo etiam est supernaturalis in statu naturæ integræ & sanæ. Prob. conseq. Ideo actus meritorius in statu naturæ lapsæ est supernaturalis, quia procedit à gratia sanctificante tanquam comprincipio effectivo: sed etiam actus meritorius in statu naturæ integræ & sanæ procedit à gratia supernaturali tanquam comprincipio effectivo, ergo. Prob. min. Si actus meritorius in statu naturæ integræ & sanæ non procederet à gratia supernaturali tanquam comprincipio effectivo, tunc merita Christi non fuissent supernaturalia; nam suppositum Divinum nullum influxum præstitit ad opera Christi, sed solum ratione Illius extrinsecè denominabantur

Theandrica : sed non potest admitti , quòd opera Christi non fuerint supernaturaliter meritoria , sed duntaxat fuerint merita humana, sive ordinis naturalis : ergo.

104. *Thesis 2.da.* Possibilis est status puræ naturæ, adeoque gratia non est sequela creationis. Ita contra Quesnellum Scotus 2. dist. 28. q. un. §. *ad quæsum. v.* Sed si queratur, ubi in terminis docet : *Dari medium inter statum gratia, & peccati, tunc enim* (verba Scoti sunt) *potuit aliquis esse in puris naturalibus tam sine gratia, quam culpa : ergo nullo modo* (gratia & peccatum) *sunt immediate opposita ;* quam sententiam quoque Doctor subtilis alijs in locis sæpissimè supponit, ut patet ex *Thesi præcedenti.* Prob. 1.mò. Auctoritate sancti Augustini L. 2. de Civitate Dei c. 1. dicentis : *Non est creatura rationalis vel intellectualis bonum, quo beata* (supernaturaliter) *fit, nisi Deus ; itaque quamvis non omnis beata possit esse creatura, &c. ea tamen, quæ potest, non ex se ipsa potest, quia ex nihilo creata est :* ergo juxta sanctum Doctorem, si creatura, quæ potest esse beata, ex se & ex titulo creationis non habeat, tendere in Deum, manifestum est, quòd poterit sine illo creari, per quod habet, ut possit esse beata sive tendere in Deum possidendum, & per consequens possibilis est status puræ naturæ excludens illud donum, quo homo beatus esse potest. Et L. 4. contra Julianum c. 17. ubi loquens de Adamo ante peccatum, inquit : *gratia quippe Dei ibi magna erat, ut terrenum & animale corpus*

pus

pus bestialem libidinem (scilicet rebellionem appetitûs ad rationem, & effrænem concupiscentiam) *non habeat : quia ergo vestitus gratia non habebat in nudo corpore, quod pueret, spoliatus gratia sensit, quod operiri deberet.* Ergo cum teste sancto Augustino carentia rebellionis appetitus ad rationem sit indebita naturæ humanæ, etenim gratia fuit, quòd Adam ante lapsum non senserit bestialem libidinem, sequitur, potuisse Deum hominem condere sine iustitia originali, atque perfecta subjectione appetitûs ad rationem, proindeque cum rebellionem partis inferioris adversus superiorem. Unde Michaëlis Baij propositio ultima, quæ habet: *Falsa est Doctorum sententia asserentium, primum hominem potuisse à Deo creari & institui sine iustitia naturali*; à Romana Sede proscripta est. Porro per iustitiam naturalem non intelligere potuit Bajus innocentiam à peccato, de hac enim nemo dixit, potuisse hominem sine illa condi à Deo in prima institutione, cum omnes Theologi doceant, non potuisse creari in statu culpæ, adeoque intellexit solum per naturalem iustitiam naturæ integritatem: ergo à sensu contrario juxta mentem Sedis Apostolicæ potuit homo condi absque integritate naturæ: subs. atqui hominem posse condi absque integritate naturæ, est dicere, hominem posse condi in statu puræ naturæ: ergo status puræ naturæ est possibilis.

105. Probatur 2.dò ratione. Tunc est possibilis status puræ naturæ, quando homo à Deo creari

potest absque gratia sanctificante, visione Dei, & alijs, quæ ad hanc ordinantur, atque sine subjectione concupiscentiæ: sed potest homo à Deo condi absque gratia sanctificante, visione Dei, & alijs, quæ ad hanc ordinantur, atque sine subjectione concupiscentiæ: ergo. Maj. est certa. Min. prob. sine illo potest homo condi, quod est ipsius naturæ indebitum: sed gratia sanctificans, visio Dei, & alia, quæ ad hanc ordinantur, atque subjectio concupiscentiæ, sunt indebita naturæ hominis: ergo. Maj. liquet, quia si natura habeat sibi debita ad existendum, poterit utique existere, quin addantur gratuita, & illi profus indebita. Min. prob. & quidem quoad gratiam sanctificantem: nam is, qui naturâ suâ est servus, non exigit connaturaliter, ut adoptetur in filium juxta illud August. L. 3. contra Maximinum c. 15. *Homo ad similitudinem Dei factus non est verus filius, & ideo fit gratia filius, quia non est naturâ.* Quoad visionem Dei sic ostenditur: quod est alicui debitum, est illi connaturale, sic enim lux est connaturalis soli, frigus aquæ, & calor igni, quia lux ex exigentia talis naturæ debetur soli, frigus aquæ, & calor igni: sed visio beatifica sive clara, & intuitiva cognitio Dei, non est connaturalis humanæ naturæ: ergo non est illi debita. Prob. min. Certum est, quod visio beatifica sit supernaturalis: sed quod est supernaturale non est connaturale humanæ naturæ, quia sensus, quem habent verba Scripturæ, Pontificum, Conciliorum & SS. PP. circa ens supernaturale, eò tendit,

dit, ut nos erudiat, ens supernaturale esse naturæ humanæ indebitum, atque adeò humanæ naturæ connaturale esse non posse: ergo. Demum quoad subjectionem concupiscentiæ principalis minor suadetur taliter: Nulli creaturæ debetur connaturaliter ablatio illius defectus, qui eidem naturæ est connaturalis: sed rebellio appetitus sensitivi ad rectam rationem est defectus, qui naturaliter consequitur humanæ naturæ conditionem, nam sicuti naturale est homini, quod componatur ex partibus contrarijs, id est, voluntate rationali, & appetitu sensitivo, ita rationale est humanæ naturæ, à se dimanare rebellionē appetitūs sensitivi contra voluntatem rationalem: ergo naturæ humanæ connaturaliter nō debebatur ablatio istius defectus naturalis, sive perfecta subiectio appetitūs sensitivi ad appetitum rationalem. Jam si neque gratia sanctificans; neque visio beata, & alia, quæ ad illam ordinantur; neque perfecta subiectio appetitus sensitivi ad appetitum rationalem conditioni naturæ humanæ sint debita, manifestè habetur, potuisse hominem sine illis donis à Deo condi, subindèque in statu puræ naturæ creari.

§. II.

Solvuntur Antitheses.

106. *Antith. 1. ma.* S. Augustinus L. de Prædest.

A Sanctorum c. 15. habet hæc: *Sicut predestinatus est ille unus, ut caput nostrum esset, ita multi predestinati sunt, ut membra ejus*

essemus. *Humana hic merita conticescant, quæ perierant per Adam, & regnet Dei gratia per Christum Dominum nostrum.* Ergo merita Adami duntaxat erant humana, & non dona gratiæ, atque supernaturalia. Similia habet idem Doctor Lib. de corrept. & gratia c. 12. *Unde autem non gloriatur caro, nisi de meritis suis? Quæ quidem potuit habere, sed perdidit, & per quod habere potuit, per hoc perdidit, hoc est, per liberum arbitrium; propter quod non restat liberandis, nisi gratia liberatoris: ergo juxta sanctum Augustinum Adam potuit habere merita de semetipso, quæ alia esse non possunt, nisi solummodò humana.* R. Sanct. Augustinum cit. in locis loqui de meritis hominis, ita, ut sensus sit, *hominis hic conticescant merita, &c. potuit Adam de semetipso habere merita, quæ hominis erant merita.* Neque aliud ex sancto Doctore hauriri potest; ubique enim gratiam agnoscit, laudatque tanquam comprincipium cum voluntate concurrens ad actum meritorium hominis, sive is consideretur in statu naturæ integræ & sanæ, sive is spectetur in statu naturæ lapsæ. Verba sancti Augustini Serm. 16. de verbis Apost. clara sunt: *Illô modô possumus exigere Dominum nostrum, ut dicamus, redde, quod promisisti, quia fecimus, quod jussisti, & hoc tu fecisti, quia laborantes juvisti.* Ex quibus verbis contra Jansenistas clarè inferitur, in omni opere bono, & pro quocunque statu non esse hominem principalem operatorem, sed cooperatorem Dei principaliter operantis. Qua de

re

re actus meritorij duplicem hauriunt denominationem, unam ab homine liberè, sed minus principaliter cooperante, alteram à Deo per gratiam infusam principaliter operante : actus meritorij quatenus sunt ab homine, vocantur merita hominis ; quatenus sunt à Deo, appellantur dona Dei : hæc tamen dona Dei sunt in potestate libera hominis quoad amissionem ; hinc licet homo solus sine gratia coëfficiente habere non potuisset merita, cum hæc in utroque statu sint effectus gratiæ, ea tamen solus amittere potest ; in hoc sensu agebat sanctus Augustinus, merita periisse per Adam, & sicut per liberum arbitrium, at non sine gratia, merita habere potuit, ita per solum liberum arbitrium peccandò amisit.

107. *Antith. 2. da.* S. Augustinus L. 3. *de peccat. merit.* c. ult. & alibi non rarò contra Pelagianos disputat, frustra baptizari infantes, eò, quòd innocentia naturalis adjunctam habeat gratiam, & sanctitatem : ergo supponit S. Doctor, nisi homo peccasset, non potuisse à Deo produci sine gratia proindeque gratia erat naturaliter debita, & sequela creationis. Rursus contra Julianum disputans sæpè ait : injustum fore Deum, si immittat tot mala, quæ parvuli patiuntur, nullum habentibus peccatum : ergo. R. S. Augustinum loqui solùm ex suppositione providentiæ supernaturalis, & Decreti Divini, quo voluit, statuítque Deus, mortem, ceterasque misérias esse pænam peccati : igitur cum eò suppositò admitti non possit status medius inter
statum

statum justitiæ originalis & peccati, rectè arguit, & infert S. Doctor contra Pelagianos originale peccatum negantes, infantes esse in statu justitiæ originalis, adeoque frustra baptizari ad sanctitatem, & gratiam recipiendam. Similiter jure infert, ac deducit idem S. Doctor, ut advertit Verani Tom. 5. disp. 33. Sect. 2. Si natura humana in Adamo fuerit condita sine his miserijs, ut clarè habetur ex sacris litteris, Deum injustè parvulis innocentibus, & absque peccato originali in mundum natis tales misérias infligendum: itaque in his & similibus locis S. Augustini scopus erat contra Pelagianos probare, hominem cum peccato originali nasci supponentis ex sacra Scriptura, Protoplastum cum justitia originali fuisse creatum, atque idcirco fuisse liberum ab omni miseria, cui nos in peccato originali concepti subjacemus; nullibi autem docet, gratiam fuisse naturaliter debitam humanæ naturæ, atque extitisse sequelam creationis.

108. *Antith. 3. tia.* S. Augustinus L. de Spirit. & litt. c. 27. illa verba S. Pauli ad Rom. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt*, exponens ait: *nec moveat, quòd naturaliter dicit eos, quæ legis sunt, facere, non Spiritu Dei, non fide; hoc enim agit Spiritus gratiæ, ut imaginem Dei, in qua naturaliter facti sumus, instauret in nobis*: ergò cum nos in imagine Dei, quæ Spiritu Dei instauratur, naturaliter simus facti, primæ creationis imago naturaliter debita fuit humanæ naturæ, atque adeo erat sequela creationis.

nis. Idipsum tenet Prosper contra Cassianum disputans; *primum hominem tale accepisse liberum arbitrium, ut si auxiliantem Dominum non desereret, possent in nobis, quæ naturaliter acceperat, perseverare* : ergo dona à primo homine in sui creatione accepta erant ipsi naturalia. R. Nego conseq. quia ratio imaginis in homine non est supernaturalis, sed naturalis, siquidem imago Dei, ad quam homo primus dicitur fuisse conditus, duntaxat refert, & exprimit Deum quoad dona naturalia, intellectum scilicet, voluntatem, & memoriam, ut rectè exponit Rupertus L. 2. de Trinitate c. 3. quampro in imaginem dona supernaturalia in prima hominis creatione collata mirum in modum perfecere, quia tamen per Adami peccatum imago Dei erat deturpata, optimè dicitur à sancto Augustino instaurari per dona supernaturalia sive gratiam; equidem gratia non tollit, sed perficit naturam. Audiamus sanctum Augustinum totum in cit. loco ita pergentem : *Vitium quippe contra naturam est, quod utique sanat gratia; ac per hoc vitio sanato cum illis lex describitur, sunt, quæ legis sunt, naturaliter, non quòd per naturam negata sit gratia, sed potius per gratiam reparata natura* : quibus in verbis clarè docet sanctus Doctor, se per naturale non excludere gratiam, sed violentiam, atque adeo ly *naturale* sumere prout opponitur violento, & non prout opponitur supernaturali; etenim quando sanctus Augustinus sumit naturale prout opponitur supernaturali, tunc absurdum

dum esse docet, dona Dei vocare supernaturalia. Sic de Prædestin. sanct. c. 13. *Dona Dei naturalia suspicari absurdum est.* Videtur inde ex sola ignorantia vocum verum Augustini sensum depravari, & à Jansenistis in favorem sui erroris adduci. Haud aliter Prosper *ly naturale* sumebat, quàm sanctus Augustinus; inde dum dona supernaturalia vocat *naturalia*, loquitur in sensu jam explicato, nempe prout naturale opponitur violento; sic quoque sanctus Fulgentius Augustini discipulus intelligit *naturale* dum c. 25. de Incarnat. & gratia ait: *Potest igitur Deo donante homo in Deum naturaliter credere; contra naturam quippe hominis est, quòd in Deum non credat.*

109. *Antith. 4.ta.* Ex Jansenio. Non potest creatura rationalis innocens, & sine culpa aut originali aut personali à Deo produci cum incapacitate obtinendæ beatitudinis: sed si homo fuisset creatus in statu puræ naturæ, & absque donis supernaturalibus revera fuisset conditus cum incapacitate beatitudinis obtinendæ: ergo. Prob. min. capacitas obtinendæ beatitudinis potissimum consistit in potentia amandi Deum: sed amor iste haberi nequit sine dono aliquo supernaturali, ut videtur innuere Philosophus 8. Eth. c. 21. dum dicit: *Servi ad Dominum non posse esse amorem amicitiae*; creatura autem absque dono supernaturali est purissima serva Dei: ergo. R. Dist. maj. non potest creatura rationalis à Deo produci cum incapacitate obtinendæ beatitudinis cujuscunque con. maj. cum incapacitati-

capacitate beatitudinis duntaxat supernaturalis subdist. cum incapacitate tam remota, quam proxima con. maj. incapacitate proxima nego maj. Admittenda est duplex beatitudo; una naturalis, altera supernaturalis; *supernaturalis* est ea, qua sumus creati clarè & intuitivè videndo Deum, eoque fruendo, & ad hanc non potest homo in statu naturæ puræ constitutus se promovere, cum ad hanc obtinendam tanquam medium sit necessaria gratia; neque nostræ naturæ est debita, sed solum nobis confertur ex beneplacito Divino nostram naturam gratuitò elevante ad finem supernaturalem. *Naturalis* consistit in adhæsione ad Deum, ut Auctorem naturæ per cognitionem abstractivam proportionatam meritis cujuscunque, & amorem ex ea consequentem, atque viribus naturæ possibilem. Inde homines absque donis supernaturalibus producti non habuissent incapacitatem obtinendæ beatitudinis naturalis, sed duntaxat incapacitatem proximam beatitudinis supernaturalis; nam remotè adhuc fuissent capaces videndi clarè Deum, ut traditur *de visione beata*. Ad prob. Neg. min. nam ut natura sit recta, & non præcisa, debet esse apta ad suum finem, finis autem naturæ rationalis est, moveri in Deum, illum propter se amando, & cætera propter Deum. Neque id excedit ordinem naturæ, nam inprimis amor benevolentia, & amicitia, quo alter amatur propter se, & non tantum propter commodum amantis, etiam inter homines invenitur; & ratio naturalis dictat, Deum esse propter

propter se diligendum & quidem toto corde, hoc est, Ipsum alijs omnibus præferendo. *Clamat*, inquit Bernardus de diligendo Deum: *innata & nota rationi iustitia, quæ ex toto illum diligere debet, cui se totum debere non ignorat*; atque ita amor ille naturalis est, & haberi potest absque dono supernaturali. Quod attinet Philosophum, is duntaxat negat, inter Dominum, & Servum dari perfectam amicitiam, quia, ut ait Arist. cit. perfecta amicitia constat in æqualitate inter Personas; hæc autem æqualitas juxta Scotum 3. dist. 27. q. un. §. *de tertio dico*. est tantum *conditio concomitans*, id est, non ita necessario requisita, ut sine æqualitate vera amicitia, aut amor amicitiae non possit inveniri.

110. *Antith. 5.* Creatura rationalis ex fine creationis habet, ut diligat Deum super omnia: sed impossibile est creaturæ rationali diligere Deum super omnia sine dono supernaturali: ergo etiam impossibile est creaturam produci sine dono supernaturali, adeoque vi creationis humanæ naturæ debetur donum supernaturale, quale est gratia. Maj. est evidens. Min. prob. Amor Dei naturalis super omnia includit observantiam totius legis: sed est impossibile sine dono supernaturali observare totam legem: ergo etiam impossibilis est amor Dei naturalis super omnia. R. Dist. maj. ut diligat Deum super omnia naturaliter, aut supernaturaliter con. maj. semper supernaturaliter nego maj. & dist. min. impossibile est creaturæ rationali diligere Deum super omnia supernaturaliter sine dono supernaturali con.

con. min. diligere Deum super omnia naturaliter
 nego min. Itaque Deus in duplici linea sive ordi-
 ne est à nobis super omnia diligendus, videlicet in
 linea sive ordine naturali, & in linea sive ordine su-
 pernaturali. *In ordine naturali* super omnia dili-
 gendus est Deus, quatenus est Auctor naturæ, &
 conservator, ac benefactor quoad dona naturalia;
 atque in hoc ordine sive linea potest consistere di-
 lectio Dei super omnia absque dono supernaturali.
In ordine supernaturali super omnia amandus est
 Deus, quatenus est Auctor gratiæ & largitor glo-
 riæ, atque in hoc ordine non potest consistere di-
 lectio Dei super omnia absque dono supernatura-
 li. Ad prob. nego min. Haud enim video impli-
 cantiam, quòd aliquis mortalium non potuisset, aut
 posset in statu puræ naturæ, atq; adeo absq; ullo do-
 no supernaturali observare omnia præcepta legis.

III. *Antith. 6.ta.* Ex eodem Jansenio. Nequit
 homo condi à Deo ordinatus ad æternas misérias:
 sed si homo non esset conditus à Deo in ordine ad
 visionem beatificam, per hoc ipsum esset ordina-
 tus ad æternas misérias: ergo homo non potuit ali-
 ter produci nisi in ordine ad visionem beatam, &
 per consequens hæc ei est debita jure creationis.
 Min. prob. ex S. Augustino Lib. 1. *de peccat.*
merit. cap. 26. *Nullum esse locum medium, ut*
possit esse cum diabolo, qui non est cum Christo: &
hanc rationem sæpè assignat agens contra Julia-
num: nam quomodo Deus justus nulli obnoxium
peccato imaginem suam privare vitâ possit æternâ?

ergo. R. Nego min. nam, ut jam ex dictis constat, tametsi homo non esset à Deo ordinatus ad visionem beatificam, exin non foret damnandus, eò, quia ex Providentia Dei naturali ordinatus existeret ad beatitudinem naturalem obtinendam, atque adeò in æternum non esset miser, sed felix, si beatitudinem naturalem obtineret. Ad S. August. quid sit dicendum, jam patet ex n. 107. videlicet loqui solùm juxta præsentem Providentiam, in qua vel obtinenda est beatitudo supernaturalis, vel incurrenda æterna miseria damnationis, quin sit locus ullus inter utrùmque medius, unde verum est, stante modernâ Providentiâ non potuisse esse nisi cum diabolo, qui non est cum Christo. Quòd verò sanctus Doctor non fuerit locutus de potentiâ Dei absolutâ, vel exinde certum esse opinor, cùm potuerit sanctissima Trinitas non producere unionem hypostaticam, atque adeò potuit homo esse cum Deo, quin esset cum Christo.

112. *Antith. 7.* Subjectio partis inferioris in ordine ad partem superiorem est debita naturæ humanæ: sed subjectio partis inferioris in ordine ad partem superiorem est donum supernaturale: ergo donum supernaturale est debitum naturæ humanæ. Prob. maj. Id est debitum naturæ humanæ, cujus oppositum est indecens Bonitati & Sapientiæ Dei: sed rebellio tanquam opposita subjectioni partis inferioris, in ordine ad partem superiorem, est indecens Bonitati & Sapientiæ Dei: ergo. Prob. min. Indecens est Bonitati & Sapientiæ Dei produ-
cere

cere creaturam cum aliquo turpi, & illicito : sed rebellio carnis sive motus concupiscentiæ sunt turpes & illiciti, ut docet S. August. L. 4. *contra Iulianum* c. 2. ergo. R. *primò* hoc argumentum probare nimium, probat equidem, indecens esse Bonitati & Sapientiæ Dei creare hominem, & condere naturam peccabilem, nec etiam nunc debere Creatorem permittere nasci hominem cum rebellionem carnis, & motibus concupiscentiæ. Profectò Philosophi Ethnici, qui ignoravere peccatum originale, nec nòrunt statum gratiæ, sed agnovere solum naturam nudam cum dicta rebellionem concupiscentiæ, non putârunt, talem naturam esse indignam Deo. R. 2.*dò*. Nego maj. & ejus prob. min. ad cujus prob. neg. min. Etenim motus concupiscentiæ turpes, illicitique non sunt, modò non deficient à recto dictamine rationis; habet enim appetitus sensitivus à Conditorum Deo suum objectum sensibile, in quod fertur licitè, si sit consonum rectæ rationi, in quo sensu concupiscentiæ & motus sunt donum naturale Dei, atque boni. Sin autem appetitus sensitivus in suum feratur objectum, ut dissonum rectæ rationi, bonus amplius esse non potest, sed vitiosus, cum deflectat à motionem boni honesti & importet formaliter imperfectionem, seu defectum non à Deo Conditorum, sed ab appetitu deficiente exorientem; ac sub isto sensu sanctus Augustinus rebellionem carnis atque motus concupiscentiæ appellat illicitos, turpesque. Præterea naturæ sine donis supernaturalibus procreatæ providisset satis Deus

dando lumen, libertatem, & vires sufficientes naturales ad continendam intra limites debitæ subjectionis concupiscentiam, ut rebellanti, non nisi volens, succumberet; qua de re indecens summæ bonitati ac Sapientiæ Dei esse non potest, condere naturam cum rebellante concupiscentia, & absque dono supernaturali subjectionis partis inferioris ad superiorem.

PROPOSITIO VII.

ORD. XXXVI.

Differentia essentialis inter gratiam Adami, & statûs Innocentiæ, ac gratiam Christianam est, quòd primam unusquisque in propria Persona recepisset: ista verò non recipitur, nisi in Persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

§. Unicus.

Declaratur, & rejicitur sensus Propositionis.

113.

Hypoth. 1. ma. Sæpè sæpiùs Quesnellum diximus Jansenistam, & genuinum Jansenij discipulum. Modò absolvimus Propositionem Quesnellianam à Jansenismo; ac haud novo eam baptizamus nomine, si appellamus Calvinisticam, & Lutheranam. Mirum in modum

§. 1. *Declaratur, & rejicitur sensus Proposit. 163*
modum contra gratiam sanctificantem insurrexere
Lutherus, & Calvinus, ut videre est apud nostrum
Vetweis L. 9. de justificatione c. 4. Siquidem Lu-
therus docuit, gratiam sanctificantem sive justifi-
cantem esse Justitiam Christi, seu omne opus bo-
num à Christo in humana natura pro hominibus
præstitum, atque per fidem homini applicatum, à
qua justitia Dei proin homo est formaliter justus,
diciturque, ita ut nulla qualitas homini intrinsecè
inhæreat, à qua creatura rationalis formaliter justa
sit, denomineturque. Calvinus in Antidoto Con-
cilij Tridentini Sess. 6. c. 8. falsum esse protervè de-
fendit, *ullam justitiæ partem in qualitate sitam
esse, vel in habitu, quæ in nobis resideat*, sive quæ no-
bis intrinsecè inhæreat. Sicque docet hominem di-
ci, fierique justum per extrinsecam solummodo ju-
stitiam Christi ipsi imputatam, ut videtur clariùs
explicare idem Hæresiarcha L. 3. Instit. c. 11. §. 22.
differens: *Fides, non in nobis, sed in Christo esse ju-
stitiam nostram*, & cap. 16. §. 1. *quare ergo fide
justificamur? quia fide apprehendimus Christi ju-
stitiam, qua una Deo reconciliamur*. Habendum
igitur pro certo, Lutheranos & Calvinistas docere,
sentire, ac conspirare in hoc, hominem non esse,
neque dici justum, sanctum, atque gratum Deo per
qualitatem quandam intrinsecè inhærentem animæ,
sed solùm imputativè. Legatur amplius Gerhardus
ex Lutheranis L. 2. Augustanæ Confessionis P. 3. Ex
Calvinistis Amesius Tom. 4. L. 6. per totum. Num
verò Quesnellus id ipsum docuerit, senserit, con-

spiraveritque cum Lutheranis, ac Calvinistis, deducendum, probandumque.

114. *Hypoth. 2.da.* Est fatendum, omne donum supernaturale, omnemque gratiam per merita Christi à Patre luminum nobis conferri, donarive; at donum omne supernaturale, omnemque gratiam non nisi recipi in propria persona Christi resuscitati, cui nos uniti sumus, à veritate catholica alienum est: nam Christo Jesu resuscitato nos duntaxat moraliter uniri, nemini dubium esse potest; adeoque gratia in sola Persona Christi recepta nobis haud aliter competere potest, nisi per moralem imputationem; sicque Auctore Quesnello gratia justificans nobis intrinseca non est, justitia nostra haud est justitia inhærens. Deducitur amplius Quesnelli sensus ex illo, quod habet 1. Corinth. 2. v. 21. *Gratia Christiana est, quæ sanctificat peccatorem in Persona, & corpore Jesu Christi & per dependentiam ab ipso tanquam à Capite*; ex his quoque verbis habetur, Quesnellum de gratia sanctificante, ac justificante esse intelligendum, ut ulterius desumere est ex Propositione 37. quæ sonat: *Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata; gratia Christiana nos sanctificando in Jesu Christo, est omnipotens & digna filio Dei.* Sola equidem gratia habitualis nos sanctificat, redditq; dignos amicitiam Dei. Sinè cùm dicit: *nos sanctificando in Jesu Christo*: evidenter innuit, gratiam Christi non in nobismetipsis nos sanctificare, sed nos reddi amicos Dei nuda meritorum Christi impu-

§. 1. Declaratur, & rejicitur sensus Proposit. 167
imputatione : Ita sentit Quesnellus de gratia Christi
sanctificante, sentiendo cum Lutheranis, & Cal-
vinistis conspirat, conspirando omnem gratiam no-
bis inhærentem excludit. Neque aliud de actuali
gratia docere videtur Quesnellus ; si enim ex illo
sciscitemur, quid ea sit ? accipimus in responsis
Proposit. 19. *Dei gratia (actualis) nihil aliud est,*
quàm ejus omnipotens voluntas. Et Proposit. 11.
Gratia non aliud est, quàm voluntas omnipotentis
Dei : Sed quem latet, voluntatem Dei nobis in-
trinsecè non inhære : ergo nec gratia actualis, cùm
nil aliud sit, quàm voluntas Dei teste Quesnello,
nobis intrinsecè inhærens est.

115. Hypoth. 3.tia. Dedimus Proposit. 6. n. 98.
ad mentem Jansenij, differentiam, quæ gratiam
Adamiticam inter, & Christianam versatur. Duxi-
mus hîc esse necessarium, ejusdem gratiæ ad sensum
Scholæ subtilis assignare discrimen. Et verò, si lo-
quamur de gratia actuali, nulla est differentia essen-
tialis gratiæ in statu naturæ integræ, à gratia in sta-
tu naturæ lapsæ concessa, quia utraque dat homini
posse completum, atque perfectum in ordine ad
opera supernaturalia : unde, si quæ sit differentia,
non nisi accidentalis esse potest, quatenus gratia in
statu naturæ lapsæ nobis concessa est fortior, & po-
tentior illâ, quæ in statu innocentiae Angelis, &
primis Parentibus data est ; & certè hoc congrue-
bat, nam cùm in natura integra esset æquilibrium
voluntatis perfectissimum, seu plenissima indiffe-
rentia ad utrumlibet oppositorum, parsque infe-

rior per omnia subijceretur superiori, ut docetur *de iustitia originali*; in homine lapsa autem liberum arbitrium cum sit depravatum, sauciatum, viribus attenuatum, sitque importuna carnis rebellio contra Spiritum, indigebat homo lapsus fortiori, ac potentiori auxilio, quam homo integer, & sanus, ne in pugna tam periculosa succumberet victus. Inde est, quod à Theologis gratia status innocentiae vocetur *sana*, sive *sanitatis*, quia concessa erat homini integro, sano, & ab omni peccato immuni. Gratia statûs naturæ lapsæ appelletur *sanans*, & *medicinalis*, quia datur homini per peccatum originale sauciato, ut illum sanet, medeatûrque. Manet itaque verum contra Jansenistas, gratias actuales tam statûs innocentiae, quam status naturæ lapsæ entitativè invicem non differre, sed tantum accidentaliter, & juxta diversitatem appellationum, ac connotatorum. Quod ipsum de gratia habituali censendum est; hæc enim in quocunque statu est ea supernaturalis forma, qua creatori Deo amicaliter jungimur, in filios Dei adoptamur, & Jus consequimur ad æternam felicitatem.

116. *Thesis unica*. In statu naturæ lapsæ tam gratia habitualis & sanctificans, quam gratia actualis, est physicè, ac intrinsecè inhærens animæ. *Prima pars* contra Quesnellum clarè docetur à Doctore subtili, qui 2. dist. 26. q. un. per totam disputat de subiecto immediato gratiæ, utrum scilicet immediate recipiatur in anima, vel in potentia volitiva animæ, adeoque Scotus agnovit, gratiam nobis
intrin-

§. I. Declaratur, & reiicitur sensus Proposit. 169
intrinsecè inhærere. Profecto inutiliter is disputat
de subiecto albedinis, qui tenet, albedinem nulli
subiecto inhærere intrinsecè. Unde Doctor loc. cit.
§. Contra istam positionem. ¶. Confirmatur. ait:
*Per Anselmum de corrept. Virg. c. 3. omnis iustitia
& iniustitia est formaliter in voluntate: gratia est
quædam iustitia & rectitudo; ergo gratia est for-
maliter in voluntate*, id est, forma intrinsecè sub-
iectata in voluntate, eamque formaliter denomi-
nans sanctam, & placentem Deo; nequit enim
forma denominare subiectum formaliter tale, nisi
ab eodem subiecto intrinsecè recipiatur. Probatio
primæ partis Theseos desumitur primò ex Apostolo
ad Rom. 5. *Charitas Dei* (id est gratia sanctificans)
*diffusa est in cordibus nostris per Spiritum san-
ctum, qui datus est nobis.* Et 2. ad Corinth. 9. *Au-
gebit incrementa frugum iustitiæ vestræ*: ex qui-
bus sacræ litteræ verbis formo talem discursum:
quod est in nobis diffusum, est nobis intrinsecum;
quod in nobis recipit augmentum, est nobis intrin-
secum: sed iustitia Dei sive Christi Domini, qua
Deus sive Christus est iustus, non est diffusa in cor-
dibus nostris, non recipit augmentum: ergo iusti-
tia nostra, quâ formaliter iusti sumus, est forma in-
trinseca nobis inhærens. Verba Tridentini huc fa-
cientia allegavimus Proposit. 5. n. 88. & ibi omissa
subjungimus, quæ sic habent: *Id tamen in hac im-
pij justificatione fit, dum per Spiritum sanctum,
Charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui
iustificantur, atque ipsis inhæret*: ergo gratia Chri-

sti justificans & sanctificans hominem non solum recipitur in Persona Christi, ut vult Quesnellus, sed etiam in Persona justificati, atque adeo non est justitia, & sanctitas Christi, sed justitia & sanctitas intrinseca justificato. Desumitur *secundo* ex ratione. Quod est à parte rei & intrinsecè distinctivum ab alio, necessariò debet esse in illo intrinsecum & existens; siquidem nequit principium esse distinctivum unius ab alio, quin in illo subjecto existat, quod distinguit: sed gratia sanctificans à parte rei distinguit justum à peccatore, sanctum ab impio, & filium dilectionis Dei à filio iræ: ergo. Min. Prob. Justus non potest distingui à peccatore, sanctus ab impio, & filius dilectionis Dei à filio iræ, nisi per id, quod expellit peccatum, tollit impietatem, & à Deo iram aufert, mutatque in dilectionem supernaturalem: sed gratia Dei habitualis expellit peccatum, tollit impietatem, & à Deo iram aufert, mutatque in dilectionem supernaturalem: ergo. Sequela maj. patet: Min. Prob. ex illo 1. Joan. 3. *Videte, qualem charitatem* (gratiam habitualement) *dedit nobis Pater, ut filij Dei nominemur, & simus*; ubi advertendum, Evangelistam non solum dixisse *nominemur*, ne scilicet videretur significare nos esse filios Dei per extrinsecam duntaxat acceptionem, sed ulterius addidit, *& simus*, ut videlicet intrinsecam constitutionem per gratiam nobis inhaerentem explicaret: sed intrinsecè constitui filium Dei per gratiam habitualement, est esse immunem à peccato mortali, ab omni impie-

§. 1. Declaratur, & reiicitur sensus Proposit. 172
impietate, ab ira Dei, & esse dignum amore supernaturali Dei: ergo.

117. *Secunda pars Theseos* æquè à Scoto traditur 2. dist. 26. q. un. §. *In secundo argumento ad oppositum*, dum ait: *gratia cooperans est* (subjectivè, adeoque intrinseca) *in potentia voluntatis: gratia autem operans & cooperans est eadem, adeoque est in eadem potentia voluntatis*: sed gratia operans & cooperans juxta omnium sententiam sunt Divina auxilia actualia: ergo gratiæ actuales sunt nobis intrinsecè inhærentes. Prob. ratione. Certum est ex dictis Proposit. §. antequam per gratiam habitualement justificatur peccator, dispositivum habere actum supernaturalem: sed non posset peccator dispositivum habere actum supernaturalem, si gratia actualis non esset intrinsecè inhærens animæ: ergo. Prob. min. omnis actus supernaturalis exigit procedere à principio supernaturali intrinseco: sed si gratia actualis non esset intrinsecè inhærens animæ, actus supernaturalis non exigeret procedere à principio supernaturali intrinseco: ergo. Maj. pater: nam licet Deus possit extraordinariè, & speciali concursu assistere potentijs naturalibus ad producendos actus supernaturales, nihilominus connaturalis modus operandi potentiæ creatæ exigit, ut per principium intrinsecum reddatur proximè potens ad actum supernaturalem eliciendum, atque adeò omnis actus supernaturalis exigit procedere à principio supernaturali intrinseco. *Confirmatur.* Haud aliter actus dispositivus supernaturalis

ralis

ialis ad gratiam justificantem postulat procedere à principio supernaturali, quàm exigit procedere actus visionis beatificæ à principio supernaturali: sed actus visionis beatificæ exigit procedere à principio supernaturali intrinseco, id est, lumine gloriæ intrinsecè elevante intellectum, eúmque proximè potentem constituyente: ergo etiam actus dispositivus supernaturalis postulat procedere à principio supernaturali intrinseco, quale est gratia actualis, subindéque hæc intrinsecè inhæret animæ.

118. *Antith. 1. ma.* Apost. 1. ad Corinth. 1. loquens de Christo Domino profert hæc: *Qui factus est nobis à Deo sapientia, & justitia & redemptio*; cui consonat illud Jerem. 23. *Et hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus justitia nostra*, ut legunt Hebræi: ergo justificatio nostra fit per extrinsecam applicationem justitiæ Christi. Huc facit id, quod pronuntiat de Persona Christi Domini Petrus Apostolus Act. 13. *Per hunc annuntiatur vobis remissio peccatorum, & omnibus, à quibus non potuistis in lege Moysis justificari.* R. Omnes auctoritates citatas exponi posse in sensu causali, non autem in sensu formali, adeo, ut sensus sit, quòd Christus Dominus fit justitia nostra, quatenus causat in nobis justitiam, & sanctitatem, sive prout nobis meritus est justitiam, & sanctitatem. Colligitur hæc responsio ex contextu. Dicitur Christus *nostra Sapientia*, quatenus est causa meritoria nostræ Sapientiæ; non autem sumus formaliter sapientes sapientiâ Christi, sicut nec vivi-

mus

§. I. Declaratur, & reiicitur sensus Proposit. 173
mus formaliter vitâ Christi, tametsi Christus de se-
metipso Joan. 19. *Ego sum vita*. De cætero in textu
cit. Act. 13. Particula *ly Per* solùm denotat, & innuit
causam efficientem, & non formalem, ut dicitur
Prov. 8. *Per me reges regnant*. Et Joan. 1. *Omnia*
per ipsum facta sunt. Addidi notanter suprâ, *ut*
legunt Hebræi; his enim consuetum est, nomen
effectûs tribuere causæ; ut rursus ex Apostolo ad
Philipp. 4. claret, dum appellat fideles gaudium
suum, non quidem in eo sensu, quòd fideles sint
ratio, & causa formalis gaudij sui, sed causa, & ra-
tio effectiva sui gaudij.

119. *Antith. 2.da*. Rom. 5. legitur: *Sicuti*
enim per unius hominis inobedientiam peccatores
constituti sunt multi, ita & per unius obedientiam
justi constituentur multi. Ex his verbis hoc con-
struitur argumentum: Id, per quod aliquis justus
constituitur, est ejus forma justificans: sed obe-
dientia Christi est id, per quod homines consti-
tuuntur justi: ergo. Huc faciunt vera S. Leonis Pa-
pæ Epist. 70. Scribentis ad Juvenalem hæc: *Ideo*
Christum omnium recepisse causam, ut sicut per
unius reatum omnes facti fuissent peccatores, ita
per unius innocentiam omnes fierent innocentes:
ergo. &. Dist. maj. Id, per quod formaliter aliquis
justus constituitur, est ejus forma justificans. con.
maj. id, per quod causaliter aliquis justus constitui-
tur, est ejus forma justificans neg. maj. & dist. min.
Sed obedientia Christi est id, per quod causaliter
homines constituuntur justi con. min. per quod
homi-

homines formaliter constituuntur justi neg. min. Igitur, ut dictum, obedientia, & merita Christi tantum causaliter sive effectivè in genere morali nos homines constituunt justos, non autem formaliter, quasi forent ea forma, qua denominaremur, & essemus formaliter justi. Imò allegatus textus Apostoli non tam nobis obesse, quàm prodesse dignoscitur; etenim sicuti peccatum Adami non imputatur nobis solum extrinsecè, ita, ut solum sit receptum in Persona Adami, sed reipsa intrinsecè inest unicuique nostrum; ita quoque gratia Christi non tantum imputatur nobis, ac in sola Christi Persona recipitur, sed intrinsecè inhæret: aliàs admittere deberemus efficacius esse peccatum Adami, quàm gratiam Christi, etenim peccatum Adæ non tantum imputativè, & extrinsecè eliminat justitiam, sed intrinsecè impedit, atque tollit. At verò gratia Christi, si Auctore Quesnello duntaxat reciperetur in persona Christi, solummodò imputativè, & extrinsecè tolleretur, sive potius absconderetur peccatum. Deinde, si justitia Christi nostra justitia formaliter sit, non video, quomodo objectum Divini amoris esse possumus; nam Christus, dum peccata nostra in se suscepit, non erat objectum odij Dei juxta illud Matth. 3. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*: sanè non ex alia ratione, nisi quia peccata aliena erant, & non propria; igitur si justitia in sola Persona Christi recipitur, ipsique soli propria est, nos homines coram Deo justi comparere non poterimus, cum non propria, sed alie-

ma extrinsecè nobis imputata iustitia nos justos reddat. Cæterùm S. Papa Leo aliud non voluit per allegata verba, quàm causaliter per Christum nos factos fuisse innocentes, utpote Illius sanguine mundatos, & gratiâ renovatos.

120. *Antith. 3.ia.* Quando Adami peccatum, tametsi posteris extrinsecum, potest illos reddere moraliter intrinsecè peccatores, & abominabiles coram Deo, tunc etiam iustitia Christi potuit moraliter intrinsecè facere justos, & acceptos coram Deo: sed Adami peccatum, tametsi posteris extrinsecum, potest illos reddere moraliter intrinsecè peccatores, & abominabiles coram Deo: ergo etiam iustitia Christi poterit moraliter intrinsecè facere justos, & acceptos coram Deo. Sequela maj. patet, eò, quòd Christus non minùs sit Caput quoddam morale generis humani, quàm fuerit Adam. & 1. Neg. supposit. maj. Siquidem videtur supponere argumentum, quòd Adæ peccatum sit quid extrinsecum posteris, quod falsum est quoad esse morale; nam quantumvis quoad actum physicum soli Adæ fuerit quid intrinsecum, quoad reatum tamen & moraliter constituit intrinsecè reos, & maculatos omnes ex Adamo descendentes per veram generationem, perinde, ac si illi omnes, sicut iste actum peccaminosum commisissent; quia omnes, & singuli in Adam erant unus homo per unitatem, & continentiam moralem; & ideo peccatum Adæ fit verè peccatum eorum in ipso momento reali conceptionis suæ: Unde sicuti peccatum

tum originale in posteris est quid intrinsecum, ita oportet, & decet, ut gratia hujus peccati destructiva intrinsecè inhæreat animæ. R. 2. Neg. sequel. maj. disparitas est hæc, quia ut actus peccaminosus in Persona Adami receptus posteros inficere potuerit, nihil aliud requirebatur, nisi ut peccatum Adæ quoad reatum, & esse morale per naturalem viam generationis humanæ in posteros transfusum existeret, sicque dum Adam erat caput morale quod reatum culpæ, benè potuit in nos posteros istum moralem influere effectum, à quo intrinsecè nos denominemur peccatores. At verò Christus, cum tantum sit caput morale, & causa meritoria quoad gratiam, quæ est quid physicum, efficere id non potuit, ut Ipsius justitia in se recepta sit formaliter nostra justitia, hæc enim, ut dictum, est quid physicum.

121. *Antith. 4.ª.* Ex eo gratia justificans est intrinsecè inhærens animæ, quia Deus non diligit creaturam amore supernaturali, nisi creatura habeat aliquid, quod sit dignum tali amore, id est, gratiam habitualement tanquam formam intrinsecam realem: sed potest esse amor Dei supernaturalis, quin creatura habeat aliquid intrinsecum, quod sit dignum tali amore: ergo. Prob. min. Prædestinatio est actus Divini amoris: sed iste actus Divini amoris in prædestinato nullam præsupponit formam intrinsecam dignam tali amore: ergo potest esse amor Dei supernaturalis, quin creatura habeat aliquid intrinsecum, quod sit dignum tali amore.

Min.

§. I. *Declaratur, & reiicitur sensus Proposit.* 177

Min. patet, tum quia subinde contingit, prædestinatos esse in statu peccati mortalis : tum quia prædestinatio est ab æterno, & prædestinatus in tempore solum valet recipere formam aliquam intrinsecam. R. Neg. min. & ejus Prob. min. Teneo illam sententiam è visceribus Divinæ Misericordiæ prodeuntem, quæ docet, prædestinationem esse factam ad gloriam ex prævisis meritis ; inde necessario supponit in creatura ad gloriam prædestinata gratiam habitualement ; nam sicuti actus meritorius non potest haberi sine gratia sanctificante, ita prædestinatio non contingit sine meritis præcedentibus, proindeque, si merita supponunt gratiam, prædestinatio à fortiori exigit terminari ad creaturam gratia habituali donatam. Ad Prob. *primam* dico, fateorque, non rarò prædestinatos ingemiscere sub iugo peccatorum ; Neg. tamen, actum voluntatis Divinæ efficaciter prædestinantis terminari ad creaturam pro illo tempore, quo in peccato existit, sed potiùs terminari ad ea tempora, quæ meritorie & agit, & finaliter in gratia creatura obit, clauditq; vitam. Ad Prob. *secundam* facilis est responsio, si concedatur, prædestinationem esse quidem ab æterno, sed non pro æterno ; decrevit ab æterno infinita Misericordia Dei prævisis meritis, & intentionaliter existentibus in scientia Dei hominem ad æternam elevare gloriam, sed non nisi dependenter à meritis, ita ut ea, quæ priùs ab æterno in mente Divina extiterant, in tempore physicè homo operetur, in iisque finaliter perseveret.

122. *Antith. 5. ta.* Id nequit esse inhærens ani-
 mæ intrinsecè, quod est quid increatum, ut de se
 patet; nam ex hoc argumento contra Quesnellum
 quoque discurremus, gratiam actualem haud posse
 esse voluntatem, aut operationem Dei, cum sit illa
 quid creatum, hæc autem increata: atqui gratia
 habitualis est quid increatum: ergo. Prob. min.
 omne, quidquid in rerum natura invenire est, in-
 telligi, dicique potest non bonum: sed gratia ha-
 bitualis seu hominem gratum faciens non potest in-
 telligi, dicique non bona; siquidem expressa S.
 August. L. 15. de Trinit. c. 18. verba sonant: *Nul-
 lum bonum fieri gratiâ excellentius*: ergo. R. Neg.
 min. ad cujus Prob. dist. min. Gratia habitualis non
 potest intelligi, dicique non bona comparative &
 respectivè loquendo con. min. absolutè & simpli-
 citer loquendo neg. min. Igitur, si velimus gratiam
 habitualement spectare in ordine ad alia dona saltem
 naturalia, quàm verissimum est, non posse intelli-
 gi, non posse dici non bonam; verum enimvero
 dona naturalia, tametsi bona quædam sint, & à
 munifica Dei manu profluant, creaturam rationa-
 lem tamen non nisi in ordine naturali perficiunt;
 sicque in alio ordine supernaturali absolutè bona
 non sunt. At verò gratia habitualis tam in ordine
 naturali, quàm in ordine supernaturali omnem spi-
 rat bonitatem: in ordine naturali quidem, cum na-
 turam non destruat, sed perficiat, sitque perfectiva
 naturæ. In ordine supernaturali autem, cum creatu-
 ram intra limites puræ naturæ subsistentem ad sub-
 limiora

limiora evehat, faciátque participem Divinæ naturæ ; indéque hoc in sensu benè dixit S. Augustinus, *Nullum bonum fieri gratiâ excellentius.* Nihilominus, absolutè & simpliciter loquendo, gratia habitualis potest dici non bona, in eo scilicet sensu, in quo solus Deus est bonus, & omnis creatura est subiecta corruptibilitati, & defectibilitati : licet enim gratia sit spiritualis, & supernaturalis, adhuc tamen per peccatum mortale demeritoriè destrui, annihilarique potest.

PROPOSITIO VIII.

ORD. XXXIX.

Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum ; est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

§. I.

Premittuntur Hypotheses, & defenduntur Theses.

123. **H**ypoth. 1.ª. Si dixerò, hanc Propositionem Quesnellianam cum prima symbolizare plurimum, non opinor, me errare in totum. Id singulare huic propositioni

ni videtur esse, quòd solius Pelagianismi, & sectæ
 eidem similis inimica sit, & amica omnium alio-
 rum errorum, quos docuit Lutherus, quos eru-
 stavit Calvinus, quos proposuit Michaël Bajus,
 quos tenuit Jansenius. Nemini debet esse dubium,
 quin Quesnellus sanctissimè execretur Pelagianos,
 exosamque habeat eorum doctrinam. Docuere ij,
 hominem non solùm per solas naturæ vires rectè,
 & laudabiliter agere posse, sed etiam operari salu-
 tariter. Quesnellus verò eò suas exercit vires, & vi-
 rus, quò persuadeat, & incautas inficiat animas,
 sine gratia nil rectè fieri, nil laudabiliter agi, ope-
 rari nonnisi peccatum. Inde jam incipit Lutherum
 sequi, cujus sententiam Leo X. Pontifex Maximus
 damnavit ita sonantem: *quidquid homo agit (sine
 gratia) peccat.* Quesnellus à Calvino non deviat,
 qui docuit in antid. Concil. Trident. Sess. 6. Can. 5.
 & alijs in locis, Adami posteros fatali quadam ne-
 cessitate ad peccandum trahi, adigi, ducique. Ques-
 nellus Bajus est; hic enim Proposit. 28. hæc dam-
 nata tradit verba: *Liberum arbitrium sine gratia,
 & Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet.* 29.
*Pelagianus est error dicere, quòd liberum arbi-
 trium valet ad ultum peccatum vitandum.* & 60.
*Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis
 liberi arbitrij bonus, sive non malus; & gratia
 Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.* Haud
 tento discipulum suo eripere Magistro. Quesnellus
 Jansenius est; præfixit hic. L. 3. de statu naturæ la-
 psa c. 9. hunc titulum: *Petij* (peccato Protopa-
 renum)

rentum) non solum libertas ad agendum bonum, sed etiam abstinendi à peccato. Et L. 1. Tom. 3. cap. 4. Libertas ad faciendum bonum, & abstinendi à peccato interijt, & loco libertatis peccandi necessitas consecuta est. Doctrinam Quesnellianam hos omnes tenere & amplecti errores, mox sum daturus.

124. Hypoth. 2. da. Docet Lutherus, absque divinæ gratiæ adjutorio in omnibus suis operibus peccare hominem: sed hoc ipsum docet Quesnellus Proposit. 42. quæ habet: *Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium fidei; sine hoc nihil, nisi impuritas, nihil nisi indignitas; nam ex ista propositione manifestum est (utor verbis Anonymi Epistolaris mihi fol. 135.) non posse Quesnellum ita loqui, quin ponat hominem in omni opere suo peccare, quotiescunque non agit ex impulsu gratiæ. Defendit Calvinus, hominem necessariò peccare, atque sic tolli liberum hominis arbitrium ad peccandum, vel non peccandum: sed hoc ipsum defendit Quesnellus Proposit. 38. quæ sonat: *Peccator non est liber, nisi ad malum sine gratia liberatoris; nam hominem non esse liberum nisi ad malum, quid est dicere aliud, quàm hominem non esse liberum ad peccandum, & non peccandum, adeoque necessariò peccare? Michaël Bajus propugnat, non posse admitti sine gratia, & Dei adjutorio usum liberi arbitrij bonum, sive non malum: atqui hoc ipsum propugnat Quesnellus Proposit. 40. quæ tenet: *Sine gratia***

nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem. Igitur si usus nostri arbitrij, quô amamus Parentes, est ad nostram condemnationem, usus alius bonus amplius esse non potest. Quid enim magis naturale, quàm amare Parentes? Jansenius tradit, perijsse libertatem abstinendi à malo seclusâ gratiâ Dei; atqui hoc ipsum tradit Quesnellus, dum in allegata propositione ait: *Est capax (voluntas) omnis mali, & incapax ad omne bonum*, quale bonum quoque est abstinere à malo. Suminariè ut loquar, duos potissimùm errores à Quesnello in præfixa propositione doceri ac tradi; *primus* est, quòd homo nullam habeat libertatem se continendi à peccato, sed necessariò necessitate antecedente pronus labatur in peccata, si gratiâ Dei non fulciatur. *Secundus* est, quòd omnia mortalium opera sint peccata, sicque circumscriptâ divinâ gratiâ creatura rationalis nullum opus bonum morale ordinis naturalis efficere possit.

125. *Hypoth. 3.tia.* Juxta Scotum 2. dist. 7. q. un. §. *ad solutionem.* Actus voluntatis liber, qui de se laudabilis est, & primam meretur laudem, quoad triplicem bonitatem considerari potest, videlicet secundùm naturalem, moralem, & gratuitam. Bonitas *naturalis* actûs liberi consistit in integritate eorum, quæ requiruntur ad esse naturale, sive esse physicum ipsiusmet actûs. De actu bono bonitate naturali nulla est hîc difficultas; indubitatum enim est, quòd homo lapsus, imò & ipse dæmon, producat actus, qui bonitate naturali præ-

diti

dicti sunt, cum omnis actus, tametsi peccaminosus, in suo esse physico aliquam bonitatem naturalem importet. Bonitas *moralis* actus voluntatis dicit integram eorum omnium convenientiam, quæ recta ratio dictat debere convenire tali actui, sive: omnis ille actus, qui est conformiter elicited ad aliquam regulam morum, est moraliter bonus, taliterque denominatur. Et de hoc actu bono contra Quesnellum agitur lis, utrum scilicet ad hoc, ut homo possit producere aliquod opus bonum morale, indigeat auxilio divinæ gratiæ? Porro opus naturale honestum, & moraliter bonum est in duplici differentia. Quoddam enim habet annexam difficultatem, v. g. *gravem contumeliam inimico condonare, Deum urgente gravi tentatione amare, &c.* Aliud est facillimum, ad quod homo naturali pondere fertur v. g. *debitam observantiam exhibere parentibus, gratias agere amico, amantem redamare, &c.* Quæ, & alia similia, eatenus dicuntur facillima, quatenus malum eis oppositum est longè difficilius, eò, quòd adversetur dictamini rationis. Bonitas *gratuita* actus voluntatis consistit præcisè in hoc, quòd talis actus sit Deo acceptus in ordine ad supernaturale præmium aut gratiæ, aut gloriæ. Neque de bonitate ista ambigunt Catholici, quin ad actum gratuito, & meritoriè bonum requiratur auxilium divinum.

126. *Thesis 1. ma.* Peccator est liber tam ad bonum, quàm ad malum, adeoque omnia opera peccatoris non sunt peccata. Ita Schola subtilis post

suum Doctorem quodl. 18. §. *de secundo principali*, statuentem, voluntatem pro omni statu esse liberam. Dictum est autem *tam ad bonum, quam ad malum*, ut præcludatur via Jansenistis dicentibus, peccatorem esse liberum libertate specifica, id est, ad ponendum hoc, vel illud in specie peccatum, non autem esse liberum libertate generica, hoc est, ad declinandum quodcumque genus peccati; Enimverò dum à Catholicis adstruitur, peccatorem esse liberum ad bonum, per hoc ipsum docetur, peccatorem non necessario committere peccatum etiam vagè sumptum; nequit enim is benè agere, qui necessitatur ad malè agendum. Jam Thesis probatur primò ex Concil. Trident. Sess. 6. Can. 7. inquit: *Si quis dixerit, omnia opera, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione (NB.) facta sint, esse peccatum, anathema sit*: ergo. Idem Concilium libertatem indifferentiæ, tam ad bonum, quam ad malum, asserit cit. Sess. Can. 6. ubi anathemate percutiebat negantes, *esse in potestate hominis vias suas malas facere*; Siquidem definierat Trident. voluntatem, dum peccat, non solum posse peccare, sed etiam habere peccatum in potestate, nimirum esse in potestate peccantis peccare, vel non peccare. Huc facit, quòd S. Augustin. Lib. 1. Retract. c. 13. concludit: *Non itaque falsum est, quod dixi; usque adeò peccatum voluntarium malum est, ut nullò modò sit peccatum, si non sit voluntarium*, sive liberum libertate indifferentiæ.

127. Probatur secundò ratione: Homo in statu
justi-

justificationis est liber tam ad bonum, quàm ad malum: ergo etiam homo in statu peccati mortalis est liber tam ad bonum, quàm ad malum. Ant. clarè desumitur ex Concil. Trident. Sess. sæpè cit. Can. 23. anathematizante illum, qui dixerit, *justificatum amplius peccare non posse*. Conseq. prob. Si homo in statu peccati mortalis non esset liber tam ad bonum, quàm ad malum, tunc homo per peccatum quoad facultatem completam operandi operationes sibi connaturales, & suis viribus naturalibus proportionatas aliquid amisisset: sed per peccatum tam originale, quàm actuale homo quoad completam facultatem operandi operationes sibi connaturales, & suis viribus proportionatas amisit nihil: ergo maj. Patet; Min. prob. tum ex S. Prospero contra Coll. c. 19. inquit: *Natura humana in prima prævaricatione (idem dic de secunda prævaricatione) nec substantiam amisit, nec voluntatem* (id est, liberum arbitrium, ac indifferentiam ad bonum & malum) *sed lumen & decorem virtutum, quibus fraude invidentis exuta est*. Tum ex Doct. subtili in Report. 2. dist. 35. q. un. §. *Concedo, docente, peccatum nil intrinsecum de natura corrupisse: sed indifferentia ad bonum & malum est de ratione intrinseca voluntatis defectibilis: ergo*. Pergit Scotus idipsum probare, five potiùs confirmare ex S. Dionysio de divin. nomin. cap. 3. dicente: *Naturalia in damnatis manent splendidissima: ergo jure fortiori in peccantibus, five peccatum quodcunque committentibus: sub-*

sumo : atqui de ratione naturali constitutiva creaturæ Liberæ est indifferentia ad bonum, & malum : ergo hæc indifferentia remanet in homine peccatō quōcumque commisso ; & per consequens falsum est , quòd voluntas , quam non prævenit gratia , nullas habeat vires, *nisi ad se vulnerandum; quòd sit incapax omnis boni.*

128. Probatur eadem min. tum ratione : Si peccator quoad completam facultatem operandi operationes sibi connaturales , & suis viribus naturalibus proportionatas aliquid amisisset , id deberet provenire ex rebellionē concupiscentiæ : sed ex rebellionē concupiscentiæ nequit provenire , quòd peccator non gaudeat completa facultate operandi operationes sibi connaturales : ergo. Sequela maj. est Jansenistarum cum Calvino , & Luthero sentientium , post peccatum commissum voluntatem hominis non amplius remanere indifferentem , sed peccati, & concupiscentiæ servam , adeò ut propter infirmitatem ex peccato contractam tantarum virium non sit, ut possit seipsam determinare , atque suis dominari actibus , sed necessariò determinari à concupiscentia ad malum. Min. prob. Si rebellio concupiscentiæ abstulisset completam facultatem in homine operandi liberè, ac indifferenter, atque necessariò necessitate antecedente traheret voluntatem ad peccatum , tunc eoipsò homo non peccaret : sed hoc non admittitur à Jansenistis : ergo. Prob. sequel. maj. quod fit , & procedit à causa necessitante ad malum , peccatum non est ; nam ut loqui-

loquitur S. August. Lib. 3. de libero arbitrio c. 18.

Quis enim peccat in eo, quod nullô modô cavere potest? peccatur autem; ergo cavere potest: ergo concupiscentia ad peccatum non urget, nec ad malum necessitat, & consequenter relinquit, & non aufert libero arbitrio completam facultatem operandi operationes sibi connaturales, quæ connaturalitas operationum voluntatis quàm maximè consistit in hoc, quòd hæ exigant produci ab ea ut sub indifferentiâ constituta. Scio Jansenistas respondere, quòd peccata ex concupiscentia necessariò prodeuntia adhuc sint libera, & potuissent cavere, non quidem in se, sed in sua causa, id est, in peccato originali. At sic respondendo non evadunt vim argumenti, sed in novum labuntur errorem, qui proscriptus est ab Alexandro VIII. & sonat: *In statu naturæ lapsæ ad peccatum formale, & demeritum sufficit illa libertas, quâ voluntarium & liberum fuit in causa sua peccato originali, & voluntate Adami peccantis.* Adhæc, etsi concedamus Jansenistis, quòd hoc possit dici de non baptizatis, salvari tamen non potest de ijs, qui lavacro baptismatis mundati sunt, & rebellante concupiscentia in peccatum trahuntur, siquidem ut docet Scotus 4. dist. 4. q. 5. §. *ad tertium principale.* Per baptismum omne expellitur peccatum.

129. *Thesis 2. da.* Potest homo in statu naturæ lapsæ cum solo concursu generali Dei sine speciali auxilio gratiæ efficere aliquod bonum opus morale ordinis naturalis, quod non habet annexam difficulta-

cultatem, si enim hæc intervenerit, gratis admittitur, hominem ad benè operandum egere auxilio Dei. Ita Scotus subtilis Doctor 3. dist. 27. q. un. §. *Igitur istis rationibus docens sequentia: igitur dicitur (ratio naturalis) solum summum bonum esse summè diligendum, & per consequens voluntas hoc potest (diligere) ex puris naturalibus*, id est, absque auxilio divinæ gratiæ juxta dicta Proposit. 5. §. 2. Sed dilectio Dei est aliquod opus bonum morale: ergo potest homo in statu naturæ lapsæ cum solo concursu generali Dei sine speciali auxilio gratiæ aliquod bonum opus morale ordinis naturalis efficere. Et ita antitheticè quoque concludit contra Quæsnellum Recentior doctissimus A. R. P. Christophorus Leopold in Appendice ad Dissertationes Historico - Polemicas. Respondent Jansenistæ Neg. min. sive potius suppositum ejus, quòd dilectio Dei naturalis in Schola Catholica, & Romanæ Ecclesiæ addicta (qualis semper fuit, est, semperque manebit Schola subtilis) admitti possit; enimverò illa distinctio amoris Dei in naturalem & supernaturalem est commentitia, ignota ve sanctis Patribus. Ante Jansenium jam sic discurrebat Michaël Bajus Proposit. 34. *Distinctio illa duplicis amoris naturalis videlicet, quò Deus amatur ut auctor natura, & gratuiti, quò Deus amatur ut beatificator, vana est, commentitia, & ad illudendum sacris litteris, & plurimis veterum testimonijs excogitata.* & 36. *amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia per elationem præ-*

presumptionis humane cum injuria Crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus. Post Jansenium idipsum paralogizare incipit Quesnellus, dum Proposit. 41. hæc habet: Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis, non potest venire nisi à Deo, & sine gratia non producit nisi presumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum, locò affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris. Jam si Quesnellus de cognitione Dei naturali talia sentit, meliora sentiri de dilectione Dei naturali ab eodem sperandum non est. Paulisper inhærendum huic responsioni Jansenisticae, & Quesnellianæ. Hinc in contra

130. *Argumentor. Amor, & dilectio naturalis Dei fundatur in sanctis Patribus, radicem figit in ductu luminis naturalis: ergo non est ignotus sanctis Patribus, non est commentitius. Prob. antiquoad primum membrum. S. Bernardus Meditat. c. 1. ita piè contemplatur: Non propterea ejus Imago est, quia sui meminit mens, sèque intelligit, ac diligit, sed quia potest meminisse, intelligere, ac diligere eum, à quo factus est. S. August. de Serm. Dom. 2. clarè docet, nullam esse animam quantumvis perversam, quæ tamen ullò modò ratiocinari potest, in cujus conscientia non loquatur Deus, quis enim scribit in cordibus hominum naturalem legem, nisi Deus? Idipsum tradunt S. Anselmus Monolog. c. 67. Divus Gregor. Hom. 27. in Evang. Subjungo Angelicum Doctorem, qui plurimùm valet apud Quesnellianos, ut attestantur eorundem*

acta appellationis ad Concilium Generale. Is itaque Doctor 3. dist. 29. q. 1. Dicendum est, quod diligere Deum super omnia, & plusquam seipsum, non solum naturale est Angelo, & homini, sed etiam cuilibet creaturae, secundum quod potest amare, aut sensibilibiter, aut naturaliter. Et in 1. p. q. 60. art. 3. concludit: Ideo amore amicitiae naturaliter Deus ab homine diligitur. Rursus in summa part. 1. q. 60. art. 5. ad 4. universaliter docet, quod Deus secundum quod est universale bonum, à quo dependet omne bonum naturale, diligatur naturali dilectione ab unoquoque. Et q. 62. a. 2. ad primum, dicendum, quod Angelus naturaliter diligit Deum, in quantum est principium naturalis esse. Secundum membrum ostenditur à simili. Ratio lumine supernaturali illustrata ex eo, quod concipiat, Deum auctorem supernaturalem esse finem supernaturalem omnium, dictat Deum auctorem supernaturalem esse diligendum amore supernaturali: sed ratio lumine naturali illustrata concipit, Deum auctorem naturæ esse finem naturalem omnium: ergo dictat Deum auctorem naturæ esse diligendum amore naturali; fanè si absque præsumptione, & vanitate ratio naturalis dictat, Parentes esse honorandos, amicos amore dignos, &c. cur ratio naturalis concipiens, omnia naturalia à Deo auctore naturæ procedere, non dictabit, Deum auctorem naturæ esse honorandum, & diligendum, quin homo alicujus præsumptionis, ac vanitatis argui possit? Redeo ad probationem Theleos; adeoque

131. Probatur *primò* ex sacris litteris, quæ Rom. 8. continent hæc: *Si enim Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum.* Ubi supponit Apostolus, Abraham ante fidem quædam opera exercuisse, quæ tametsi nil laudis, ac gloriæ haberent apud Deum defectu gratiæ, sive quia ex gratia Dei non profluebant, merebantur tamen laudem & gloriam apud homines, eò, quòd essent moraliter bona, ut innuit Collector apud Paciuchellium in Exposit. in Epist. Pauli ad Rom. mihi f. 238. quâ de re noster Lyranus in cit. locum commentatur hæc: Ideò talis justitia non justificavit Abraham, quia acquisita est, & politica, quæ solùm reddit habentem laudabilem apud homines, non apud Deum. Probatur *secundò*, ex Propositione Michaëlis Baij ab Ecclesia Romana proscripta, quæ Ordine 28. ita sonat: *Liberum arbitrium sine gratia, & adjutorio Dei nonnisi ad peccandum valet.* Unde sic argumentor: damnatur, & reijcitur ab Ecclesia, quòd liberum arbitrium sine gratia, & Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valeat: sed qui defendit, esse necessarium speciale auxilium ad eliciendum quodlibet opus morale ordinis naturalis, tenetur fateri, quòd homo sine gratia nil valeat, quàm peccare: ergo nè incidatur in damnationem Pontificiam censendum, quòd homo in statu naturæ lapsæ cum solo concursu generali Dei absque speciali auxilio gratiæ possit efficere aliquod opus bonum morale ordinis naturalis. Min. constat; quia sublata productione operis boni morali-

lis ordinis naturalis præcisè nil remanet libero arbitrio, nisi sola facultas ad peccandum. Neque opinor, satis tutò sustineri posse, dictam propositionem solummodò esse intelligendam in sensu damnationis de gratia habituali, non autem de gratia auxiliatrice. Enimverò Dei adjutorium vocatur auxiliatrix gratia; & licèt absolutè falsum non sit, quandòque per adjutorium Dei denotari, & significari gratiam sanctificantem, in præsentì propositione tamen id verum esse non potest, cùm utrumque ponatur, gratia scilicet, & Dei adjutorium, ita ut per *ly sine gratia* intelligatur gratia sanctificans, & per *ly Dei adjutorio* denotetur gratia auxilians.

132. Probatur tertio, ex S. August. Lib. de Spirit. & litt. c. 27. de impijs Deum verum ignorantibus, omnique gratia privatis loquente sic: *Quædam facta vel legimus, vel novimus, vel audivimus, quæ secundum justitiæ regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam meritò, rectèque laudamus.* Et nè quis dicat, S. Patrem duntaxat sensisse, ea opera esse bona ex officio, non autem ex fine; adduco Divum Aurelium ulteriùs in fine differentem: *quamquàm si discutiantur, quo fine fiant, vix inveniuntur, quæ justitiæ debitam laudem, defensionemve mereantur*: ergo aliqua opera dantur in peccatoribus, quæ (spectato quoque fine) sunt moraliter bona. Quòd enim *vix* invenitur, reverà invenitur, & datur: enimverò si in sacra Scriptura 1. Petri 4. dicente: *justus vix salvabitur*: particula

enla *vix* non ita pressè sumatur, quin adhuc salventur plurimi, licet pauci in comparatione damnatorum; ita quoque eadem particula non ita strictè accipienda est ab Adversarijs in textu S. Augustini, quin plurimi peccatorum quorumcunque actus sint moraliter boni, & laude humana digni, tametsi rari in comparatione actuum ex fine, ut puta superbiæ, avaritiæ, vanæ gloriæ, &c. peccaminosorum. Probatur *4to ratione*: quotiescunque habentur omnia principia, & requisita ad effectum aliquem ponendum, tunc potest haberi effectus: sed peccator quicumque habet omnia principia, & requisita cum solo concursu Generali Dei sine speciali auxilio gratiæ ad honestè, & moraliter benè agendum: ergo. Maj. patet, quia quando habentur omnia requisita, & potentia non est impedita in ordine ad aliquem effectum, tunc poni potest talis effectus, quia nihil obstat, quò minùs poni possit. Min. Probatur. In homine peccatore adest cognitio boni honesti, libertas arbitrij, & in aliquibus operibus honestis, ac moraliter bonis etiam summa facilitas in ordine ad illa exercenda; quæ enim difficultas in homine non avaro indigentibus succurrere, solvere debita, alienum reddere? in Filio honorare Parentes? in Parentibus filios amare? in Studioso animi relaxandi gratiâ ambulare? sed hæc omnia sunt principia requisita ad honestam, & moraliter bonam operationem: ergo. Accedit; quia sequeretur, naturam rationalem esse magis imperfectam, omnî aliâ naturâ creatâ, si ex proprijs

prijs viribus non posset efficere ullum opus bonum morale ordinis naturalis: sed consequens non potest admitti: ergo. Prob. seq. maj. omnis alia creatura ex suis viribus naturalibus cum solo auxilio generali Dei potest efficere bonum opus sibi proportionatum: ergo.

§. II.

Diluuntur Antitheses.

133. *Antith. 1. ma.* Admittit Quesnellus officia *vitæ civilis* (verba ipsius sunt) *aliásque ejusmodi actiones, quæ independenter à Jesu Christi gratia bonæ sunt in seipsis ex natura sua, & habita ratione finis earum proximi*: Ergo malè reijcitur Quesnellus. R. Neg. conseq. Antiqua enim, & satís nota est fraus similis farinæ hominum, ut nonnulla sibi clam retineant vero similia fundamenta, quæis evadant averfi, quando premuntur adversi. Hac sub vulpina pelle exitum suæ doctrinæ expectant; nam si non deprehendantur errores, impunè serpunt, & hoc ab eis optabatur. Sin autem deprehendantur, tunc celeres, quâ datâ portâ, ruunt ad sua clandestina fundamenta, vociferantes, quòd sibi error imputeretur à sua mente alienus, sicque totum pondus belli convertunt ad rem, de facto ipso videlicet, num de mente ipsorum sit error, qui eis obijcitur. Ita haud aliter procedit Quesnellus, dum inaudiêrat suam doctrinam à Romana Sede esse proscriptam, publicam fecit *Protestationem, & Expostulationem*, quâ niteba-

tur ostendere, damnatos errores à sua mente esse alienos. At frustra: nam asserere voluntatem, quam non prævenit gratia, esse incapacem ad omne bonum, quid est aliud dicere, quàm esse impotentem ad efficiendum quoque opus morale bonum ordinis naturalis? ostendo hoc, dissimulatîs aliîs Quesnellianis Propositionibus, ex Proposit. 38. ubi generaliter, & indefinitè dicitur, *hominem non esse liberum absque gratia Dei, nisi ad malum*; inde benè infero: ergo nomine *mali* non solùm venit id, quod bono supernaturali opponitur, sed etiam id, quod contrariatur honestati naturali; atque adeò, cùm Quesnellus dicat, voluntatem hominis, quam non prævenit gratia, esse incapacem ad omne opus bonum, benè deduco: ergo nomine *operis boni* non solùm intelligitur opus bonum naturale, & conducens ad vitam æternam, sed etiam opus bonum bonitate naturali, & ex objecto honestum. Profectò sic protestando declarat Quesnellus, se illam *contradictionis* viam gradiri, quæ omnibus hæreticis communis est.

134. *Antith. 2. da.* Ex Quesnello. Joan. 8. legitur: *quia omnis, qui facit peccatum, servus est peccati.* Et ibidem v. 36. *si ergo vos filius liberavit, verè liberi estis*: ergo. R. Me gratis fateri, omnem hominem, qui facit peccatum, esse servum peccati, id est, esse reum æternæ damnationis, & magis proclivem ad alia peccata, simúlque habere impotentiam liberandi se à servitute peccati citra gratiam Jesu Christi. Æque verum esse, quòd tunc

peccator sit verè liber, quando ex meritis Passionis, & mortis Christi obtinuit gratias auxiliatrices ad ferriam, perfectamque penitentiam agendam, pariterque gratia sanctificante donatus, & à reatu æternæ damnationis absolutus existit. Per hoc tamen non sequitur, quòd peccator non sit liber ad peccandum, & non peccandum, sive quòd non habeat libertatem abstinendi à peccato, sed quòd necessariò peccet. Verum enimverò alia est libertas abstinendi à peccato, & alia est libertas à servitute peccati. Una ab alia separabilis est. Datur in amentibus in gratia constitutis libertas à servitute peccati, sed non potestas libera abstinendi à peccato. Similiter servitus peccati diversa est à necessitate peccandi; nam peccator, dum incipit se disponere ad justificationis gratiam, est adhuc peccati servus, dici tamen non potest, quòd sit constitutus in necessitate peccandi, cum absque peccato actus ad gratiam dispositivi ponantur.

135. *Antich. 3. 11a.* S. August. L. 2. contra duas Epist. Pelag. c. 5. ait: *Peccato Ade liberum arbitrium de hominum natura periisse non dicimus, sed ad peccandum valere in hominibus subditis diabolo, ad benè autem, pièque vivendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratiâ fuerit liberata, & ad omne bonum adjuta:* ergo sine gratia Dei peccator non nisi ad peccandum valet, atque adeò non est liber ad peccandum, & non peccandum. Similiter loquitur L. de Spirit. & litt. cap. 3. *Negus liberum arbitrium quicquam, nisi ad pec-*
candum

eandum valet; sed hoc ipsum sentit Quesnellus: ergo. R. S. Doctorem loqui de benè & piè vivendo in ordine ad salutem æternam, quod utique voluntas peccatoris præstare non potest, nisi fuerit Dei gratiâ liberata, & ad omne bonum supernaturale adjuta; nullum enim opus hominis ad salutem æternam proficuum est, quod ex impulsu gratiæ non procedit. Hujus mentis esse Augustinum ex eo deducitur, quia disputabat contra Pelagianos asserentes, posse hominem solis liberi arbitrij viribus salutem consequi; inde S. Pater totus in eo erat, ut ostenderet, voluntatem hominis in statu naturæ lapsæ absque auxilio gratiæ nil posse ad vitam æternam obtinendam, proindèque omnia opera ab hominibus in statu peccati elicitæ esse mala, non in se, sed negativè duntaxat, quatenus scilicet sine gratia nullum habeat valorem in ordine ad assecutionem felicitatis æternæ. Is enim erat mos omnium Sanctorum Patrum Hæreticos impugnantium, quòd propenderint ad extremum oppositum, ita ut Hæreticos ad medium veritatis perducerent. Igitur cùm Pelagianorum extremum esset: *opera naturalia conducere ad vitam æternam*. S. Augustinus opposuit alterū extremū: *opera naturalia mala esse ad vitam æternam*, id est, nullius valoris. Constat inde ex hoc textu, non asseruisse S. Patrē, voluntatem absque gratia Dei non nisi ad peccandum valere, sed tantūm dixisse, *ad peccandum valere*, quod ut verum fatetur omnis, cùm liberum arbitrium, stante quoque divinâ gratiâ Liberatoris, ad peccan-

dum valeat, possitque peccare. Ut verò alia S. Augustini loca, quibûs contra nos utuntur Jansenistæ, & Quesnelliani, intelligi, atque concordari possint, est sciendum, S. Patrem dupliciter usurpâsse liberum arbitrium. *Primò* pro naturali facultate eligendi utrumlibet positis omnibûs requisitis. *Secundò* pro eadem facultate ut instructa, & circumvallata iisdem omnibûs requisitis, quæ inter est gratia Dei. Quando Hipponensis Episcopus agebat contra Manichæos liberum arbitrium negantes, prout hoc importat naturalem facultatem, semper sustinuit, acriterque propugnavit, dari in homine, lapso etiam, liberum arbitrium. Quando verò disputabat contra Pelagianos asserentes, vires naturales arbitrij adeò esse potentes, & expeditas, ut possit liberum arbitrium sine ullo auxilio divinæ gratiæ salutariter agere, negavit in hoc sensu, dari in homine post peccatum liberum arbitrium. Quod attinet secundum textum S. Augustini, cui, & alijs similibus, fidunt plurimùm Bajani, Jansenistæ, & Quesnelliani, dico, non omnes formulas verborum, non omnes loquendi modos, quos apud eximios viros, & Spiritûs sancti Ministros reperimus, personis privatis absolutè, indefinitè, & generaliter licere; quod ipsum in quotidianis nostris colloquijs experimur ob diversitatem circumstantiarum; verba puerorum indigna sunt viris: acta masculorum non decent fæminas: facta Principum non conceduntur rusticis. Et sanè, quæ in unis, & aliquibus circumstantijs sana sunt, in alijs indocta habentur.

Datò

Datò ergo, & non concessò, quòd apud S. Augustinum aliquam, vel aliquas propositiones invenire quis possit, quæ postea proscriptæ sunt propter aliquorum abusum, & imprudens judicium ex eo, quòd illas doceant in sensu non bono, atque adeò in sensu remotissimo à mente S. Doctoris, inde tamen non sequeretur, licere nobis sub tanta circumstantiarum diversitate uti illis eisdem formulis, modisque loquendi ad mentem Augustinianæ sententiæ, sed deceret dicere, & exponere illas prolatas fuisse à S. Doctore in sensu sano, & ab Ecclesia recepto. Cùm autem Quesnellus privatus Doctor iisdem formulis loquendi uti præsumat, & longè alienum à mente S. Augustini sensum intendat, ut ex connexionem ipsius doctrinæ satis constat, jure meritò ipsius Propositio rejicitur, anathematizatur, & S. Augustini sententia retinetur, & adoratur. Dent nobis Quesnelliani, quòd sint Augustini, de iisque dici possit, quod scripsit Cælestinus Papa Epist. ad Episc. Galliæ c. 2. de magno Augustino hisce: *Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua, atque meritis in nostra communione semper habuimus: nec unquam hunc sinistrae suspicionis saltem rumor aspersit.* Dent, inquam, nobis Quesnelliani hoc testimonium, & reverebimur, sanòque in sensu accipiemus illorum doctrinam hucusque Pseudo-Augustinianam. Nec juvat Quesnellianos clamare, se loqui in ipsissimo sensu Augustini, & non in alio, locutiones suas, & Augustinianas esse easdem, suas verò damnari, quia

suas, Augustinianas non, quia *Augustinianas*. Nec
juvat, inquam, ita clamare Quesnellianos; quem
enim latet, humanorum verborum sensum non so-
lùm stare in solis ipsis verbis *materialiter* sumptis,
sed potissimùm sumi ex circumstantijs tunc con-
currentibus, Personæ, loci, temporis, & mentis, at-
que aliunde noti Spiritûs, quô persona illa loqui-
tur. Una ex his circumstantijs est qualitas ipsa Per-
sonæ loquentis, & prudens iudicium, quod de illa
Persona habemus ob notas suas qualitates mentis,
ac Spiritus: ergo quando Quesnelliani dicunt, se
loqui prorsus in eodem sensu, in quo Augustinus,
est dicere, Quesnellianorum qualitates esse eas-
dem, quæ Augustini. Igitur in eodem sensu dicit S.
August. liberum arbitrium non nisi ad peccandum
valere, quo sensu docuerat, voluntatem sine gratia
Dei ad peccandum valere, sumendo *ly peccandum*
prout opponitur actui ad vitam æternam condu-
centi, ut fusè explicat noster Faber 1. disp. 41. c. 5.
Non autem sumendo *ly peccandum*, prout oppo-
nitur actui cuicunque moraliter honesto.

136. *Ansith. 4.ta.* Omnis operatio bona, & ju-
sta est donum Dei: sed quod est donum Dei, non
habetur ex naturæ viribus absque gratia: ergo om-
ne opus morale bonum est ex impulsu gratiæ;
subindéque verum est, *voluntatem, quam non præ-*
venit gratia, nil habere virium, nisi ad se vulne-
randum. Prob. maj. ex S. Augustino Tract. 5. in
Joan. loquente hæc: *Nemo habet de suo, nisi men-*
dacium & peccatum. Si quis autem habet homo
verè-

veritatem, atque iustitiam, ab illo fonte est, quem debemus sitire in hoc eremo, ut ex eo, quasi quibusdam guttis irrorati non deficiamus in via: ergo. R. Dist. maj. Omnis operatio bona, & iusta est donum Dei aut ordinis naturalis, aut ordinis supernaturalis con. maj. semper ordinis supernaturalis. Neg. maj. Communissima Theologorum agnoscit, omnem operationem bonam, & iustam esse donum Dei, non quidem semper supernaturale, sed non raro naturale, quatenus creatura rationalis à Deo Auctore participat facultatem volitivam, quâ mediâ id boni potest agere, pariterque expectat à Deo concursum simultaneum, quô sine operatio potentiæ volitivæ impossibilis est. Unde extra omne dubium est, quidquid homo est, habet, & possidet, esse à Deo, & esse dona Dei; at non æquali modô, parique passu: siquidem aliqua dona sunt à Deo ut Auctore naturæ, nimirum ipsa natura, facultates, & potentiæ operatrices, concursus generalis, & simultaneus, quô Deus operativam potentiam adjuvat, cum eaq; operante simul agit. Alia dona sunt à Deo ut Auctore supernaturali, quæ homo ad finem supernaturalem obtinendum elevatur, adjuvatûrque. Et de his donis S. Augustinus dixit, ea nos debere sitire à fonte aquæ salientis in vitam æternam, ne peregrini in hac lacrymarum valle deficiamus in via; sicuti enim viator, qui necessariis non est instructus mediis, in via perficienda facile deficit, & terminum attingere non potest, ita etiam creatura rationalis, quæ creata est ad finem

beatum, ad eundemque per Divinum sanguinem reparata, non potest non deficere in via ad vitam æternam ducente, si gratiam divinam è vulneribus Christi non biberit. Sanè sibi metipsi mentiretur iniquitas, si de suo æternam beatitudinem obtinere desudaret anima. Virium nihil, nihil justitiæ in nobis est, quod conducere valeat ad finem, & felicitatem æternam. Paucis cuncta Petrus Diaconus L. de Incarn. & grat. c. 6. *Sine gratia potest homo cogitare, & desiderare humana, non autem divina.* Ad id: *nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum*: dic, eo in sensu esse intelligendum, quod ait Scriptura Osee 13. *Perditio tua ex te tantummodo; ex me auxilium tuum*: non quod homo nihil benè possit agere absque gratia Dei, sed quod mendacium, & peccatum ita sit proprium nostrum, ut nullatenus sit Dei.

137. *Antith. 5. ta.* S. Augustinus pluribus in locis adeò necessariam dicit esse gratiam ad singula opera, ut propterea dixerit Paulus: *Non ego, sed gratia Dei mecum: quia nihil boni ageret, si gratia eum non juvaret.* Et Serm. 13. de verb. Apost. *Adjutorium Spiritûs sancti prorsus si defuerit, nihil boni agere poteris.* Id ipsum habet L. 4. contra Julian. c. 3. ubi inter alia docet, *ante gratiam nil boni in homine reperiri.* S. Augustinum sequuntur Hieronymus, Prosper, Fulgentius, Bernardus, & alij: ergo. R2. Prætermisîs variis Scholasticorum sensibus, sanctos Patres esse intelligendos de opere meritorio abstractivè, & præcisivè sumpto, id est, quod
vel

vel est meritorium de condigno, vel de congruo, quia in acceptione verissimum est, nullum opus bonum posse fieri sine gratia, cum omne opus meritorium excedat ordinem naturæ, & se ponat in statu supernaturali, quod autem supernaturale est, à principio supernaturali procedere exigit, ut dictum Propos. 6. & 7. Qua de re S. Patres, dum disputabant de necessitate gratiæ, non raro limitavere sua dicta ad ea opera, quæ ad vitam æternam profunt, & ea opera moralia, tametsi honesta sint, inter opera merè humana meritò computaverunt. Quam limitationem quoq; addiderunt, & addendo approbaverunt varia Concilia, videlicet Arausicanum c. 25. Moguntinum in Decretis c. 5. & novissimè Trid. Sess. 6. Can. 3. Igitur si Scripturæ, Concilia, & S. Patres aliquibus in locis sine limitatione videantur dicere, gratiam esse necessariam ad omne opus bonum, per alia loca, in quibus limitativè loquuntur, explicanda sunt; haud enim necesse fuit, in singulis locis eadem repetere verba, eò vel maximè, cum eorundem scopus duntaxat fuerit, fideles, & in Christum credentes docere, ac erudire, quibus viribus & auxilijs opera pietatis exerceant, & salutem æternam consequantur.

138. *Antith. 7. ma.* Indubitatum est, aliter Deum concurrere cum homine ad opus morale bonum, quam concurrat ad actum peccaminosum materialiter sumptum: sed Deus cum homine concurrat solum concursu generali ad actum peccaminosum materialiter sumptum: ergo ad opus morale bonum concurrat Deus concursu speciali, qui consistit in adjutorio divinæ

divinæ gratiæ. Maj. fundatur in Trid. Sess. 6. Can. 6. Anathematizante illum, qui dixerit *mala opera ita, ut bona, Deum operari, non permissivè solum, sed etiam propriè & per se, adeò, ut sit proprium ejus opus, non minùs proditio Iudæ, quàm vocatio Pauli.* R. Dist. maj. aliter Deum concurrere cum homine ad opus morale bonum, si sit opus ordinis supernaturalis con. maj. si sit ordinis naturalis neg. maj. Est verissimum, quòd opera honesta moralia, quæ tendunt in Deum tanquam finem supernaturalem, atq; extra limites naturæ constituuntur, indigeant concursu Dei diverso, ac distincto ab eo, quò Deus concurrit cum homine ad actû peccaminosum materialiter sumptum. At si opera moralia bona, & honesta intra ordinem naturæ perseverent, nec circumstantiæ aliæ aliud suadeant, Deus non concurrit aliter ad ea, quàm concurrit ad actum peccaminosum materialiter spectatû, cum utrobiq; concurrat concursu generali creaturæ vi creationis debito. Ad Tridentinum dico, illud loqui de opere bono ordinis supernaturalis, ut clarè desumere est ex allato exemplo, sive vocatione, & mirabili conversione Pauli. Atque hæc dicta sint subiecta censuræ, & Judicio sanctæ, & Infallibilis Matris Romanæ Ecclesiæ, à qua Schola subtilis non recessit unquam, nec rederet adhuc, ut novissimè comprobatur in causa Quesnelliana Gallia Seraphica, cujus fidem, & obedientiam erga Infallibilem Romanam Sedem in adjunctis videre poteris

Lector.

MOTIVA

Quæ PP. FRANCISCANIS in

Gallia prohibent adherere Appellationi Eminentissimi Domini Cardinalis

de Noailles.

Rationes istæ non hauriuntur ex eorundem Regula, qua *promittunt obedientiam & Reverentiam Domino Papa*, neque ex adhæſione, studioque particulari, quibus Cathedræ Petri uniuntur; Quantumvis id argumenti genus illis subministraverit Eminentissimus, dum in Episcopum assumptus & Cardinalem, debitam, Jura-mentô præstitô, Pontifici promisit obedientiam.

Multa prætereà ab Eminentissimo in suis mandatis producta, licet displiceant, silentio prætereunt. Inter cætera quidem, quòd similia planè Appellationis exempla, hoc est, à definitione Papali in rebus Fidei ad futurum Concilium Generale, in Gallia aliquando extiterint; Actaque Appellationum ejusmodi in eodem Regno stabilita sint, ut Regula certa ad se Ecclesiæ Romanæ machinationibus opponendum. Utrumque autem hoc principium longè à veritate esse remotissimum sustinent. Aut enim inducitur ut pertinens ad casum præsentem, & supponit falsum, nempe fuisse unquam in casu tali appellatum, aut ut impertinens, atque ita nihil aliud probat, quàm velle seducere simplices à vijs Domini.

Imo-

Imoverò Religiosi præfati (quamvis abstra-
hant ab Appellationibus generaliter decidendis)
non immeritò sibi persuadent , ad hoc ut Appel-
lationum Gallicanarum authoritate quispiam mu-
niatur , easque sequi possit tamquam Conscientiæ
Regulas certas tutasque , exempla fore ostenden-
da , non duntaxat in casu planè simili, verùm etiam
successum tam felicem habuisse , ut propterea Pon-
tifices suas in materia Fidei definitiones aliquando
retractaverint , vel eos Concilia Generalia in vim
Appellationum hujusmodi condemnaverint. Ni-
hil autem horum probari poterit. Sed facilè inve-
nerint , quòd Galli ab inceptis destiterint , quòd
se se submiserint , quòd absolvi à vinculo excom-
municationis sollicitè instantérque petierint. Te-
stimonium perhibeant *Philippus Pulcher. Ludo-
vicus XII. Henricus IV.* atque hinc Dominus *De
Marca* coactus in hæc verba scripsit : *Via Ap-
pellationis non prospicit rebus nostris ut par est.*

Verum hæc ut ut sint : Religiosis præmemoratis
ad reprobendam Eminentissimi Domini Appella-
tionem sufficiunt subsequencia ejusdem verba : *Ap-
pellatio à Constitutione Unigenitus ad Papam me-
lius informandum , & à Concilium Generale fu-
turum.*

Prætendunt itaque jure merito I. quòd Papa in
casu præfenti nunquam possit *melius informari* ,
atque adeò appellando nil aliud confici , quàm se-
metipsum velle seducere.

Ecquis enim Papam (pergamus sine præjudicijs)
melius

melius informare potuerit? sanè si Fidelium quispiam jus habet Papam circa Bullam prælaudatam informandi, ad oculum patet idipsum primariò competere Episcopis. Ad quos cùm pertineat custodire *depositum* Sacrum & *regere Ecclesiam Dei*, proculdubiò potestatem habent judicandi in materia fidei legitimam: atqui omnes Mundi Catholici Episcopi, Eminentissimo Domino paucissimisque fortè viginti exceptis, legitimè judicarunt conspirando in unam atque eandem Papæ sententiam; En igitur Papam tam benè informatum, ut vel in ipso, ad quod appellatur, Concilio Generali, *melius* informari non possit. Haberétne Papa, si conciliariter congregaretur, pauciora pro eadem veritate ab iisdem suffragia? Quisquis igitur ab eadem Constitutione ad Papam *melius* in Concilio informandum appellaverit, semetipsum evidenter seducere convinceretur. Idipsum autem sibi cavent Religiosi laudati, cavebúntque omnes, quotquot sanis sensibus delectantur.

Sed Religiosi illi non respondent objectionibus, quæ ex opinamenti Domini *Ravechet*, & libro cui titulus: *Testimonium veritatis*, fabricari possent. Persuadent enim sibi, summè sese inhonoraturos Eminentissimum, quasi Papæ Cathedralis Judicium in veritatibus Catholicis exactius penetrandis definiendisque, crisi non solùm secundis Ordinis Clericorum, sed & ipsius Plebis exponere voluerit. Hæc autem olim protestantes prætexebant, qui, ingemiscente orbe Terrarum
Catho-

Catholico, Episcopatum ipsum è medio Ecclesiæ suæ tollere non erubuerunt. Cùm igitur Papam informare propriè ad solos spectet Episcopos, isti verò constanter iudicio Papæ adhæreant, evidenter claret, quòd Papa *melius* quàm hactenus, informari nequeat.

II. Urgent, quòd in circumstantijs modernis appellare à Bulla *Unigenitus* ad Concilium Generale futurum, sit ipsam manifestè evertere veritatem, Regulæque Ecclesiæ Gallicanæ infringere constantissimas, supponere evidenter falsa, tradere semetipsum erroribus intolerabilibus, ac tandem incidere in absurditatem.

Has autem ut demonstrent consequentias, quæ invicibiliter ex Appellatione Eminentissimi Domini resultant, non se muniunt autoritate Doctorum aliquot Sanctorum, licet isti, comparatione, siue in virtutibus, siue doctrinis, aliisque animi Dotibus, ad Appellantes factâ, Viri sint *omni exceptione maiores*. Quos si in arenam proferrent, proculdubiò Appellationem istam à Constitutione ad Concilium Generale respicerent, convincerentque, ut Schismaticam & Hæreticam.

Sed tantùm alligant I. veritatem esse ab omnibus Galliæ Theologis, ipsaque famosâ octoginta duorum Congregatione admissam, quòd Definitio in rebus Fidei à S. Sede emanata, *sit irreformabilis eo ipso quo Ecclesiæ Consensus accesserit*.

II. Ecclesiam proinde Gallicanam cum reliquis recognoscere in declarandis Fidei Articulis veram

In Ecclesia Catholica extra Concilia infallibilitatem, tamquam eundem Jesu Christi promissionum effectum, eamque ipsam infallibilitatem esse solam, quam extra Concilia hodie dùm admittit Gallia.

III. Clementinam *Unigenitus* admissam esse ab omnibus Episcopis & Ecclesijs totius Mundi Catholicis; idque meritò sustineri, ut veritatem notoriam atque irrefragabilem, cujus publicitati vel ipsa audacia Dominorum *Ravechet*, aliorumque Anti-Constitutionistarum mendacia occasionem dederunt.

Jam autem à tali Constitutione appellare ad Concilium Generale futurum, est apertè profiteri.

I. Definitionem Papæ Dogmaticam esse reformatibilem, etiamsi Ecclesiæ consensus accesserit.

II. Supponere evidenter falsum. Nempè Constitutionem ipsam etiam nùm manere Papæ solius opus; cùm illa per acceptationem uniformem, judiciùmque definitum Episcoporum, reverà in totius Ecclesiæ transiverit definitionem, & tam infallibilem, quàm per ipsum possit Concilium Generale futurum.

III. Persuadere velle, quòd Ecclesia, *Columna ista & Firmamentum veritatis*, in decidendis rebus Fidei non sit infallibilis, nisi conciliariter congregata.

Denique quid hæc aliud re ipsa insonant, quàm
O
appel-

appellare ab Ecclesia ad Ecclesiam ; quinimò à Concilio Generali ad Concilium Generale ?

Quibus omnibus attentè consideratis , Religiosi Ordinis S. FRANCISCI declarant Eminentissimi Domini Appellationem supponere multa visibilibus falsa.

Primum quidem ; quòd Papa possit *melius* informari.

Secundum , quòd Constitutio in circumstantiis modernis negotium sit Papæ solius.

Tertium , quòd Ecclesia non sit supremum atque infallibile Tribunal , nisi in solo Concilio Generali.

Reflectunt II. Quamvis prætenfa Papæ fallibilitas Conciliorumque super eum potestas , fundamenta sint Appellationum Gallicanarum ordinaria, minime tamen licere Eminentissimo suam ijs superstruere Appellationem. Et revera seducitur , si solum hoc in negotio Papam consideret. Fallibilis Papa, an infallibilis ? solus Papa non est, de quo hodie agitur : sed quæstio est de Papa ut Capite Corpori Ecclesiæ conjuncto , parvo Galliæ Angulo, qui eum disjungere conatur, excepto. Quæstio est de definitione dogmatica à Cathedra Petri emanatâ , admissaque ab omnibus orbis Catholici Episcopis.

Atqui planè Erroneum est dicere , quòd Papa in rebus Fidei definiendis sit seductus, Gregemque sibi à Deo commissum seduxerit ; quandoquidem Bullæ ejusmodi omnium pænè Mundi Episcoporum

rum approbans accesserit consensus: sed neque dici potest, Papam cum omnibus ferè Mundi Episcopis consentientibus, Concilio Generali inferiorem, aut minùs infallibilem; consequenter nec potest Eminentissimus Dominus se munire prætensâ Papæ infallibilitate. Sin autem tali fundetur, profectò & ipsa Appellatio, & quidquid superædificaverit, defectu soliditatis, corruat, necesse est.

III. Præfatum itaque omnium Episcoporum consensum considerantes Capiti Ecclesiæ unitum, sciunt reverà ibidem esse, qui teneri debet, invincibilem illum tutissimum acquietionis portum, ubi nec doctus, nec indoctus possit pati naufragium. Quare Franciscani ejusdem Bullæ *Unigenitus* doctrinæ infallibili sincerè adhærent, & protestantur, tangi sese dolore cordis intrinsecùs, dum Te, Eminentissime Domine, collapsum vident in statum luctuosum, qui tunicam Domini inconsutilem dividere palàm convincitur: dum Te vident, tam paucorum Episcoporum, tam paucorum Clericorum, tam paucorum Regularium, tam paucorum Fidelium Antesignanum Ducémque, respectu multitudinis tantæ, quæ innumerabiliter Papæ in omnibus Mundi partibus adhæret.

Sed neque minus dolent ad hæc redactum Angustias, ut etiam pro Appellationis suæ motivo alleges: *quia Hæretici de ipsa Constitutione conquerruntur.* Idipsum enim signum est evidens condemnationis non solum errorum eorundem, sed & ipsiusmet Appellationis.

Dolent denique dolore magno, dumaudiunt
Hæreticos Appellantibus ita applaudentes: *Cum
eadem sitis condemnatione nobiscum, cur idem
Papæ jugum non excutitis nobiscum?*

Fama serpsit Franciscanos exponendos fortè
persecutionibus Eminentissimi. Verbum quemad-
modùm exemplo Majorum suorum, interpellan-
te pro eis Christo, pertinaciter adhærent Papæ &
corpori Episcoporum, ita Exemplo Majorum suo-
rum libenter interdicta, atque à Diæcesibus Ex-
clusiones sustinebunt. Absit ut suum propterea
recursum sint habituri ad Tribunalia secularia. Ec-
quid enim (Appellationibus altiori Cothurno gra-
dientibus) aliud à talibus exspectare valeant, quàm
justitiam illam Constitutionum Episcopaliū dila-
cerativam. Hæc autem omnia virtute declaratio-
nis unius, quæ silentium sub iisdem pænis toti
Regno imposuit.

PARERGA THEOLOGICA

D E

Angelis, Peccatis, ac Gratia justificante.

1.

TRadit fides, Angelos existere. 2. Ratio naturalis tamen demonstrare non potest. 3. Creabantur in calo Empyreo. 4. Sunt immortales ex sua natura. 5. Non differunt specie atomâ. 6. Multominus repugnat, Angelos differre numero. 7. Angelus non est in loco per operationem virtualiter transeuntem. 8. Potest Angelus suspendere cognitionem sui. 9. Conceditur substantia Angelica Intellectus agens, & possibilis. 10. Non admittitur species universalis Thomistica. 11. Si naturalem potentiam intellectivam Angeli spectare velimus, pro objecto naturali respicit secreta cordium. 12. Entia supernaturalia in actu posita, & quæ sunt ordinis finiti, non excedunt virtutem intellectivam Angelorum. 13. Locutio Angelica consistit, communiter loquendo, in impressione notitiæ, sive conceptus objectivi. 14. Angeli conditi sunt in gratia habituali. 15. Sine ulla dispositione præcedenti. 16. Non dicit contradictionem, Angelos in primo suæ creationis instanti potuisse peccare. 17. Peccatum primum Angelorum erat luxuria spiritualis, seu amor inordinatus

us sui. 18. Potuit Lucifer appetere equalitatem
Dei in natura. 19. Obstinatio Angelorum in
malobaud provenit ex inflexibilitate liberi arbi-
trij. 20. Damones torquentur ab igne infernali
physicè intentionaliter per alligationem. 11. For-
malis ratio peccati importat carentiam rectitudi-
nis debitæ. 22. Deratione peccati Theologici est,
quòd sit contra legem æternam Dei. 23. Pecca-
tum mortale non est offensæ simpliciter, & intrin-
secè infinita. 24. Peccatum habituale essentiali-
ter constituitur per reatum culpæ, sive per obliga-
tionem passivam ad penam. 25. Peccata distin-
guuntur specie per ordinem ad diversas rectitudi-
nes, quarum sunt carentiæ. 26. Catholica puella
sive cum Iudæo, sive cum Hæretico fornicariè
agens, regulariter loquendo, duo specie peccata
committit. 27. Inducens aliquem, ut iuret falsum,
quod putat esse verum, licèt inducens sciat esse fal-
sum, non committit ullum peccatum. 28. Tam
actus internus, quàm actus externus idem numero
versans circa plura objecta numero distincta plures
in se continet numero malitias. 29. Essentialis, ac
primaria differentia peccati mortalis à veniali est,
quòd illud sit carentia rectitudinis necessaria ad
Deum beatificè possidendum: Veniale verò sit ca-
rentia rectitudinis non necessaria ad vitam æter-
nam obtinendam. 30. Furtum grave & leve non
distinguantur specie in genere moris. 31. Bene
autem in genere Theologico. 32. Peccatum venia-
le mortali conjunctum non punitur penâ æternâ.
33. Gratia sanctificans non creatur. 34. Sed edu-

eitur è potentia volitiva anima. 35. Actus liberè
arbitrii à Deo moti non sunt physica, & ex natura
rei dispositiones ad gratiam iustificantem. 36. Sed
duntaxat morales, & ex ordinatione Dei. 37. Actus
charitatis, qui est ultima dispositio ad gratiam ha-
bitualem, non procedit effectivè ab ea. 38. Gratia
sanctificans est quaedam participatio divina natu-
ra. 39. Non tamen physica, sed moralis. 40. Per
solam gratiam non constituimur filij Dei adoptivi.
41. De potentia Dei extraordinaria haud est in-
compossibilis gratia cum peccato lethali. 42. Gra-
tia, & charitas non distinguuntur realiter. 43.
Nec ex natura rei formaliter. 44. Habitus gra-
tia, ut substat divinae institutioni, se solò justifi-
cat animam. 45. Adeoque causa iustificativa
creature rationalis non compleitur per virtutes
Theologicas. 46. Nec actus contritionis perfectæ,
aut amoris Dei super omnia dici possunt causa for-
malis iustificationis. 47. Potest Deus absque ullo
actu prævio dispositivo gratiam iustificantem in-
fundere peccatori adulto. 48. Peccatum mortale
potest remitti à Deo per solam condonationem ex-
trinsecam. 49. Non implicat, quin is, qui pec-
cavit graviter, possit à Deo derelinqui in puris na-
turalibus. 50. Possumus esse certi conjecturali-
ter, & probabiliter de nostra ju-
stificatione.

O. A. M. D. G.

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side.]

241A9

